MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

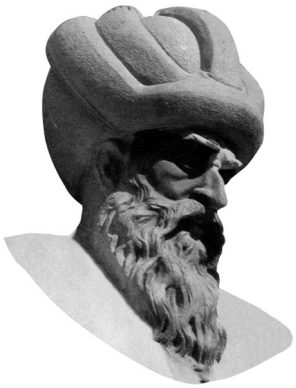
ISSN 1301- 2762

5 Büyük Üstat Mesajı ..... Bülent AKKAN
7 Message from the Grand Master ..... Bülent AKKAN
9 Hür Masonluğun Sosyal ve Ekonomik Kökenleri ..... Richard BERMAN
Çeviren: Ali ERDOĞAN
15 Magna Carta ..... Uğur ÇİLİNGİROĞLU
32 Kardeşini Dinlemek: Masonik Kimliğin ..... Cengiz GÜLEÇ
İnşa Sürecinde Etkileşimin Rolü Yavuz Selim AĞAOĞLU
37 Aşırı Hırslara ve Tutkulara Karşı Dayanıklı Olmak ..... Halit YILDIRIM
45 Vicdan, Adalet ve Hukuk Kavramları Üzerine ..... Ali Murat SEVİ
Düşünceler
56 Eleusis Gizemleri ..... Tanıl ADALI
65 Ortadoğu'da Masonluk (I. Bölüm) ..... Metin DELEVİ
78 Hamburg Büyük Locası, Frederick Wilhelm ..... Gökhan UZGÖREN
Schröder Kardeş ve Schröder Riti
97 Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar SİNAN
98 Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Yayın Kuralları ..... Mimar SİNAN

YIL : 2019 NO : 182

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.
İnancınız sağlamsa, mutlaka başarırsınız.
Şânı Yüce Kur'an (III: 139)

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz Sahibi: AHMET ŞENKUT
Yazı İşlerini fiilen idare eden: ORHAN OKAY
DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR. ÜYELERE MAHSUSTUR. PARAYLA SATILMAZ.
ISSN 1301-2762

SAYI: 182 • Nuruziya Sokağı No:9 34430 Beyoğlu/İstanbul • **MART 2019**
Tel: 0212 251 26 50

5	Büyük Üstat Mesajı	Bülent AKKAN
7	Message from the Grand Master	Bülent AKKAN
9	Hür Masonluğun Sosyal ve Ekonomik Kökenleri	Richard BERMAN Çeviren: Ali ERDOĞAN
15	Magna Carta	Uğur ÇİLİNGİROĞLU
32	Kardeşini Dinlemek: Masonik Kimliğin İnşa Sürecinde Etkileşimin Rolü	Cengiz GÜLEÇ Yavuz Selim AĞAOĞLU
37	Aşırı Hırslara ve Tutkulara Karşı Dayanıklı Olmak	Halit YILDIRIM
45	Vicdan, Adalet ve Hukuk kavramları üzerine düşünceler	Ali Murat SEVİ
56	Eleusis Gizemleri	Tanıl ADALI
65	Ortadoğu'da Masonluk (I. Bölüm)	Metin DELEVİ
78	Hamburg Büyük Locası, Frederıck Wilhelm Schröder Kardeş ve Schröder Riti	Gökhan UZGÖREN
97	Aramızdan Ayrılanlar	Mimar SİNAN
98	Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Yayın Kuralları	Mimar SİNAN

Kapak Kompozisyonu: Şinasi BARUTÇU

Metro Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Yahya Kemal Beyatlı Caddesi No: 94 Begos 3. Bölge 35400 Buca / İZMİR
T: 0.232.290 33 11 F: 0.232.290 33 21

BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

Bir dönemin daha sonuna gelmiş bulunuyoruz. 11 Mayıs 2019 Cumartesi günü Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği Genel Kurul toplantısında 2019-2021 dönemi için Büyük Üstat ve Büyük Görevliler Kurulu seçimi yapılacaktır. Öncelikle yapılacak seçimin Türk ve Dünya Masonluğuna hayırlı olmasını gönülden diliyorum.

2017-2019 dönemi Türkiye Büyük Locası için bir rehabilitasyon dönemi olacaktır demiştim. Öyle de oldu. İki yıllık dönem boyunca, yıllardan beri mutlaka yapılması gereken ama hiçbir dönemde öncelik verilmemiş "Kurumsal Yönetim ve Kurumsallaşma" çalışmalarımız ele alındı ve oldukça ileri bir aşamaya geldi. Bunun çok önemli bir göstergesi, her Büyük Görevliler Kurulu toplantısının hemen tamamını alan derneksel faaliyetler hakkında karar alma süreçlerinin son birkaç toplantıdır iki ya da üç saat içinde rahatlıkla tamamlanıyor olmasıdır. Bu suretle Büyük Görevliler Kurulu artık asli görevi olan masonik faaliyetlerine daha fazla eğilebilmektedir. Elbette ki, bir sürecin başarılı olabilmesi onun sürdürülebilirliği ile doğru orantılıdır. Gelecek dönemlerde de bu dönemde oluşturulanların sürdürülmesi camiamızın sağlıklı gelişmesi ve büyümesi için elzemdir kanaatindeyim.

Bu dönemin ikinci büyük hizmeti on yıllarca İzmir'imize ve Türk Masonluğuna hizmet edecek kapasitede ve bize yakışacak ihtişamdaki Alsancak binamızın inşasıdır. Kaba inşaatı tamamlanarak ince işlerine geçilen yapının Eylül 2019 sonuna kadar tamamlanarak localarımızın, ara verdikleri çalışmalarına yeniden başlayacakları tarih olan Ekim 2019'da faaliyetlerini bu yeni ve modern binamızda yürütmeleri hedeflenmektedir. Yeni binamızın İzmir'deki Masonluğumuza önemli katkılar getireceği inancındayım.

Arsa zengini bir yapıdan ihtiyaçlarımızı karşılayabilecek binalara sahip bir hale dönüşebilme planlarının sürdürülmesinin şart olduğunu düşünüyorum. Üzerlerinde mabet inşası mümkün olamayacak arsalarımızın değerlendirilmeleri ve buralardan sağlanacak gelirler ile ihtiyacımıza uygun mekanlardaki binalarımızı inşa ya da tadil etmek en akılcı ve ekonomik çözüm olacaktır.

Dönem boyunca hasenat faaliyetlerimiz de oldukça olumlu gelişmiştir. İhtiyacı olan kardeşlerimiz ile dul hemşirelerimize yardımlarımız arttırılmış, KASEV

ve SEV vakıfları ile mevcut işbirliğimiz geliştirilerek kullanım kapasitelerimiz arttırılmıştır. Eğitimine katkıda bulunulan öğrenci sayımız 750'yi aşmıştır. Sağlık Destek Sistemi devreye alınarak kardeşlerimizin hekim ihtiyaçlarına cevap verilmeye çalışılmıştır.

Değerli kardeşlerim,

Geçtiğimiz günlerde yapılan 7. Avrupa Büyük Üstatlar konferansında üç ana konu görüşüldü.

1) Masonluğa yapılan saldırılar ve alınması gereken tedbirler
2) Toplam Mason üye sayısındaki azalmaların önlenmesi; uygun yeni ham taşları aramıza katarken aramızdaki kardeşleri de kaybetmemek için yapılması gerekenler,
3) Sosyal medyanın camiamıza verebileceği zararlar ve alınması gereken tedbirler

Görüleceği üzere, sadece bizde olduğunu düşündüğümüz sıkıntılar aslında tüm dünya Büyük Localarının gündeminde ön sıraları işgal ediyor. Bu üç konunun hepsi aynı derecede önemli ancak ikinci madde sağlıklı gelişmemizi derinden etkilemektedir. Dönemimiz içinde, sağlıklı bir büyümeyi sağlayacak yeni kardeşlerin kazanımı, mevcut kardeşlerin çalışmalara katılımının kalitatif ve kantitatif olarak arttırılması, geleceğimizin garantisi olacak yeni jenerasyonların beklentilerine yönelik çalışmaların yapılması, localarımızın idaresinde kardeşlerimize yön göstermesi amacı ile tüm kardeşlerimizin katılımına olanak sağlayan bir anket düzenlenmiş, locaların fiilen kararlara katılımı hedeflenmiştir. Görüşlerin değerlendirilmesi tamamlanmış olup sonuç raporu tüm Büyük Görevliler Kurulu üyelerince imzalanmış olarak önümüzdeki günlerde localarımızın bilgisine sunulacaktır. Bu şekilde mesleğimizin esasını teşkil eden ve zaman zaman gözardı edilmiş olan ezoterik ve inisiyatik anlayış ve değerlerin tekrardan özlediğimiz önemi kazanacağını ummaktayız.

Son olarak değinmek istediğim konu, dünyadaki büyük localar arasında çok saygın bir yeri olan Türkiye Büyük Locasının bu özelliğine uygun olarak dış obediyanslar nezdinde gerekli çalışmalar yoğun bir şekilde yapılmaktadır. Doğru temsil ve doğru politikaların sonucu olarak çok olumlu geri bildirimler alınmaktadır.

Sevgili Kardeşlerim,

Dönem boyunca amacımız Türkiye Büyük Locasını istenen ve özlenen masonik seviyeye getirmek ve localarımızın çalışma kalitesini arttırmaya yardım etmek olmuştur. Sizlerin yardım, görüş ve önerileri ile bu amaç doğrultusunda ciddi ilerlemeler yapıldığına inanıyorum. Evrenin Ulu Mimarından gelecek dönemlerde de bu amaçta bizlerden yardımını esirgememesini niyaz ediyor ve hepinizi sevgiyle kucaklıyorum.

Kardeşçe sevgi ve saygılarımla

Bülent AKKAN
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

We are concluding another term. There will be elections for a Grand Master and Grand Officers during the Annual General Assembly of Grand Lodge of Free and Accepted Masons of Turkey on Saturday May 11, 2019. First of all I would like to express my cordial wishes for the elections to be auspicious for Masons both in Turkey and around the world.

I have previously acknowledged that the term of 2017-2019 would be a period of rehabilitation and it has been undertaken as such. During these two years a previously very much neglected topic, "Corporate Governance and Institutionalisation", has been dealt with and a remarkable achievement has been accomplished. A significant indication of the aforementioned accomplishment is the fact that decision-making processes related to associational operations, which used to occupy almost the entire agenda, have now been resolved in less then several hours during recent Board meetings. By virtue of that Board of Grand Officers is now able to cater its primary task, namely masonic activities. It is surely beyond doubt that the success of an implementation is directly related to its sustainability. In my opinion, it is of great importance to perpetuate the above-mentioned progresses for our fraternity to flourish and thrive in the ensuing terms.

Another major achievement of this term has been the construction of a building in Alsancak, İzmir. It is a magnificent and efficient building, befitting our fraternal standards, which will serve Masonry in İzmir and Turkey during many decades to come. It is estimated that the construction works of the building will be finalised and it will be in use in September 2019 for the beginning of the masonic calendar. I believe that this new edifice will contribute remarkably to Masonry in İzmir.

I also strongly believe that we need to transform our association from a land rich organisation to an organisation that satisfies masonic center needs. That is to say selling the land that is not possible to build on and buying new land that can be built on and/or restoring the existing edifices will be the most rational and feasible solution.

Our fraternity has improved its charity outreach and has increased its contribution to brethren and widowed sisters who are in need of help. We have improved our collaboration with KASEV and SEV foundations and increased our capacity

with them. Currently the number of students supported with scholarships has reached beyond 750 students. A Health Support System has been developed and implemented to cater medical needs of our brethren.

Dear Brethern,

Three main issues have been tackled about during recently held 7 European Grand Masters' Conference:

> *1. Attacks on Freemasonry and the possible measures to be taken against these attacks.*
> *2. Prevention of dwindling numbers in masonic communities, measures to be taken to increase the numbers and to keep the initiated brethren within the community.*
> *3. Harms that can be caused to our community by social media and measures to be taken to lessen the potential harms.*

As can be seen these are current issues not only within our jurisdiction but also in other jurisdictions around the world. All three issues are as important as the other but the second one is vital for a community wishing to expand and enlarge. During this term a questionnaire is distributed to our members and collected data is processed to be able to identify the steps to be taken to increase the number of our brethren; improving the qualitative and quantitative contribution of the existing community; and implementations to be carried to cater the needs of future generations. Based on the findings of the questionnaire, a report is created and signed by all Grand Officers and it will be distributed to all our lodges. We hope that by virtue of this report, esoteric and initiatory aspects and values that lay the foundations of our craft and that have been neglected will gain prominence anew.

Finally I would like to mention that the Grand Lodge of Turkey holds a prominent position among all other Grand Lodges of the world and it contributes in accordance with this prominence. The Grand Lodge of Turkey receives many positive feedbacks as a result of its articulate representation and diplomacy.

Dear Brethren,

During this term our aim has been to elevate the Grand Lodge of Turkey to a desired masonic standard and improve the quality of its lodges in terms of their internal productivity. I believe that we have accomplished a great deal by the help, opinion and proposals that you have provided. May the Grand Architect of the Universe help us in our endeavours to this aim in the future. I embrace all of you with brotherly love.

With Fraternal regards and greetings,

Bülent AKKAN
Grand Master

HÜR MASONLUĞUN SOSYAL VE EKONOMİK KÖKENLERİ

Richard BERMAN[2]
Çeviren: Ali ERDOĞAN

'Freemasonry - Economic and Social Origins' explores the evolution of English Freemasonry, queries long-standing myths and explains freemasonry's development through to the step changes that occurred with the creation of the first Grand Lodge of England in 1717.

Richard Berman delivers a whirlwind history from freemasonry's origins in the medieval period following the Black Death. He explains how and why the *Old Charges* were developed, looks at how its leaders organised the lodges and became part of the establishment, and positions freemasonry within its contemporary economic and social context. More than anything else, the article marks an opportunity to reflect on freemasonry in context.

Hür Masonluk, bugünkü bildiğimiz halini 1720'li ve 1730'lu yıllara gelindiğinde almıştı ve bu makale bu oluşum sürecini tarif edip tartışmaya yönelik olacaktır. Peki ne oldu ve nasıl oldu?

""Kara Veba"" salgını Avrupa ana karasını 14. yüzyılın ortalarında kasıp kavurmuş, İngiltere'deki ilk vaka ise 1458 yılında ortaya çıkmıştı. Bu hem Avrupa ve hem de İngiltere için bir yıkımdı. İki yıl içinde tüm nüfusun %40'ı hayatını kaybetmişti.

Peki bunun Hür Masonlukla ne gibi bir ilişkisi olabilirdi? Aslında derinden ilişkiliydi.

Hükümet ""Kara Veba""nın ekonomik etkilerine karşı harekete geçti. Herhangi bir ürün ya da girdinin ki bu durumda iş gücünden bahsedilebilir, piyasaya arzı azaldığında tek bir şey gerçekleşir, fiyatlar yükselir ki 14. yüzyılda gerçekleşen de budur. Buna mukabil Hükümet ücretlerin ""Kara Veba"" salgını öncesindeki seviyesine inmesi için bir dizi önlemler aldı ve uygulamak için de zor kullandı. Kanunlar bazındaki zorlamanın örnekleri: 1389 İşçiler Fermanı (Ordinance of

1 14 Nisan 2018 günü yapılan Masonluk Sempozyumunda Dr. Richard Berman'un sunduğu tebliğdir.

Labourers 1389) ve 1351 İşçiler Nizamnamesi (Statute of Labourers 1351) yanında parlamentodan geçmiş benzeri bir dizi önlemi içermekteydi.

Çıkarılmış bu kanunları tarımsal sermaye ve işgücü arasındaki çıkar çatışması olarak yorumlayabiliriz.

İşçiler hakkında çıkartılmış kanunların uygulanması görevi yerel adli makamlara verilmişti ve bu yerel makamlar kendi bölgelerinde uygulanması gereken ücretleri belirleme konusunda yetkili kılınmışlardı.

Bu konudaki anlaşmazlıklar yaklaşık 40, hatta 50 yıl kadar sürdü. Bu uyuşmazlıklara örnek olarak 1381 yılındaki Köylü İsyanını gösterebiliriz. Gördükleri muameleden memnun olmayan köylüler Londra'da yürüyüşe geçmiş ve Kral II Richard tarafından komuta edilen bir askeri kuvvet tarafından bastırılan isyanın lideri Wat Tyler alıkonulup idam edilmişti.

Peki bütün bunların Hür Masonlukla nasıl bir bağı olabilirdi ki? İşçiler 14. yüzyıla dek sadece dini loncalarla ilişkiliydi, ama bunu takip eden süreçte dini loncalar değişim geçirerek birer operatif loncaya dönüştü. Daha açıkça söylemek gerekirse sendikalara ve toplu sözleşme organizasyonlarına dönüştüler. Bunun başlıca sebebi, işçilerin ""Kara Veba"" sonrasında işgücünün azalması nedeniyle artan -göreceli yüksek- kazançlarını korumaya çalışma isteğiydi.

Burada görülen –ki bir tahminden öte değildir– ""Kara Veba"" sonrası yükselen reel ücretlerle ilgili bir tahmindir. "Kara Veba"nın ardından seviyesini bir süre koruduktan sonra İspanya'nın Latin Amerika'daki sömürgelerinden gelen altın bolluğu sebebiyle ani bir düşüşe geçmiştir.

Kısacası 'loca'nın kurulmasının başlangıcını vasıflı işçilerin, özellikle reel ücretlerini korumak için gösterdikleri organize çabanın sonucu olarak düşünmek mümkündür.

Peki bunu neye dayanarak söylüyoruz? Hür Masonluğun en eski yazılı kaynaklarına bakarsak -Eski Yükümlülüklerde- 1390'lara ait Regius Elyazmasında, 1410 – 1420'lerden kalan Cook Elyazmasında ve bunlardan itibaren 1723 Anayasasına gelene kadarki tüm yükümlülüklerde ilgili kanıtlara rastlamak mümkündür.

Bu metinlerin tamamı gerek Regius Elyazması, gerek Cook Elyazması ve gerekse de 1723'e dek olan tüm yükümlülükler, aynı yapıda kaleme alınmıştır.

Hepsi Tanrıya ve Teslise olan inanç; Krala ve onun temsilcisi olan görevlilere bağlılık yemini ile başlar. Bunun nedeni ise gayet açıktır. Çıkartılmış kanunlar ücretlerin belirlenmesi içindi. Toplu sözleşme ve ücret pazarlığı ise yasaklanmıştı. Bu nedenle loncaların 'komünist' olmadıklarını, ihanet peşinde olmadıklarını ve isyan niyetinde olmadıklarını deklare etmeleri önem kazanıyordu. "Tanrıya inanıyoruz", "Teslise inanıyoruz" ve "Kralın ve onun temsilcisi olan görevlilerin tebaası olduklarını kabul ediyoruz" anlamına geliyordu.

Eski Yükümlülükler aynı amaca hizmet eden Geleneksel Tarih anlayışıyla devam ediyordu. Hür Masonluğu kesintisiz bir süreç içinde değerlendirip, toplumla uyumlu

bir yapı şeklinde sunan bu tarihsel bakış açısı, Hür Masonluğun yüzyıllardır varlığını sürdüren bir kurum olduğunu söylemekle kabul edilmesini de kolaylaştırıyordu. Çünkü gelenekçi bir toplumda yüzyıllarca varlığını sürdürmüş olmak meşruiyet sağlıyordu.

Eski Yükümlülüklerin üçüncü kısmı locanın düzeni ve organizasyonu hakkındadır.

Geleneksel tarih konusuna yeniden dönecek olursak, onun Hür Masonluk için ne denli önemli olduğunu da görebiliriz.

Eski Yükümlülüklerin ilki olan Regius Elyazması Hür Masonluğun İngiltere'ye varışını 10. yüzyılda yaşamış bir Anglo Sakson Kral olan Athelstan'a bağlamaktaydı. Athelstan günümüzde pek tanınmıyor olsa da ortaçağda simgesel önemde bir karakterdi. Athelstan, Danimarkalı istilacıları geri püskürterek İngiltere'nin birliğini sağlamış olan Kral Alfred'in torunuydu ve bu nedenle de aslında ilk gerçek İngiliz Kralıydı.

Hür Masonluğun İngiltere'ye gelişini Athelstan ile bağdaştırmak, onu tarihsel açıdan simgesel önemde bir kişilikle bağdaştırmaktı.

Sadece 20 yıl kadar sonra kaleme alınan Cook Elyazması bu tarihi Aziz Alban dönemine dek geriye aldı. Böylece Hür Masonluğun İngiltere'ye gelişi 3. yüzyılda yaşamış olan ilk Hıristiyan Azize bağlanıyordu. Cook Elyazması "Aziz Alban'ın Hür Masonları çok sevdiğini; onlara İngiltere'de ilk yükümlülüklerini ve usullerini veren kişi" olduğunu söyler.

Görüldüğü gibi Regius El yazması Hür Masonların İngiltere'deki varlığını 10. yüzyılda yaşamış simgesel bir kral ve askeri bir karakter olan Athelstan ile bağdaştırırken, Cook Elyazması da 3. yüzyılda yaşamış dinsel açıdan simgesel kişilik olan ilk İngiliz Hıristiyan Azizi (şehidi) olan Alban'a bağlamaktaydı.

James Anderson'a geldiğimizde, 1723 Anayasası ve Hür Masonluğun Tarihçesi bölümü bu tarihi daha da geriye, Hazreti Adem'e, 'ilk atamıza' kadar çeker.

Bütün bunlar Hür Masonluğu geleneksel ve tarihsel bir bağlama oturtmakla ücret pazarlığı yapılabilmesini haklı çıkartmayı hedeflemektedir.

Bu yargım ise bir kesinlik ya da gerçek bildirimi olarak algılanmamalıdır.

Enflasyondan, ücretlerin gerçek değerinin korunmasının önemine binaen, öne sürülmüş bir çıkarsamayı gerçeklere dayanan bir yargıyla desteklemek her zaman için yararlı olacaktır. Regius El yazmasından bir alıntı:

"Ve meslektaşlarına ödeme yaparken onlara geçinme masraflarını karşılayacak ölçüde maaş vermelisin, çünkü bilirsin ki adaletli ödeme almayı hak ederler."

Bu metnin sağladığı birinci elden olan bilgiden anlıyoruz ki, yeniden yapılanmış loncaların uyguladıkları mantık, üyelerine ödenecek reel ücretin korunması şeklinde olmuştur

Öte yandan loncaların veya locaların ücret seviyelerine etki etmek için uyguladıkları

tek yöntem bu olmayıp, başka yöntemler de mevcuttu.

Loncalar, birden fazla amaca hizmet eden Çıraklık sistemini uygulamaya başladılar. Bu sistemin getirilerinden biri de kârlılığı arttırmak ve işgücü arzını kontrol etmek amacıyla oluşturulmuş yerel tekeller meydana getirerek bir tür 'sendika işyeri' yaratmasıydı. Yerel loncalar, iş sözleşmesinin uygulanması bahanesiyle olduğu kadar, mesleki eğitim ve kalite kontrolü bahanesiyle de Çıraklık sistemini ve diğer sınırlayıcı işe alım uygulamalarını zorunlu kılmıştı. Gerçekte lonca veya loca üyeliği – ki bu aslında işgücü arzının ta kendisiydi – Çırak üye sayısı ve asgari eğitim süresi – en az yedi yıl - yoluyla sıkı bir kontrol altındaydı. Bu tamamıyla iş gücü arzını kontrol etmeye yönelikti.

Ücret pazarlığı yapmak iyi bir şeydi fakat pazarlık için rekabet eden çok sayıda Mason olması halinde ücretleri yükseltmek mümkün olamayacaktı. Loncalar işgücü arzının kontrol edilmesinin elzem olduğunu görmüşlerdi ve Çıraklık Sistemi de tam da buna hizmet ediyordu.

Çıraklar belli bir eğitim seviyesine ulaştığında, mesleğin sırlarını korumaya yemin ederek, Kalfa Mason ya da Journeyman Hür Mason seviyesine yükseltilirlerdi. Eğer daha da ilerleyip bilgi ve tecrübelerini arttırırlarsa Üstat Mason derecesine yükseltilirlerdi.

Görüldüğü gibi Loncalar, idarecilerinin ekonomik çıkarlarını gözeten birer ticari organizasyondu. İşlerin iyi gitmediği dönemlerde bu locaları idare eden Üstat Masonlar, ki bunlar aslında birer işveren ve yöneticiydi, locaya yeni Çıraklar almayı ya da mevcut Çırakları Kalfa derecesine veya Üstat derecesine yükseltmeyi pek düşünmezlerdi. Bu rekabeti kontrol edebilmenin yöntemiydi.

İşlerin yolunda gittiği dönemlerde de localara yeni Çıraklar katar ve daha fazla sayıda Kalfa derecesi oluştururlardı. Çünkü Çıraklar ve Kalfalar düşük ücretle çalıştırılarak suistimal edilebilen ve aslında edilmiş de olan ödünç işgücüydü.

Öte yandan Üstat Mason derecesine yeni terfiler yapmak için ise hiçbir sebep bulunmamaktadır. Çünkü bu da rekabetin artması anlamına gelmektedir.

Böylece ortaçağdaki localar yerel loncalara dönüştüler. Bu sadece taşçı ustaları için değil, diğer tüm meslek dallarında da bu şekilde cereyan etmiştir. Bunun sonucunda da loncalar müessesesi nizamın birer parçası halini almışlardır.

---

2 Yalnız sendikalı işçi çalıştıran işyeri.

3 Journeyman Hür Mason: Localar veya ülkeler arasında serbestçe seyahat edebilen Kalfa Derecesi'ndeki Mason.

4 "Ödünç veren işveren olarak adlandırılan bir işverenin, ödünç verilen işçi konu munda bulunan kendi işçisini, onun rızasını da almak koşuluyla, ödünç alan işveren sıfatını taşıyan üçüncü ve sadece iş görme borcunu onun emir ve talimatları altında ifasına yönelik olarak, bir bedel karşılığında veya hiçbir menfaat beklentisi olmaksızın gönderilmesi ile ortaya çıkan üç taraflı bir iş ilişkisi dir."
(Hülya Akıntürk Türkmen)

Özellikle başkent Londra ile Chester ve York gibi İngiliz taşrasının büyük şehirlerinde, 16. ve 17. yüzyıl boyunca loncaların yerel sivil ve siyasi yapılanmaların içinde kalıcı yer edinmesi, onların sosyal ve ticari etkilerinide istikrarlı bir şekilde arttırmıştır.

Şehir meclislerine üye tayin etmek gibi yerel ve bölgesel politikalara olan etkilerinin yanı sıra sosyal ve maddi ilişkiler lonca üyeleriyle yerel idarecileri karşılıklı olarak birbirlerine bağımlı kılmış ve lonca üyelerinin profili üstat banilerle işletme sahiplerinin çoğunlukta olduğu bir hal almıştır.

Bireysel çıkarlar loncaların yerel eşrafı üye kabul etmesini teşvik etmişti. Yerel yöneticiler hâlâ reel ücretleri yerel piyasa şartlarına göre belirlemedeki tek yetkili organdı ve bundaki çıkar da çok aşikârdı. Bunun da ötesinde yerel siyasiler – hükümet görevlileri, polis şefleri, belediye başkanları – kamu binalarının yapım işlerini ihale eder, lonca beratlarını verirdi. Ayrıca eli iş tutmayan üyelerin ödediği aidatlar da locaya ek gelir kaydedilirdi.

Bu 'işlevselci' yorum sadece ekonomi tarihçileri tarafından değil, aynı zamanda Masonluk tarihçileri tarafından da desteklenmiştir. William Preston 'çok eski bir masonik el yazmasına' atıfla şöyle demektedir:

Üstat ve Nazırlar locada toplandığında, icap ettiği hallerde isyancılara karşı koruma amaçlı olarak, toplantının yapıldığı idari bölgenin polis şefi veya belediye başkanı veya hükümet görevlileri de locaya üye alınmalı ve Üstada ortak edilmelidir.

Kısacası karşılıklı ekonomik avantajlar barizdi. Loncalara yerel ya da bölgesel tekel olarak faaliyet gösterme imtiyazı karşılığında belediyeler ücret, vergi ve loncalar tarafından kesilen cezalardan pay alıyordu. Loncalar toplumun saygın fakat eli iş tutmayan üyelerini bünyelerine almakla hali hazırdaki müşterileri ve gelecekteki muhtemel müşterileriyle samimi ilişkiler geliştiriyor, dolayısıyla da işgücü arzı ve reel ücretler üzerindeki etkilerini güçlendirmiş oluyordu.

Herhangi bir locaya üye varlıklı kişilerin sayısının artması o locanın işlevini de değiştiriyordu.

Zamanla taşçı ustalarının iş yaşamlarını düzenleyen kurumlar olmaktan çıkıp toplumun saygın üyelerinin mensubu olduğu birer kardeşlik örgütüne dönüştüler.

Bunu İngiltere'deki büyük loncaların kuruluşunda da görmekteyiz. 17. yüzyılın sonuna gelindiğinde, Masonlar Şirketi mevzuat gereği taşçı ustası sanatına ilişkin kurumsal düzenleme fonksiyonlarını tamamen yitirmişti ki, bu sadece İngiltere'de rastlanan bir durum değildi. Kuzey Avrupa'nın başka yerlerinde de süreç aynı şekilde gelişmişti. Buna örnek olarak loncaların üyeleri denk zenginlerden oluşan varlıklı birer organizasyona dönüştüğü Almanya'yı verebiliriz.

Bazı Operatif Locaların varlığını sürdürüyor olmasına karşın, bazıları – belki de çoğu – asli fonksiyonlarından uzaklaştı. Bütün bunlar olurken mevcudiyetini sürdüren bazı Operatif Localar da vardı. Örneğin İngiltere'nin orta kısımlarında yer alan Chester'da bulunan iki adet taşçı ustası locasından bahsedebiliriz. Her ikisinde de operatif taşçı ustası bulunmuyordu. Chester'a gelen iki operatif taşçı

ustası şehir konseyine başvurarak Chester'da bir Mason locası kurmak için izin ister, kendilerine "Hayır" denilir. Çünkü, "*Chester'da hali hazırda iki Mason locası bulunuyor ve bir üçüncüsünü kurmanıza rıza göstermeyiz*" cevabını alırlar. "*Taşçı ustası mesleğini sürdürmek istiyorlarsa Marangozlar Loncasına üye olabilecekleri, çünkü o loncanın halen operatif bir loca olduğu*" söylenir. Bunun üzerine onlar da kendilerine söyleneni aynen uygularlar ve Marangozlar Loncasına üye olurlar.

Böylece 350-400 yıllık bir süreçle 17. yüzyılın sonuna gelindiğinde, Hür Duvarcılık ve loncalar, dini loncalardan yola çıkıp reel ücret pazarlığı yapabilen operatif loncalara ve oradan da varlıklı iş adamlarının servetleri, yerel idari işleri ve sosyal etkinlikleri vasıtasıyla birbirleriyle ilişkide oldukları birer derneğe dönüştüler.

Loncalar, arkadaş ve akrabaların oluşturduğu ve birçok İngiliz kentinin sosyal dokusunun parçası halini alan derneklere dönüştüler.

MAGNA CARTA

Uğur ÇİLİNGİROĞLU

Hak ya da adaleti kimseye satmayacağız, geciktirmeyeceğiz ve kimseyi bunlardan mahrum etmeyeceğiz.

Hiçbir görevli, inanılır şahitler göstermeden, yalnız kendi açıklamalarına dayanarak bir kimseyi mahkeme huzuruna çıkaramayacaktır.

Eşitleri tarafından yargılanmadan veya ülkenin meri kanunları uygulanmadan hiçbir hür kişi tevkif veya hapis edilemeyecek, haklarından ve mallarından mahrum bırakılamayacak, yasadışı sayılmayacak, sürgün edilmeyecek ve herhangi bir başka kötü muameleye maruz bırakılamayacaktır. Hiçbir hür kişiye zor kullanmayacağız ve başkalarının zor kullanmasını da istemeyeceğiz.

Magna Carta is a charter of rights agreed to by King John of England at Runnymede, near Windsor, on 15 June 1215. In this article, the author starts by outlining socio-economical and political conditions in England leading to the rebellion of the 25 barons against the reign of King John. In the second part, the author gives a summary of the document and its impact on civil liberties in Europe in the ensuing centuries. At the end, a Turkish translation of Magna Carta is presented to the readers.

"Magna" ortaçağ Latincesinde büyük, yüce, âli; "Carta" ise berat, ferman anlamına gelmekte olup İngiltere Kralı'nın tek taraflı yayınladığı bir fermandır.

Giriş

Roma, İtalya dışında toprak kazanmaya başlayınca, bu topraklara "Provincia" ismi verildi ve her biri "Lex Provincia" adlı özel yasanın verdiği yetkilere sahip "Propraetorler" tarafından yönetilmeye başlandı. Propraetor'un görevi Roma'nın o eyaletteki askeri ve mali çıkarlarını gözetmek, toprağın işlenmesini sağlamak, halkın sorunlarına çözüm bulmak, davaları karara bağlamak, vergi toplamak ve sefer zamanı gelince de askerleriyle orduya katılmaktı.

Roma'nın bu mirası ortaçağ devletlerinin üretim biçimini oluşturdu. Günümüzde adına "feodalite" denilen bu sistem, toprağın işlenmesi ve asker teminine dayanmaktadır.

Feodalizm kelimesi, Latincede askerlik hizmetlerini yerine getirmek şartıyla hükümdardan alınan toprak anlamına gelen "feodum" sözcüğünden türetilmiştir. Türkçede feodalite yerine derebeylik sözcüğü kullanılsa da, bu iki kelime arasında önemli farklar vardır.

Tımar Sistemi

XIII. yüzyılda İngiltere'de yönetim, bölgelere ayrılmıştı ve toprak Tımar sistemiyle işleniyordu. Bu sistemin özü askeri olmasının yanında, aynı zamanda da idari bir yöntemdi; köylüler devlete vermeleri gereken vergiyi Tımar sahibine veriyor; Tımar sahibi de topladığı vergilerle arazinin gelirine göre belirlenen sayıdaki şövalye adı verilen atlı asker ve piyade yetiştiriyordu.

Tımar sistemi, İngiltere Krallığı'nın tarımsal üretim düzeniyle, süvariye dayalı şövalye askeri gücünü ve merkezi otoritenin taşradaki egemenliğini sentezlemeyi başarmış bir askeri-idari-iktisadi birimdi. Barış zamanında kahyalık yapan şövalyeler savaş zamanında kısa sürede birer atlı askere ve alt rütbeli subaya dönüşmekteydiler.

Kıta Avrupa'sında ortaya çıkan bu siyasi sistemi İngiltere'ye Normanlar getirmişlerdir. Tımar sistemiyle; askeri ve mali destek karşılığında kral, "Baron" denilen soylulara topraklarının kullanım hakkını veriyordu. Yani güç iki yönlüydü; kral baronlara muhtaçtı, baronlar da bir krala.

Fransa Toprakları

XIII. yüzyıl İngiltere'sinin besin deposu Batı Fransa'daki topraklarıydı. Kuzeyde Normandiya'dan güneye Gascony'ye kadar uzanan ve her türlü tarım ve hayvancılığın yapıldığı bu verimli arazi, İngiliz toprağıydı ve savunulması İngiliz Krallarına büyük mali külfet getiriyordu.

Fransa Kralı II. Philip bu topraklar üzerindeki emelini, III. Haçlı Seferi'nden dönmekte olan İngiliz Kralı Arslan Yürekli Richard'ın Cermen İmparatoru tarafından tutuklanmasıyla gösterdi. Papa III. Innocent'in devreye girmesi ve yüksek fidye karşılığında Richard'ın ülkesine dönmesine rağmen II. Philip ile İngiltere arasındaki düşmanlık derinleşiyordu.

Aslan Yürekli Richard'dan sonra tahta geçen John kendini büyük bir sorunun içinde buldu; asla vazgeçemeyeceği Fransa'daki topraklar, ama bu denizaşırı toprakları savunmak için sınırsız para ve asker ihtiyacı. Dara düşen tüm Avrupa krallarının yaptığı gibi Kral John da baronların kapısını çalmaya başladı; daha fazla para, daha fazla asker istiyordu.

Ortaçağda üretim emek yoğundu. İngiliz Krallarının Haçlı Seferlerine verdikleri sürekli destek nedeniyle zaten iyice azalan işgücü üretimi düşürmüş, tuhaf vergiler de huzursuzluğu arttırmıştı. Kral ve baronlar tam bir fasit daireye girmişlerdi. Baronlar, kralın asker isteklerini yerine getirseler üretim düşüyor, yoksulluk ve açlık baş gösteriyor; para talebini karşılamak için ise icat ettikleri ilave vergiler zaten perişan haldeki köylünün daha da yoksullaşmasına neden oluyordu. Öte yandan kral, isteklerini karşılayamayan baronun Tımar imtiyazını elinden alıyor, bir başkasına veriyordu. Toprağını kaybetmek istemeyen baron köylüye yükleniyor, bu girişim de huzursuzluğu had safhaya çıkarıyordu.

Halkın odun topladığı ve avlandığı ormanların kullanım hakları ile ilgili olarak, kendi yaptıkları yasalarla koydukları ağır para cezaları ve vergiler, feodal kralların bir diğer önemli gelir kaynağını oluşturuyordu. Kral John bu kaynağa da yüklendi. Robin Hood efsanesi işte bu dönemin eseridir.

1204 yılında Gaillard kalesinin düşmesiyle başlayan ve sonraki her savaşta çok ağır yenilgiler alan John büyük kayıplar veriyor, asker ve para talepleri sürekli artıyordu. On yıl içinde Fransa'daki tüm topraklar kaybedildiği gibi, İngiltere artık Fransız işgali tehdidi altına da girmişti. Fransa tehdidi ve iç huzursuzluklardan bunalan kral, Papa III. Innocent'e bir mektup göndererek hükümranlık haklarından Papa lehine feragat ettiğini bildirdi. Papa, yayınladığı Bulla ile İngiltere ve İrlanda'nın ruhani önderliğinin yanı sıra yeni feodal liderliğini de kabul etti ve Kral John'u kendi yerine vekil atadı.

İsyan

Vekil Kral John, istenilen ilave para ve askeri zamanında denkleştiremeyen Bramber Baronu William de Braose'nin topraklarını elinden aldı, Baron Fransa'ya kaçmayı başarmasına rağmen eşi ve oğlu kralın Windsor Kalesi'ndeki zindana kapatıldılar ve orada açlıktan öldüler. Benzer bir uygulama 1212 yılında Baron Robert Fitz Walter'ın da başına gelince, Krala karşı isyan bayrağı açıldı.

Kral John, İngiltere Kilisesi'nin gelirlerine ve arazilerine de göz dikmişti. İngiltere Kilisesi'nin ruhani merkezi olan Cantenbury Katedrali'nin Başpiskoposu Stephen Langton'un, seçildiği 1207'den 1212'ye kadar beş yıl süren Fransa sürgünü kral aleyhtarlarının sayısını arttırdığı gibi, Başpiskoposun da isyana destek vermesine neden oldu.

1214 yılı sonlarında İngiltere'nin kuzey ve doğu bölgelerdeki baronlar aralarında toplantılara başladılar. En geniş katılımlı toplantı 1215 yılı Paskalya gününde

Stamford'da yapıldı ve Asi Baronlar dileklerini ilettikleri Kral John ile 26 Nisan'da buluşmak için Northampton'a geçtiler. Ancak kral buluşmaya gelmedi ve tüm talepleri de reddettiğini bildirdi. Asi Baronlar bu defa 5 Mayıs'ta Oxford'un kuzeyindeki Brackley'de toplandılar ve Kral John'a savaş ilan ettiler. John, asilerin topraklarına ordu gönderdiyse de, asiler Londra Valisi'nin işbirliğiyle Londra'ya girdiler ve o dönemde Kraliyet Sarayı olan Londra Kulesi'ni (Tower of London) kuşattılar. Asi Baronlar taleplerini bir kez daha krala ilettiler.

Londra'nın işgali Asi Baronlar'ın popülaritesini arttırdığı gibi, yeni katılımlarla sayılarının 25'e yükselmesini sağladı. Kral, 29 Mayıs'ta tüm talepleri tekrar reddettiğini bildirdi. Ancak bu esnada da Başpiskopos Langton ile kralın başdanışmanı Willam Marshall arasında gizli görüşmeler yapılıyordu.

Runnymede çayırında kralın temsilcileri ile tepeden tırnağa silahlı bir grup Asi Baron 10 Haziran 1215'de buluştular. Asiler, daha sonraları Baronlar'ın Maddeleri olarak tarihe geçecek talep metnini kralın temsilcilerine verdiler. Tahtını kaybetmek üzere olduğunu anlayan John baronların istediği fermanı yani Magna Carta'yı yayınladı.

Magna Carta'nın ne zaman ve nerede yayınlandığı tam olarak bilinmemekle birlikte, elde bulunan dört orijinal kopyanın da üzerinde 15 Haziran 1215 tarihi bulunmaktadır. Asi Baronlar bu tarihten dört gün sonra, 19 Haziran'da krala bağlılık yeminlerini yenilediler ve isyan sona erdi.

Doküman

Magna Carta, parşömen adı verilen kuzu derisi üzerine, XIII. yüzyıl el yazısıyla ve ortaçağ Latincesi kısaltmalarıyla dolu düz yazı şeklinde, saray yazıcıları tarafından on üç kopya olarak yazılmıştır. Her ne kadar tüm illüstrasyonlar Kral John'u, Magna Carta'yı imzalarken göstermekteyse de, diğer tüm ortaçağ kralları gibi John hiçbir metni imzalamamıştır. Sarayda mühürlendikten sonra uygulanması için ülkenin dört bir yanına gönderilen 13 kopyadan günümüze sadece dört tanesi ulaşabilmiştir. Dört kopyanın da metinleri aynı olmakla beraber, parşömene yazıldıkları için ebat ve şekilleri tamamen farklı olup bunlardan sadece bir tanesinin üzerinde orijinal mühür durmaktadır.

Magna Carta, tüm fermanlar gibi düz yazı şeklinde yazılmış olmasına rağmen içinde 63 farklı konuyu barındırması nedeniyle, 63 maddelik bir anlaşmaymış gibi yorumlanmaktadır.

İçerik

Kral John, Magna Carta fermanıyla kilisenin haklarını tanımakla birlikte; kurallara aykırı vergi koymayacağını, bağış, harç ve sair ödemeler yapılmasını istemeyeceğini, usul ve kurallara aykırı ceza olmayacağını vurguluyordu. Musevilerin, Gallilerin, Londra Kent Yönetimi'nin ve toprağa bağlı serfler dahil, başka kişi ve kurumların haklarını da veriyordu.

Magna Carta'nın en çarpıcı maddelerinden olan Birinci Madde; "İngiltere Kilisesi hür olacak, haklarında kısıntı yapılmayacak ve hürriyetlerinin bütünlüğüne dokunulmayacaktır" demektedir. Bu madde ile İngiltere Kilisesi'ne bağımsızlık veriliyor ve Tanrının Yeryüzündeki Gölgesi konumunda olan kralın müdahalesinden tamamen arındırılıyordu.

Hükümranlık haklarına olduğu kadar ruhani liderliğine de sınırlama getiren bu fermana çok kızan Papa III. Innocent, 24 Ağustos 1215 tarihli Bulla ile Magna Carta'yı geçersiz saydığını ve 25 Asi Baron'u da aforoz ettiğini ilan etti. Papalık Bulla'sının İngiltere'ye ulaşmasına rağmen bir etkisi olmamıştır.

XIII. yüzyılın ikinci yarısında tekrar ortaya çıkan baron hareketlerinde veya daha sonraki yüzyıllarda kralların haksız vergi koymaya karar verdikleri tüm durumlarda, Magna Carta ilkeleri revize edilmesine rağmen adalet kavramı konusunda çok titiz davranılmıştır. Magna Carta'nın destek verdiği Anglo-Sakson Emsal Hukuku Geleneği (Common Law) korunarak, Rönesans, Reform ve Aydınlanma Çağı'nın yol açabileceği mutlakıyetçilik eğilimlerine karşı yargıçların emir kulu olmadıkları, aksine gelenek ve kuralları kendi kanılarına göre yorumlamaları gerektiği savunuldu. Gelenek ve kuralların çiğnenmesi durumunda somut çözümler bulunması şeklinde özetlenebilecek olan Magna Carta yaklaşımına sadık kalınarak, temel yasalarda keyfi değişiklikler yapılması önlenmiştir.

Ancak unutmamalıdır ki, Magna Carta; özgürlüğün temel ilkelerinin bir ifadesi değil, Tımar sistemi hakkında uzun zamandır var olan şikayetleri baz alan ve rastgele kullanılan iktidar gücünü düzeltmeyi amaçlayan bir düzenlemedir. Maddelerinin çoğu feodal vergilendirme ve yönetim alanlarında kralın haklarının sınırlarını çizmek yönündedir.

Kral John'a isyan eden baronlar, taleplerini hak veya ulus gibi kapsamı tartışmalı kavramlar adına yapmıyor ve her türlü yoruma, dolayısıyla istismara açık, o dönemde henüz tanımı dahi yapılmamış olan insan hakları veya doğuştan kazanılmış haklar gibi soyut kavramlara dayandırmıyorlardı. Baronlar temelde kralın yetkilerini teslim ediyor, ancak bu yetkileri kullanarak kralın feodal gelenekleri çiğnememesini ve üzerlerinde baskı kurmamasını istiyorlardı. Baronların konuya bu gerçekçi yaklaşımı, kral ile aralarında kalıcı bir mutabakatın ortaya çıkmasını sağladı. Magna Carta'yı modern anlamda bir insan hakları bildirgesi olarak görmek mümkün olmamakla birlikte, baronların başlangıçta kendi çıkarlarını gözeterek krala yayınlattıkları bu ferman, kaleme alınış biçimindeki esneklik dolayısıyla halkın lehine işleyen bir şekle dönüştü ve 1628 yılındaki Dilekçe Hakkı ile 1688 İnsan Hakları Bildirisi gibi önemli İngiliz siyasi belgelerinin de temelini oluşturdu.

Ayrıca, Magna Carta olgusu, krallara saygılı davranan özgür vatandaşlara güven duygusunu pekiştirdi ve giderek, vatandaşlarda temel hak ve özgürlüklere layık oldukları kanısını doğurdu. Zamanla gelişen bu karşılıklı güven duygusu ise, kişilerde başkalarının hak ve özgürlüklerine saygılı davranma alışkanlığı yaratmış,

liberal özgürlük anlayışının temeli olan, kişinin hak ve özgürlüklerinin sınırının, başkalarının hak ve özgürlükleri olduğu gerçeğini benimsetmişti. Benzer ilişkileri kurumlar arasında da görülmektedir. İngiltere'de XVII. yüzyılın sonunda, Kral, Lordlar Kamarası, Avam Kamarası ve Emsal Hukukunu uygulayan yargı organları hem birbirlerinden özerk, hem de birbirlerine bağımlı çalışmaktaydılar ve her birinin ülkenin yönetimi için vazgeçilemez olduğu kabul edilmişti. İngiltere'deki bu kuvvetler ayrılığı anlayışı, giderek sivil toplum olgusunu da ön plana çıkardı, sivil toplum kuruluşlarının devletten özerk birer kamu alanı oluşturdukları ve bu alana devletin karışmasının uygun olmayacağı varsayılmıştı.

Kuvvetler Ayrılığı Prensibi

Kuvvetler ayrılığı fikrini bugünkü anlamı ile ilk defa ortaya atan, Fransız düşünür Montesquieu olmuştur. Montesquieu'ya göre; "Bir kuvvet, karşısında kendi cinsinden başka bir kuvvete rastlamadıkça dolu dizgin gider. Zira ezeli bir tecrübe ile sabittir ki, kuvvet sahibi herkes, bunu kötüye kullanmaya meyledebilir ve kuvvetine hudut buluncaya kadar da gider." Montesquieu'nün bu fikri, ilk defa yazılı bir anayasa olarak 1787 tarihli Amerikan Anayasası'nda yerini almış ve 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Beyannamesi'nin XVI. Maddesinde; "Hakların güven altına alınmadığı ve kuvvetler ayrılığının belirlenmediği bir toplumun anayasası yoktur"şeklinde ifade edilmiştir.

Devletin toplumsal yaşamda ortaya çıkması, işlevlerinin ne olması ve işlevlerini nasıl yerine getirmesi gerektiği konusu tarihteki toplumsal mücadelelerin temelini oluşturmaktadır. Kuvvetler ayrılığı prensibi, devlet iktidarının hukuki anlamdaki işlevlerinin aralarında işbirliği olan farklı organlar tarafından yerine getirilmesidir. Bana göre temel sorun, bu işlevlerin meşruiyet durumu ve yöneten ile yönetilen arasındaki hak-ödev dengesinin korunması gerekliliği dikkate alınarak, bunun kim veya kimler tarafından, nasıl yerine getirileceğidir. İşte, kuvvetler ayrılığı prensibi, iktidarı kullananları sınırlayarak, gücün tek elde toplanmasını engellemekte, erkleri birbirinin karşısına koyarak dengeyi sağlamakta, sınırsız güç arzusuna engel olmaktadır.

Devlet olarak tanımlanan yapının egemen iradesini kullanma şeklini belirlemede çözüm olarak sunulan kuvvetler ayrılığı prensibi, çok uzun süreçte olgunlaştı. Yargı gücü, yasama ve yürütme gücünden ayrı değilse özgürlüğün var olmayacağını söyleyen Montesquieu'nun bu fikirleri, Fransız Devrimi'nden sonra Avrupa'daki anayasal hareketlerin de esin kaynağını oluşturmuştur.

Sonuç

Kuvvetler ayrılığı prensibi günümüzde, teorisindeki saf ve pürüzsüz tanımlamaların dışına çıkmış, yasama-yürütme alanındaki net ayrımı değil; çoğunlukla yürütme lehine karşılıklı etkileşimi kapsayan ve genelde yasama ile yürütmenin birleştiği bir yapı halini almıştır. Bu çerçevede yasama ve yürütme erklerine karşı en etkili denetim

organı yargı erkidir. Yargı gücünün yanında siyasal toplumdaki basın yayın organları, kamuoyu ve sivil örgütlenmeler de bu denge içinde işlev görürler. Yargının bu çerçevede işlevini etkin bir şekilde devam ettirebilmesi, temel hak ve özgürlüklerin, demokrasi anlayışının, kamu yararı kavramının ve adalet duygusunun ülkedeki yerleşmişliği ile kuşkusuz doğru orantılıdır; dolayısıyla bu niteliklerin kazanıldığı yerde, yasama ve yürütme arasındaki etkileşimin yürütme lehine olması da büyük bir tehdit olarak algılanmayacaktır.

Geçmişte olanlar yaşandıkları çağın koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu gözle bakıldığında da 800 yıl önce Magna Carta ile yanan ışık hak ve adalet arayanların yolunu hâlâ aydınlatmaktadır.

KAYNAKÇA

1. Magna Carta; Asist. Ersan İlal. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Sayı: 4 / İstanbul - 1968.
2. Magna Carta; Manuscripts and Myths. Claire Breay.
3. British Library / London - 2010.
4. Kuvvetler Ayrılığı İlkesinin Dönüşümü ve Günümüz Demokratik Rejimlerindeki Anlamı; Mehmet Emin Akgül. Ankara Barosu Dergisi, Sayı: 68 Ankara - 2010
5. Magna Carta; The Marking and Legacy of The Great Charter. Dan Jones. Head Of Zeus / London - 2014.
6. A Brief History Of Magna Carta. Goeffrey Hindley. Robinson Ltd. / London - 2015.
7. The Magna Carta Chronicle. Christopher Lloyd & Patrick Skipworth. What On Earth Publishing Ltd. / London – 2015.
8. Magna Carta; Law, Liberty, Legacy. Claire Breayand Julian Harrison. British Library / London - 2015.

15 Haziran 1215 Tarihli Magna Carta'nın Tam Metni

İrlanda Lordu, Normandiya ve Akitanya Dükü ve Anjou Kontu ve İngiltere'nin Haşmetli Kralı John; başpiskoposlarını, piskoposlarını, rahiplerini, kontlarını, baronlarını, hâkimlerini, ormancılarını, şeriflerini, teşrifatçılarını, hizmetkârlarını ve bütün memurları ile sadık bendelerini selâmlar.

TANRI ŞAHİDİMİZDİR Kİ; kendimizin, atalarımızın ve haleflerimizin ruhlarının huzuru adına, Tanrı'nın yüce şanına, kilisenin yüceltilmesi ve krallığımızın refahının artmasına ve saygıdeğer pederler; Canterbury Başpiskoposu, İngiltere'nin önderi ve Kutsal Roma Katolik Kilisesi Kardinali Stephen, Dublin Başpiskoposu Henry, Londra Piskoposu William, Winchester Piskoposu Peter, Bath ve Glastonbury Piskoposu Jocelin, Lincoln Piskoposu Hugh, Coventery Piskoposu Walter, Rochester Piskoposu Benedict, keşiş yardımcısı ve papanın evinden Üstat Pandulf, İngiltere Şövalyeler Birliği Başkanı Aymeric birader, Pembroke kontu William Marshall, Salisbury kontu William, Warren kontu William, Arundel kontu William, İskoçya Genel Valisi Alan de Galloway, Warin Fitzgerald, Peter FitzHerbert, Poitou Saray Teşrifatçısı Hubert de Burgh, Hugh de Neville, MatthewFitzHerbert, Thomas Basset, Alan Basset, Philip Daubeny, Robert de Roppeley, John Marshall, John FitzHugh ve diğer sadık bendelerin tavsiyeleri üzerine:

I. Öncelikle, Tanrı'nın huzurunda diz çöktük ve şimdi bu beratla bizim ve bütün haleflerimizin adına teyit ettik ki İngiltere Kilisesi hür olacak, haklarında kısıntı yapılmayacak ve hürriyetlerinin bütünlüğüne dokunulmayacaktır.

   Bunun böyle olmasını istediğimiz, baronlarımızla aramızda şimdiki anlaşmazlık başlamadan, kendi serbest irademizle, kilisenin seçim hürriyetini -kilise için çok gerekli ve önemli olduğu kabul edilen bir hakkı- bağışlamış, bir beratla teyit etmiş ve bunu Papa III. Innocent'e tasdik ettirmiş olmamız gerçeğinden anlaşılmaktadır. Bu hürriyeti biz koruyacağız ve bütün haleflerimizin de iyi niyetle korumalarını istiyoruz.

   Krallığımızın bütün hür insanlarına da aşağıda belirtilen hürriyetleri, kendileri ve varisleri adına sahip olmaları ve korumaları için kendimiz ve haleflerimiz adına bağışladık.

II. Eğer, askeri hizmet karşılığında dolaysız olarak Kraliyetin topraklarına sahip bir kont, baron veya bir diğer kişi ölürse ve varisi ölümünde reşit olup tazminat borcu varsa, geleneksel tazminat tarifesine uygun ödemeyle mirasa sahip olabilecektir. Böylece, bir kontun varisi veya varisleri bütün miras için 100 pound ödeyecekler, bir şövalyenin varisi veya varisleri bütün şövalyelik ücreti için en çok 100 şilin ve daha az borcu olan, tarifelerin geleneksel kullanılışına uygun olarak daha az ödeyecektir.

III. Ancak, böyle bir kimsenin varisi reşit değilse ve vesayet altındaysa, reşit

olduğu zaman tazminat veya ceza ödemeden mirasa sahip olacaktır.

IV. Reşit olmayan bir varisin toprağının, vasisi ancak makul bir geliri, âdet olan ücreti ve feodal hizmet karşılıklarını alacaktır. Bunu yaparken cana ve mala zarar vermeyecektir. Eğer toprağın kayyumluğunu bir şerife veya gelir bakımından bize karşı sorumlu başka bir kimseye vermişsek ve bu kimse zarara sebep olmuşsa, biz bu kimseden tazminat alacağız ve toprağı aynı seviyedeki iki değerli ve tedbirli kişiye vereceğiz. Bu kimseler gelirler bakımından bize veya kendilerini emrine verdiğimiz kimseye sorumlu olacaklardır, böyle bir toprağı birine vermiş veya satmışsak ve bu kimse zarar - ziyana sebep olursa, kayyumluk hakkını kaybedecek, toprak bize karşı benzer şekilde sorumlu olacak başka iki değerli ve tedbirli kişiye verilecektir.

V. Böyle bir toprağın kayyumluğunu yaptığı sürece kayyum toprağın geliriyle toprağa ait evlere, parklara, dalyanlara, göletlere, değirmenlere ve diğer teferruata bakacaktır. Varis reşit olduğu zaman bütün toprağı, sapan ve mevsimin gerektirdiği diğer araçlarla birlikte, toprağın azami geliriyle ona devredecektir.

VI. Varisler, toplumdaki durumu daha düşük olanlarla evlendirilemezler. Varis evlendirilmeden önce, durum en yakın hısımına bildirilecektir.

VII. Bir dul kadın, kocası ölür ölmez evlilik payını ve mirasını hemen ve hiçbir engelle karşılaşmadan alabilecektir. Çeyizinin, evlilik payının veya kocasının ölümünde ortak malları olan herhangi bir mirasın karşılığında hiçbir para ödemeyecektir. Kocasının ölümünden sonra, kocasının evinde kırk gün kalabilecek ve bu süre içinde çeyizi kendisine tahsis edilecektir.

VIII. Kocasız kalmak istediği sürece, hiçbir dul kadın evlenmeye zorlanmayacaktır. Ancak, eğer toprakları Kraliyete ait ise kralın; bir lorda ait ise o lordun onayı olmadan evlenmeyeceğini temin etmesi gerekmektedir.

IX. Ne biz ne de memurlarımız, borçlunun taşınabilir malları borcunu ödemeye yeterli olduğu sürece topraklarına veya rantına el koymayacağız. Borçlunun kendisi ödemede bulunabilecek durumda oldukça kefilleri takip edilmeyecektir. Eğer borçlunun ödeme kabiliyeti kalmazsa, kefilleri ödemeyle mükellef olacaklardır. Ancak, eğer kefiller isterlerse ve borçlu onlarla ödeştiğini ispat edemezse, verdikleri borç miktarı borçlu tarafından kendilerine geri ödeninceye kadar borçlunun toprak ve rantlarından yararlanabileceklerdir.

X. Bir Yahudiden ödünç para almış bulunan bir kimse borcunu ödeyemeden ölürse, toprağı kimin olursa olsun, varisi reşit oluncaya kadar borç için faiz ödemeyecektir. Böyle bir borç Kraliyete geçerse, kral senette yazılı anaparadan başka hiçbir şey almayacaktır.

XI. Eğer Yahudilere borçlu olan bir kimse ölürse, karısı borç için hiç ödeme

yapmadan çeyizini alabilir. Eğer ölenin reşit olmayan çocukları varsa, onların ihtiyaçları da kalan toprağın büyüklüğüne uygun olarak karşılanabilir. Borç, kalan miktardan ve feodal lordlara olan hizmet borcu ayrıldıktan sonra ödenecektir. Diğer kimselere olan borçlar için de Yahudilere uygulanan usuller geçerli olacaktır.

XII. Kendimiz için kurtuluş akçesi, büyük oğlumuzun şövalye olması ve -bir defaya mahsus olmak üzere- büyük kızımızın evlenmesi sebepleriyle toplananlar dışında, krallığımızda genel mutabakat olmadan hiçbir vergi veya yardım toplanamayacaktır. Bu sebeplerle de ancak makul bir yardım toplanabilir. Londra şehrinden istenecek yardımlarda da benzer şekilde hareket edilecektir.

XIII. Londra şehri bütün kadim özgürlüklerinden ve rüsumlarından yararlanacaktır. Bütün diğer şehirlerin, kasabaların, köylerin ve limanların da bütün özgürlük ve rüsumlarından yararlanmalarını istiyoruz ve bunları bağışlıyoruz.

XIV. Yukarıda belirtilen üç istisna dışında, bir yardım veya vergi kararlaştırırken gerekli genel mutabakatı alabilmek için başpiskopos, piskopos, rahip, kont ve büyük baronları adlarına göndereceğimiz mektuplarla çağıracağız. Bizimle dolaysız olarak toprak ilişkisi olan herkese, şerifler ve diğer memurlarımız aracılığıyla, belirli bir günde (en az kırk gün mühlet vererek) belirli bir yerde toplanmak için çağrıda bulunacağız. Bütün çağrı mektuplarında, çağrının gerekçesi belirtilecektir. Böyle bir çağrı çıkartılınca, o gün için kararlaştırılan iş mevcudun iradesine uygun olarak yapılacak, çağrılan herkesin gelmiş olması aranmayacaktır.

XV. Gelecekte hiç kimsenin kendi hür tabasından, kendi kurtuluş akçesi, büyük oğlunun şövalye olması ve büyük kızını (bir defaya mahsus) evlendirme masrafları dışında hiçbir sebeple yardım toplamasına müsaade etmeyeceğiz. Bu sebeplerle de ancak makul bir yardım toplanabilir.

XVI. Hiç kimse şövalyelik ücreti veya mevcut toprak kullanım bedeli karşılığından daha fazla bir hizmete zorlanamayacaktır.

XVII. Kişiler arasındaki özel hukuk davaları Kraliyet mahkemelerinde değil, ancak belirli bir yerde görüleceklerdir.

XVIII. Novel Disseisin, Mort D'ancestor ve Darrein Presentment davalarına yalnızca ait oldukları yerel mahkemelerde bakılacaktır. Biz veya yurt dışında olduğumuz zaman vekilimiz, her bölgeye senede dört kere iki yargıç yollayacağız. Bu yargıçlar, bölgenin kendi seçeceği dört yerel şövalye ile birlikte, mahkemenin toplanacağı gün ve yerde, bölge mahkemesinde davalara bakacaklardır.

XIX. Yerel mahkemenin toplandığı günde işin çokluğu nedeniyle bakılamayan davalar olursa, şövalyeler ve mahkemeyi izleyen diğer hür kimseler bekleyecek ve adaletin dağıtılmasına katkı yapacaklardır.

XX. Hür bir insan küçük bir suç için ancak bu suça uygun bir para cezasına çarptırılabilecektir, ağır bir suçun cezası da suça uygun oranda olacak ancak kişinin yaşamını idame ettirmesini engelleyecek kadar ağır olmayacaktır. Aynı şekilde, mahkemeye düşen tüccarların ticari mallarına, köylülerin gerekli araçlarına dokunulmayacak ve verilecek para cezaları o bölgenin tanınmış kimselerince onaylanmadıkça uygulanmayacaktır.

XXI. Kontlar ve baronlar ancak kendi eşitleri tarafından ve işlemiş oldukları suçlara uygun bir şekilde para cezasına çarptırılabileceklerdir.

XXII. Kiliseye mensup bir kimsenin cezalandırılması da yukarıda belirtilen kurallara göre ve cismani mallarına uygun olarak yapılacak, kilise vesilesiyle sahip olduğu mallar göz önüne alınmayacaktır.

XXIII. Geleneksel bir mükellefiyeti olmadıkça hiçbir şehir veya kişi ırmaklar üzerine köprü yapmaya zorlanmayacaktır.

XXIV. Kraliyet yargıçlarının bakması gereken davalara hiç bir şerif, adli amir, memur veya diğer bir memurumuz bakmayacaktır.

XXV. Krallık özel meraları dışındaki bütün eyalet, kasaba ve köy topraklarının rantları geleneklere uygun olarak kalacak, bunlara zam yapılmayacaktır.

XXVI. Kraliyetle tımar ilişkisi olan bir kimse öldüğü zaman; bir şerif veya krallık memuru, ellerinde ölenin krala borçlu olduğunu gösteren bir belge varsa, ölenin taşınabilir mallarından, tanınmış kimselerce borcun karşılayacağı kabul edilen miktarı, almaya hakkı vardır. Bütün borç ödeninceye kadar hiçbir şeye dokunulamaz ve kalan eşya ölenin vasiyetini yerine getirmeleri için varislere verilir. Eğer ölen kişinin krala borcu yoksa, karısı ve çocuklarının makul payları dışında kalan bütün taşınabilir mallar ölenin malı sayılır.

XXVII. Eğer hür bir kimse vasiyetname bırakmadan ölürse, taşınabilir malları kilisenin gözcülüğü altında yakın hısım ve arkadaşları arasında paylaşılır. Alacaklıların hakları korunur.

XXVIII. Satıcı kendi rızasıyla bağışlamadıkça, hiçbir amir veya bir başka krallık memuru satıcıya peşin ödeme yapmadan buğday veya diğer taşınabilir malını alamayacaktır.

XXIX. Hiçbir bölge amiri bir şövalyeyi, kendisi muhafızlık yaptığı veya makul

sebeplerle kendi yerine bu işi yapabilecek birini bulduğu sürece, kale muhafızlığı için bedel ödemeye zorlayamayacaktır. Askerlik hizmetine alınan veya gönderilen bir şövalye bu süre içinde kale muhafızlığından muaf tutulacaktır.

XXX. Hiçbir şerif, krallık memuru veya diğer bir görevli, bir hür kişiden, rızası olmadan at veya araba alamayacaktır.

XXXI. Ne biz ne de krallık memurları, sahibinin rızası olmadan, şatomuz için veya diğer sebeplerle kereste almayacağız.

XXX. Vatana ihanet suçlularının topraklarını bir yıl ve bir günden fazla alıkoymayacak, bu sürenin sonunda toprakları ilgili feodal barona geri vereceğiz.

XXXII. Deniz kıyılarındaki balık ağları dışında; Thames, Medway ve İngiltere'deki diğer tüm nehirlerdeki ağlar kaldırılacaklardır.

XXXIII. Eğer hür bir kimsenin kendi lordunun mahkemesinde yargılanma hakkı engelleniyorsa, bu kimseye toprağıyla ilişkin konularda hüküm verilmeyecektir.

XXXIV. Bütün krallık topraklarında şarap, bira ve tahıl için tek ölçü 'Londra Quarter' uygulanacaktır. Boyalı bezler, pazen, abalar ve zırhlar için de standart 'İngiliz Arşını' olacaktır. Ağırlık ölçüsüne de benzer şekilde standart getirilecektir.

XXXV. Gelecekte, can ve bedeni ilgilendiren ilam ve ihtidalar reddedilmeyecek, bunlar için para ödenmeyecek, parasız verileceklerdir.

XXXVI. Eğer bir kimse mutasarrıf olarak, mukataa veya hizmet karşılığı Kraliyetin topraklarına sahipse ve diğer bir kimsenin toprağını da şövalyelik hizmeti karşılığında işliyorsa, biz varisinin vesayetini üzerimize almayacağız, diğer kimseye ait toprağın işlenmesini de, mutasarrıf şövalye borçlu olmadığı sürece, mukataa veya hizmet karşılığı olarak elinden almayacağız.

XXXVIII Gelecekte hiçbir görevli, inanılır şahitler göstermeden, yalnız kendi açıklamalarına dayanarak bir kimseyi mahkeme huzuruna çıkaramayacaktır.

XXXIX. Eşitleri tarafından yargılanmadan veya ülkenin meri kanunları uygulanmadan hiçbir hür kişi tevkif veya hapis edilemeyecek, haklarından ve mallarından mahrum bırakılamayacak, yasadışı sayılmayacak, sürgün edilmeyecek ve herhangi bir başka muameleye maruz bırakılamayacaktır. Hiçbir hür kişiye zor kullanmayacağız ve

başkalarının zor kullanmasını da istemeyeceğiz.

XL. Hak ya da adaleti kimseye satmayacağız, geciktirmeyeceğiz ve kimseyi bunlardan mahrum etmeyeceğiz.

XLI Tüccarlar serbestçe ve güvenle İngiltere'ye girip çıkabilecekler, kalabilecekler, eski ve hukuki geleneğe uygun olarak, savaş zamanında bizimle savaşmakta olan milletin tüccarı dışındakiler, kanunsuz bir vergi ödemeden, ticaret yapmak amacıyla karada ve denizde yolculuk yapabileceklerdir. Savaşın başlangıcında bizimle savaşan bir ülkenin tüccarı bizim topraklarımızda bulunurlarsa, düşmanımızın ülkesinde bizim tüccarımıza nasıl muamele ettiğini biz veya vekilimiz öğreninceye kadar, şahsına ve mallarına zarar vermeden bekletileceklerdir. Eğer bizim tüccarımıza iyi muamele edilmişse onlara da iyi muamele edilecektir.

XLII. Gelecekte, bize sadakatini belirten herkesin krallığımız topraklarına karadan veya denizden serbestçe ve korkmadan girmesi kanunen tanınmıştır. Bu yalnızca savaş sırasında, kısa bir süre için memleketin yararına kısıtlanacaktır. Memleketin kanunlarına uygun olarak hapsedilmiş veya yasa dışı sayılanlar, bizimle savaş durumunda bulunan ülkelerin insanları ve tüccarları -ki bunlara yukarıda belirtilen şekilde muamele edilecektir- bu hükmün dışında bırakılmışlardır.

XLIII. Eğer bir kimse, varis bulunmadığından veya işlenmiş bir suç dolayısıyla, bizim elimize geçmiş bulunan Wallingford, Nottingham, Boulogne, Lancaster veya diğer baronluk topraklarında bulunuyorsa, ölümünde varisleri bize barona verecekleri kadar tazminat ve hizmet borçlu olacaklardır. Bu toprağı biz, geçmişte baronun idare ettiği şekilde idare edeceğiz.

XLIV. Ormanların dışında yaşayan kimseler, davayla ilgili veya bir orman suçundan dolayı tutuklanmış birinin kefili değilseler, genelgelerle çağırıldıkları zaman krallığın orman yargıçlarının karşısına çıkmak zorunda olmayacaklardır.

XLV. Yargıç, bölge amiri, şerif ve diğer memurları memleketin kanunlarını bilen ve bunları iyi uygulayabilecek kimseler arasından tayin edeceğiz.

XLVI. Kilise vakfı kuran ve bunu İngiliz krallarının fermanları veya tasarruf sözleşmesiyle ispatlayan bütün baronlar, vakfın başında bir rahip bulunmaması durumunda bu toprakları işleme hakkına sahip olacaklardır.

XLVII. Kendi krallığımız süresince orman ilan ettiğimiz bütün toprakları derhal serbest bırakacağız; zamanımızda kapatılmış olan nehir kıyıları

hakkında da aynı şekilde hareket edilecektir.

XLVIII. Ormanlar ve avlaklar; ormancılar, korucular, şerifler ve adamları; ırmak kıyıları ve bekçileriyle ilgili bütün kötü adetler hakkında her eyaletin on iki yeminli şövalyesi tarafından soruşturma açılacak ve kırk gün içinde bu kötü adetler bütünüyle ve kesin olarak kaldırılacaklardır. Ancak, bize, eğer biz İngiltere'de bulunmuyorsak, vekilimize, durum derhal bildirilecektir.

XLIX. İngilizlerin bize barış veya sadakat garantisi olarak vermiş bulundukları bütün rehine ve teminatları derhal serbest bırakacağız.

L. Gerard de Athee'nin bütün akrabasını görevlerinden alacağız ve bunlar gelecekte de İngiltere'de görev alamayacaklardır. Bu şahıslar Engelard de Cigogne, Peter Guy, Andrew de Chanceaux, Guy de Cigogne, Geoffrey de Martigny ve biraderleri, Philip Marc ve biraderleriyle yeğeni Geoffrey ve bütün adamlarıdır.

LI. Barış yeniden sağlanınca derhal, krallığımıza atları ve silahlarıyla getirttiğimiz bütün yabancı şövalyeleri, okçuları, yardımcılarını ve askerleri ülke dışına çıkartacağız.

LII. Eşitlerinin kanuni bir hükmü olmadan, topraklarını, şatolarını, hürriyetlerini veya haklarını ellerinden aldığımız kimselere bunları derhal geri vereceğiz. Eğer bir anlaşmazlık çıkarsa, mesele aşağıda barışı sağlamak için koyulmuş bulunan maddede sözü edilen yirmi beş baronun hükmüyle karara bağlanacaktır. Ancak, bir kimse eşitlerinin kanuni bir hükmü olmadan babamız kral Henry veya kardeşimiz kral Richard tarafından bir şeyden mahrum edilmiş ve bu bizim veya vesayetimiz altında bulunan birine kalmışsa, ve biz Haçlı Seferleri'ne çıkmak için yemin etmeden önce dava açılmamış veya bir soruşturma açılması için emir vermemişsek, Haçlı Seferi'ne katılanlara verilmesi olağan süre kadar hakkımız olacaktır. Haçlı Seferi'nden döndüğümüz veya gitmekten vazgeçtiğimiz zaman derhal adaletin eksiksiz yerine getirilmesini sağlayacağız.

LIII. İlk defa babamız Henry veya kardeşimiz Richard tarafından orman ilan edilmiş bulunan korulukların serbest bırakılıp bırakılmaması, üçüncü bir şahsın şövalyelik hizmeti karşılığı bizim olan diğer bir şahsın tasarrufundaki toprakların kayyumluğu ve diğer bir şahsın tasarrufundaki topraklarda kurulmuş kilise vakıflarında diğer lordun hak iddia etmesi konularında da böyle bir süre hakkımız olacaktır. Haçlı Seferi'nden döndüğümüz veya gitmekten vazgeçtiğimiz zaman bu konulardaki şikâyetlerin incelenerek derhal adaletin yerine getirilmesini sağlayacağız.

LIV. Bir kadının şikâyeti üzerine -öldürülenin, kadının kocası olması dışında- hiç kimse cinayetten sanık olarak tevkif veya hapis edilemeyecektir.

LV. Haksız ve memleket kanunlarına aykırı olarak bize verilmiş olan veya haksız olarak toplamış bulunduğumuz bütün para cezaları tamamen geri verilecek veya mesele, eğer gelmek isterse, Canterbury Başpiskoposu Stephen'in yanında getirmeyi uygun bulduğu kimselerle birlikte katılmasıyla toplanacak olan, aşağıda barışı sağlamak için koyulmuş bulunan maddede sözü edilen yirmi beş baronun çoğunluğunun kararıyla çözülecektir. Eğer Başpiskopos bulunamazsa oturuma onsuz devam edilecektir. Ancak yirmi beş barondan biri benzer bir davada tarafsa, oylamaya katılamayacak, onun yerine yalnız o mesele için, geri kalanlar tarafından başka biri seçilerek yemin ettirilecektir.

LVI. Eşitlerinin kanuni bir hükmü olmadan, eğer bir Galli'yi toprağından, hürriyetinden veya İngiltere ya da İrlanda'da herhangi başka bir şeyden mahrum etmişsek, bunlar derhal ona iade edilecektir. Bu konudaki anlaşmazlıklar hudutta eşitlerinin vereceği kararla çözülecektir. İngiltere'deki topraklar hakkında İngiliz, Gal'deki topraklar hakkında Gal ve huduttakiler hakkında hudut kanunları uygulanacaktır. Gallilerde, biz ve bizim tebaamıza benzer şekilde hareket edeceklerdir.

LVII. Bir Galli'nin, eşitlerinin kanuni bir hükmü olmadan, babamız Kral Henry veya kardeşimiz kral Richard tarafından herhangi bir şeyden mahrum bırakılmış ve bunun bizim veya teminatımız altındaki başkalarının elinde geçmiş olduğu durumlarda, bir Haçlı Seferi'ne çıkmak için yemin etmeden önce dava açılmamış veya bir soruşturma açılması için emir vermemişsek, Haçlı Seferi'ne katılanlara verilmesi olağan süre kadar hakkımız olacaktır. Ancak Haçlı Seferi'nden döndüğümüz veya gitmekten vazgeçtiğimiz zaman derhal, Gal ve diğer bölgelerin kanunlarına uygun olarak, adaleti tam olarak yerine getireceğiz.

LVIII. Llywelyn'in oğlunu, bütün Galli rehineleri ve bize barış teminatı olarak verilmiş olanları derhal serbest bırakacağız.

LIX. Babası William'ın bize vermiş bulunduğu fermanlardan, kendisine başka türlü davranılması gerektiği anlaşılmazsa, İskoçya Kralı Alexander'ın kardeşleri, rehineleri, hürriyetleri ve haklarının kendisine geri verilmesi konusunda, kendisine karşı diğer İngiliz baronlarına ettiğimiz gibi hareket edeceğiz. Bu konuda karar, bizim mahkemelerimizde, eşitleri tarafından verilecektir.

LX. Bağışlamış olduğumuz bu gelenek ve hürriyetlere krallığımız topraklarında, tebaamızla olan ilişkilerimizde tarafımızdan uyulacaktır. Kiliseye mensup olsun olmasın, bütün tebaamızın da kendi adamlarıyla

olan ilişkilerinde bunlara uymalarını istiyoruz.

LXI. Krallığımızda eskiden beri var olan koşulları daha iyi bir hale getirmek, baronlarla aramızda mevcut olan ihtilafı en hayırlı şekilde sonuçlandırmak ve Tanrı'nın rızasını kazanmak için yukarıda sayılan maddeleri onayladıktan sonra, şimdi de kapsamlı ve sürekli bir istikrardan yararlansınlar diye aşağıdaki güvenceyi veriyoruz:

Krallığımız sınırları içerisinde bulunan baronlar kendi aralarından diledikleri 25 kişiyi seçecekler ve bu 25 kişi tüm güçleriyle, halihazırdaki bu fermanla kendilerine bağışladığımız ve teyit ettiğimiz barışı ve özgürlükleri uygulayacaklar, bunlara uyacaklar ve karşı tarafın da uymasını sağlayacaklardır. Bu şu şekilde olacaktır: Eğer biz ya da başyargıcımız veya memurlarımız ya da emrimizdeki herhangi bir kimse, herhangi bir durumda, herhangi birine karşı suç işler, güvenlik ve barış kararlarından herhangi birini ihlal ederse ve eğer bu hareket adı geçen 25 barondan sadece dördü tarafından öğrenilirse, bunlar bize gelerek veya yurtdışında isek başyargıcımıza giderek, işlenen suçu bildirecekler ve bu haksızlığı hiçbir gecikme olmaksızın gidermemizi talep edeceklerdir. Bu hatayı, biz ya da yurtdışında isek başyargıcımız düzeltmezse, dört baron olayı geri kalan 21 baronun önüne götürecek ve bütün ülkeyi de arkalarına alarak, şatolarımıza, topraklarımıza ve mülkümüze el koymak yoluyla, hadise kendi isteklerine uygun biçimde hallolunca ya dek, bize baskı yapacaklar, haciz uygulayacaklar ve gerekli diğer yöntemleri tatbik edeceklerdir. Ancak bizim, kraliçenin ve çocuklarımızın şahısları, dokunulmadan korunacaktır. Durumu düzeltince yeniden tebaamız olarak yaşamaya devam etmek haklarıdır.

Gönüllü olan herkes bu kararları uygulamak için yirmi beş baronun vereceği emirlere uyacağına ve bütün gücüyle onlarla birlikte bize baskı uygulamaya ant içebilir. Bu andı içmek isteyen herkese açıkça ve serbestçe izin veriyoruz ve bunu hiçbir zaman yasaklamayacağız. Aksine, bu andı içmek istemeyen tebaamıza bunu zorla yaptırmaları için emir vereceğiz.

Yirmi beş barondan biri ölür, ülkemizi terk eder veya diğer bir sebeple görevini yapmasına engel çıkarsa, geri kalanlar onun yerine kendi istedikleri bir başka baronu seçerek yemin ettireceklerdir.

Hüküm vermeleri gereken bir konuda yirmi beş baron arasında anlaşmazlık çıkarsa, hepsi mevcut olsa da veya çağırılanlardan bazısı gelmek istememiş veya gelememiş bulunsa da, çoğunluğun verdiği bir karar, yirmi beşinin oybirliğiyle vermiş olduğu karar kadar geçerli olacaktır.

Bu imtiyaz ve hürriyetlerin herhangi bir bölümünün kaldırılmasına veya azaltılmasına sebep olacak bir gerekçeyi, kendimizin veya üçüncü

şahısların çabalarıyla elde etmeye çalışmayacağız. Eğer böyle bir fırsat elde edilirse bile hükümsüz sayılacak, üçüncü şahıslar aracılığıyla veya doğrudan kendimiz bunu hiçbir zaman kullanmayacağız.

LXII. Anlaşmazlığın başlangıcından bu yana kilise mensubu olan veya olmayan bütün tebaamızla aramızda gelişen tüm düşmanlık duygularını ve kavgaları affettik. Ayrıca, saltanatımızın 16. yılının Paskalya günü sağlanan barış ile, bahsi geçen anlaşmazlık nedeniyle kilise mensubu olan veya olmayan tüm tebaamız tarafından işlenen suçları affediyoruz.

Bu teminatı ve yukarıda belirtilen imtiyazları ispat etmek için baronlara; Canterbury Başpiskoposu Stephen, Dublin Başpiskoposu Henry ve Üstat Pandulf'un mühürlerini taşıyan mektuplar yazmış bulunuyoruz.

LXIII. Bundan dolayı, İngiliz kilisesinin özgür olacağını, ülkemizdeki tebaanın belirtilen bütün yerlerde ve bütün konularda yukarıda bahsedilen bütün özgürlüklere, haklara ve imtiyazlara hem kendileri için hem de varisleri için tam olarak ve serbest bir biçimde sahip olmalarını istiyor ve emrediyoruz. Ayrıca hem kendi adımıza hem de baronların adına, yukarıda bahsedilen bütün hükümlere herhangi bir kötü niyet olmaksızın iyi niyetle uyulacağı üzerine yemin edildi. Yukarıda adı geçen kimseler ve birçok başkaları şahittir.

Saltanatımızın on yedinci yılında, Haziranın on beşinci gününde Windsor ve Stanes arasındaki Runnymede çayırında tarafımızca tevdi edildi.

KARDEŞİNİ DİNLEMEK: MASONİK KİMLİĞİN İNŞA SÜRECİNDE ETKİLEŞİMİN ROLÜ

Cengiz GÜLEÇ – Yavuz Selim AĞAOĞLU

Identity is the qualities, beliefs, personality, and/or expressions that make a person or group. When an identity is shared within a group, it becomes collective identity. Society demands individuals to live together in houses, apartments, towns, cities, etc. But such close proximity with others places a burden on an individual's identity: the need to compromise. Although, compromising can be seen as an assault on one'sidentity, it is a demonstration of tolerance, empathy and dialogue. As a result, a universal identity based on tolerance, empathy and dialogue encompassing all of humanity can be developed. This universal identity is in-line with Freemasonry's objective of building a temple of ideals which will be a source of happiness for all men and humanity. In Freemasonry, Masons interpret the symbols individually but as Brothers they work together. During their labour, Masons should Exchange ideas not only with Brothers who share similar beliefs but with all our Brothers to expand their knowledge and understanding. Such an exchange of ideas requires listening to one's Brothers regardless of his beliefs with tolerance and empathy.

Bireysel kimlik ve kolektif kimlik tanımları üzerinden hareket ederek daha kapsayıcı, evrensel bir kimliğin inşasının mümkün olup olamayacağı sorusu birçok açıdan dikkat çekici bir tartışmayı gündeme getirmektedir. Böyle bir tartışma, "Tüm insanlar ve insanlık için bir Ülkü Mabedi" kurma idealini benimseyen Masonik kimliğin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Bireysel Kimlik – Kolektif Kimlik

"Ben kimim?" sorusuna verilen bütünlüklü ve tutarlı cevaplardan oluşan kimlik duygusu bireysel düzeyde gelişirken, "Biz kimiz?" sorusuna bir topluluğun verdiği cevaplar kolektif kimliğin oluşmasını sağlar.

Bireysel kimlik, kişiyi başkalarından ayırt eden duygu, düşünce, değer ve tutumların kaynaşmış bütünlüğü ile belirlenen kişilik özelliğimizdir. Erikson'un tarifiyle; "Psikososyal gelişimi boyunca kişi, üstlendiği değişik roller, yaşadığı sosyal ilişkiler ile benliğinin tutarlılığını ve sürekliliğini ve sürekliliğini kavrar ve ona göre davranır. Aile bağlarıyla, arkadaş ilişkileriyle, meslek seçimiyle, biyolojik cinsiyetine uygun cinsel rolleriyle, toplumdaki konumuyla ve benimsediği dünya görüşüyle bağlantılı bir kimlik geliştirir. Başka bir deyişle, kimlik duygusu, kişinin kendisini çevresiyle anlamlı ilişkiler kuran bir birey olarak görmesidir. Bu açıdan bakıldığında kimlik kavramının en önemli öğesi belli bir topluluğa mensup olma eğiliminin varlığıdır."

Bir başka ifade ile kimlik, toplumsal bir olgudur. Aidiyetler, doğuştan ya da doğal olarak değil, aksine kültürel tarihin akışı içinde toplumsal bir çevrede oluşurlar. Kolektif kimliğin oluşmasında "nesnel" öğeler toplumsal kimlik biriminin üyeleri tarafından paylaşılan özelliklerdir. Ortak semboller (bayrak gibi), paylaşılan masal ve efsaneler, ortak dil, etnik köken ve paylaşılan dini inanç, yaşanılan coğrafi mekân, paylaşılan tarihi zaferler, topluca yaşanan travmatik bozgun, sürgün veya katliamlar ile ortak adet ve görenekler kolektif kimliğin kurucu unsurlarıdır.

Kimliğin çok yönlülüğü, değişebilirliği ve sürekliliği bizi kimliğin çoğul karakterine götürür. Bir kişinin sahip olabileceği birden fazla kimlik vardır (Örneğin bir birey kentli, Alevi, sosyalist ve fanatik bir futbol takımı taraftarı olabilir.). Kimlik çeşitli alt kimliklerin özgün bir karışımıdır. Bunlar içinde birbiriyle tutarlı olanlar kadar tutarlı olmayanlar da olabilir. Üstelik bu karışım belli koşullar altında değişir, dönüşür.

İnsanın irade ve bilinç varlığı olması, değişmeye açık olmasını sağlar. Bu da kimlik olgusunun dinamik bir süreç olmasına neden olur. Belirli bir kimlik öğesi bu nedenle bitmiş, tamamlanmış değişmez bir nitelikte olamaz. Öte yandan kimlik edinme sürecinde kazanılan kimlik değerlerinin göreceli de olsa devamlılık gösterdiği söylenebilir.

Kimlik duygusu, toplumsallığı gereği "başkalık" içerir, yani bir başka deyişle aidiyet ya da kimlik "ötekinin" varlığı üzerinden gelişir. En temelde "ben ve öteki", "biz ve ötekiler" olarak ifade edilen bu ayrım bütün kimlik kategorilerinde bulunur. Kısacası kimlik edinme süreci çok yönlü, dinamik ve süreklilik gösteren bir oluşumdur. İnsan gruplarının çokluğu ve çeşitliliği, toplumsal karşılaşmaları ve kültürel etkileşimleri zorunlu kılar. Bu da ya edinilen kültürel kimliğe daha sıkı sarılmaya ya da kimlik tanımımızı gözden geçirmeye ve yeni bir kimlik edinme sürecine sevk eder.

Her birey doğumdan başlayarak yakın çevresindeki önemli kişilerin tutum ve davranışlarını yönlendiren temel değerlerin şu ya da bu biçimde farkına varır ve onları ruhsal/zihinsel kapasitesi oranında içselleştirir. Aynı şekilde her bireyin, edindiği kimliği koruma ve güçlendirme, özgürce ifade etme, geliştirme, tehdit altında da amansızca savunma güdüsü taşıdığı sıkça gözlenen bir olgudur. Buna ilaveten kimlik değiştirmeye zorlanmak önemli bir travmaya maruz kalmak demektir.

Kimlik edinme ihtiyacı insanın doğuştan zayıf bir varlık olmasına bağlı bir zorunluluktur. Hiçbir birey toplumsal bir çevre içinde olmadan gelişemez. Bu gelişim bireyin kendisine bakıp gözden geçirmesine, değerlendirmesine imkân verir. Başka bir deyişle kimlik duygusu, kişinin kendisini çevresi ile anlamlı ilişkiler kuran bir birey olarak görmesidir. Bu açıdan bakıldığında kimlik kavramının en önemli öğesi, belirli bir coğrafi mekâna, kültürel değerlere bağlanma, belirli bir topluluğa mensup olma eğilimin varlığı olarak tanımlanabilir.

Kimlik kurucu öğeler belirli bir grubun üyelerince benimsenir ve içselleştirilirse, ancak o zaman kolektif/toplumsal kimlik inşa edilebilir. Öte yandan bir topluluğun üyeleri ortak bazı sembolleri ve değerleri paylaşamıyorlar ise, onlardan kolektif bir kimlik bilincine ve aidiyet duygusuna sahip olmaları da beklenemez. Böyle bir durumda bireyler arasında kuvvetli bağlar da kurulamaz.

Birlikte Yaşama Kültürü ve Evrensel Kimlik

Birlikte yaşamak zordur, çünkü paylaşmak üzere çaba harcamayı yani diğerleri ile bağlantı kurmayı gerektirir. Birlikte yaşamak uzlaşmayı, uzlaşmak da yeri geldiğinde geri adım atmayı veya ödün vermeyi gerektirdiğinden bu konular doğal bir zorluk içerir. Uzlaşma kültürü kulağa hoş gelen, beğenilen bir ifade olsa da mecbur kalmışlığa ilişkin bir duyguyu da barındırdığı için, içten içe arzu edilen bir durum değildir.

Uzlaşarak birlikte yaşama ülküsünün zorluğu nereden kaynaklanıyor olabilir? Gruplar arası ilişkilerde yaşanan uzlaşmaz tutumun arka planındaki zihniyet kalıplarıyla da bireysel plandaki katı ve uzlaşmaz tutumun arka planındaki korku ve önyargılar bizleri nasıl yönlendirir? Anlam arayışı içerisinde kendini gerçekleştirmek, özgürleşmek ve birlikte yaşamak için bu sorulara cevaplar aranması gereklidir.

Uzlaşmacı tutum, kimi zaman ilkesizlik olarak değerlendirildiği için küçümsenir. Uzlaşma, karşı tarafın koşullarına ya da önerilerine teslimiyet gibi algılanabilir. Önceden kabul ettiği prensip ve fikirlerine ölümüne bağlılığı büyük bir erdem olarak gören insanların birlikte yaşamayı neden yürütemediği kolayca anlaşılır. Anlayış, hoşgörü, bağışlama, empati ve diyaloga yatkınlık, sanki kişisel egosunu kaybetmek, karşı tarafın benliği içinde erimek ve yitip gitmek gibi görüldüğünden, uzlaşmaktan ölesiye kaçınarak, katı normlara ve belli prensiplere bağlanarak yaşamayı tercih eden insanların sayısı az değildir.

Öte yandan birlikte yaşama, taraflardan birisinin sürekli ödün vermesi, yani "prensipsizlikle" sağlanacak kişiliksiz bir boyun eğme ile de sağlanabilir. Ancak böyle bir ilişkiyi sağlıklı olarak kabul etmek pek mümkün değildir. Görünüşü kurtarma kaygısıyla yapılan itaat, dışarıdan bir uzlaşma gibi görünebilir. Oysa bu türlü bir itaat ile uzlaşma arasındaki büyük anlam farkı gayet açıktır.

Buna karşılık, birbirlerinden ne beklediklerini açıkça dile getirebilen, empati ile aralarındaki sorunlara yaklaşabilen ve itaat beklemek yerine uzlaşmaya açık

olan bireyler arasında gerçekten de sağlıklı ve dengeli ilişkiler uzun süreli olarak kurulabilir. Bu türden bir ilişki, bireyin kendisini sorgulamasını, yeri geldiğinde tutumunda düzeltmeler yapmasını, yenilenmesini, gelişmesini yani tekâmül etmesini mümkün kılabilir.

Fanatizmin, etnik terörün ve ideolojik savaşların kimlik siyasetleri üzerinden yapıldığı düşünülürse, kimliğin birleştirici, kaynaştırıcı özelliği kadar ayrıştırıcı, kışkırtıcı, dışlayıcı yani Amin Maalouf'un tabiriyle "ölümcül" olabileceği de akılda tutulmalıdır. Bu tutumun eğitim seviyesi düşük veya yüksek bireylerde de aynı şekilde açığa çıkması dikkat çekicidir.

Öyleyse evrensel ölçekte "insanlık ailesine" mensubiyet, tüm alt kimliklerin üstünde tutulabildiği takdirde söz konusu olabilir. Bu durum, bir başka ifade ile bireyin; "Dünyada var olan hiçbir toplumsal/kültürel kimlik bana yabancı değildir. Hiçbir ayırım yapmadan tüm kolektif aidiyetler benim gözümde eşittir, birbirinden hiçbir konuda üstün değildir" demesini gerektirir. Bireyin kendisini, yaşadığı toplum ve ülkeyle sınırlandırmadan, coğrafi sınırları hesaba katmadan tüm farklılıklara empatik bir toleransla bakabilmesi ve herkesin kendini geliştirme ve ifade etme hakkına saygı duyması farklı ve yetkin bir idrak gücüne kavuşması ile mümkün olabilir.

Kardeşini Dinlemek

Böyle bir evrensel kimlik tanımı ile Masonik kimlik tanımının benzerlikler gösterdiği ileri sürülebilir. Çünkü Masonluk da benzer şekilde, "Tüm insanlar ve insanlık için bir Ülkü Mabedi" kurma ideali ile müntesiplerine bir üst kimlik hedefi göstermektedir. Masonluğun farklı yaş, etnik köken, milliyet, kültürel geçmiş, meslek, sınıf ve dünya görüşünden bireyleri; kardeşlik, eşitlik ve özgürlük çağrısı ile aynı ülkünün çatısı altında bir araya getirmesi önemlidir. Ancak bir üst kimlikte buluşabilmek için tüm diğer alt kültür kimliklerinin getirdiği keskin farklılıkları sağlıklı bir şekilde aşmak gerekecektir. Bu nasıl sağlanabilir?

Masonluğun bu amaçla sembol ve alegorilerin dünyasında bilgelikle harmanlayarak bir çözüm önerdiği söylenebilir. Bu ezoterik dünyada her şey eşit derecede anlamlı, her fikir önemli ve her değerlendirme eş değerdedir. Hiçbir şey diğerinden üstün değildir. Bu her bireyin, her fikrin dinlenebilir, incelenebilir, değerlendirilebilir olduğu anlamına gelir. Öte yandan Masonlukta özel bir öğretici, yol gösterici, mürşit vs. olmadığı için bireyin yolculuğu kişiseldir. Bu yolculuk kişiseldir, ama kendisi gibi yola çıkan başkaları da vardır. Bunun doğurduğu yakınlık Kardeşlik olarak tarif edilir. Böylelikle farklılıkların yan yana tecrübe edildiği dile getirilebilir. Üyeler arasında sevgi, saygı, sadakat ve samimiyet ile kurulması tavsiye edilen kardeşlik bağlarının, harici hayatın farklılıklarını zamanla törpüleyeceği öngörülür. Ancak kendinde ötekini görebilen ve empati yapabilen bireylerin evrensel bir ülküde buluşması da kolay değildir. Çünkü anlaşmak, uzlaşmak, hak vermek, sorgulamak, karar alıp hayata geçirmek mevcut olandan daha ileri bir kavrayış gerektirir.

Masonlukta amaca ulaşma yolunda kimin ne kadar mesafe kaydedeceği elbette belli değildir. Ancak herkesi kuşatacak ileri seviyede bir kavrayış için etkileşime ihtiyaç olduğu kuşkusuzdur. Bir başka ifadeyle hep aynı düşüncede olan bireylerin yan yana gelmesi önemli değildir. Önemli olan hayata ilişkin farklı düşüncelerin ve tasavvurların sağlıklı bir şekilde bir araya gelmesi ve etkileşim içinde olmasıdır. Aynı görüşteki bir kardeşi onaylayarak dinlemek bir erdem değildir, farklı görüşteki kardeşi samimiyetle tanımaya, anlamaya, kavramaya çalışmak bir erdem olabilir. Mevcut durum aynen korunarak gelişme kaydedilemez, gelişme ancak farklı görüş ve tutumların birbiri üzerinde sınanması, sorgulanması ve yorumlanması ile hayata geçirilebilir. O nedenle "kardeşini dinlemek" önemlidir.

Kimlik bir farklılığa dayanır ve bu farklılıklar üzerinden bir sınır çizer. Bu sınırlar olsa da ve farklılıklar zamanla keskinleşse de, bir arada yaşama bilinci ile barış, uzlaşma, özgürlük, kardeşlik, adalet, sevgi hoşgörü ve empati gibi bağlayıcı unsurlar sayesinde farklı kimliklerin bir arada yaşaması mümkün olur. Ortak duygu, özlem, düşünce ve ülkü birliği içeren bir evrensel kimlik arayışı hem toplumsal dayanışmayı, hem de bireysel tekâmülü güçlendirir. Masonik kimlik, etkileşime dayalı kadim gelenekleri ile evrensel bir üst kimlik çağrısını sürdürmektedir.

AŞIRI HIRSLARA ve TUTKULARA KARŞI DAYANIKLI OLMAK

Halit YILDIRIM

Passion and ambition are two very important scopes in ones personality, both of which never gets old even if the person advances in his calendar years. Despite the fact that these two character traits are perceived differently in different cultures, one always needs to feel the urge to rule over them both rather than being ruled by. A mirror is the best tool for one to face himself and evaluate his oeuvre. It necessitates a Freemason to get rid of all unwanted glitches in his personality by the help of free will and self-control; both of which are tools in taming and ruling over passion and ambition.

"Zirvelerde kartallar da bulunur yılanlar da. Ancak birisi oraya süzülerek diğeri ise sürünerek gelmiştir. Önemli olan nereye gelmiş olduğunuzdan çok nereden ve nasıl geldiğinizdir."

Cenap Şahabettin

İnsanoğlu olarak, bala düşen sinekler gibiyiz. Hayat tatlı olduğu için ondan vazgeçmek istemiyoruz, fakat ona ne kadar çok dâhil olursak o kadar çok tuzağa düşüyor, sınırlanıyor ve hüsrana uğruyoruz. Bir bakıma, onu hem seviyor, hem de ondan nefret ediyoruz. İşte bu çelişki sadece bizi kuşatan evrenle bizim aramızda değil, aynı zamanda kendimizle kendimiz arasındadır da. Çünkü inatçı doğa hem çevremizde hem de içimizdedir. Bu yönüyle yaşam sanatında bireyin yaşlanmasına karşın onda iki huy genç kalır: hırs ve istek. Bu iki huyun olumlu ve olumsuz yönlerde kullanılış farkı ve yöntemi bireyin yaşamında aldığı mesafenin bir bakıma ölçüsüdür diyebiliriz.

"İnsan, damıtık su değildir; onun doğasında iyiyle kötünün, güzelle çirkinin tohumları iç içedir." Peki, nasıl yeşerir bu tohumlar? Hangisi ağır basar insan yaradılışında? Bu

1 *Emin Özdemir - İnsan Yüreğine Yolculuk.*

soruların yanıtlarını önceden kestirmenin güç olduğu bilinen bir gerçektir. İnsanoğlunun gerçek yüzünü ve kişilik özelliklerini ortaya çıkaracak olan, yaşam sınavı ve bu sınavdan geçişidir.

Kolay mı yaşam sınavından yara-bere almadan geçebilmek? Elbette çok zor. Yaşam dinamik bir süreç olup bizleri beklemez, bizler için yavaşlamaz ve bizim için değişmez. İnsanoğlu olarak ne yapıp edip ona ayak uydurmayı başarmanız gerekir. Yaşama ayak uydurmanın en kolay yolu yaşam boyu kendimize hedefler koyarak bu sınavlardan geçebilme etkinliğimizi artırabilmekte yatar.

İnsanların yaşamı, onların davranışlarının yansımasından başka bir şey değildir. Unutmayalım ki yaşamın fiziksel boyutta yansımasını sağlayan aynanın tek bir görevi vardır, o da insana kendisini göstermek. Öyleyse aynaya bakan insan, bir ömür boyu o aynanın karşısında, kendisiyle barışık olmak zorundadır ki kendisini görsün, tanısın, sevsin, aşırı tutku ve hırslarını törpüleyerek kendisiyle barışık olsun. Bakın Dale Wimbrow 'Ayna' başlıklı yazısında bu sınavın başlangıç noktası için ne demektedir.

"Kendi adınıza yaptığınız mücadeleyi kazanarak dünyanın bir gün size de bir kral gibi davranmasını istediğinizde, sadece bir aynanın karşına geçip, kendinize bakın. Bazıları, dürüst bir dost olduğunuzu düşünebilir ve sizin için harika bir dost ya da arkadaş da diyebilir. Fakat eğer, aynadaki yüz, tam gözlerinizin içine bakamıyorsa, size işe yaramazın biri olduğunuzu söylüyorsa, neye yarar ötesi... Unutmayın ki hoş tutmanız gereken kişi kendinizsiniz, boş verin gerisini. Çünkü yolun sonuna kadar sadece kendinizle gideceksiniz. Eğer aynadaki yüz dostunuzsa, geçtiniz demektir en zor sınavınızı."

Konuya bu pencereden baktığımızda, 'Tutkular ve Hırslar' insan varlığının bir parçasıdır. Bu ikilinin ortaya çıkış belirtilerine göz attığımızda, bu özelliğe sahip insanlar kolayca fark edilirler. Kumar salonuna koşan kumarbazların, meyhanelere koşan ayyaşların, sevgiliye rastlanabilecek yerlere doğru yürüyen *âşıkların* hareketlerinde bu durum kolaylıkla gözlenebilir.

Hep söylenir ya insanoğlu eşsiz ve evrendeki en akıllı yaratıktır diye… Pek çoğu kadar hızlı koşamıyor ya da iyi tırmanamıyoruz; yunuslarla karşılaştırıldığında ne kadar kötü yüzücüler olduğumuz ortada. Öyleyse bizim eşsizliğimiz nerede yatıyor? Kısmen çok yönlülüğümüzde. İnsan türü pentatlonda uzmandır. Yarışma dallarının her birinde çok iyi değiliz belki, ama diyelim ki bir kilometre boyunca koşabilen, bir ırmağı yüzerek geçebilen ve ardından bir ağaca tırmanabilen tek tür biziz. Dahası, bütün bu yaptıklarımızı sonradan diğerlerine anlatabilen ve hatta oturup üzerine şiirler yazan bir tek biziz.

2 *Dale Wimbrow - Ayna.*
3 *Steven Rose, 21. yüzyılda Beyin.*

Her şeyden önemlisi empati hissetmemizi sağlayan dayanışma, acıma, aşk gibi bir dizi derin duyguya sahip olan da biziz. Bu yeteneğimiz bizi diğer türlerin çok ötesine taşıyor. Aramızda anlaşmamızı sağlayan gelişkin dillerimiz, bilinç ve önsezilerimiz var ve buna karşın da tutkularımız ve katılaşmış-törpülenmemiş içgüdülerimizin dışa yansıması olan önlenemez hırslarımız var. Bu olumsuz duyguları önlemekte elimizden geleni yapmalı mıyız, yapabiliyor muyuz? İşte sorunun özü burada…

Özü bambaşka olan bir şey (örneğin demir), elmasa dönüştürülemez. Nitekim, her madde ve düşünce de ancak kendi özünde var olan bir olguyu geliştirip ön plana çıkarabilir. Bu bağlamda, birey de ancak kendi yapısına uygun özellikleri geliştirebileceğinden, öncelikle kendini tanıyarak, hata ve kusurlarından kurtularak, bazı temel erdemlere sahip olup olgunlaşma çabası içine girebilir.

Bir insan, önce kendisiyle savaşmak ve kendi aşırı tutkularını ve kötülük yapma eğilimlerini yenmek zorundadır. Bunun için gerekli özgür irade, her bireyin kendisinde mevcuttur. Yeter ki insanoğlu özgür iradesini kendini iyiye, güzele yöneltmekte kullanabilsin ve özeleştiri yapabilsin.

Birçok toplumda tutkulu ve hırslı olmak, bireye genelde pozitif bir imaj katabilmektedir. Çünkü hırs, ihtiras ve aşırı arzunun, toplumsal yaşama ve özellikle de iş yaşamına yansıması, çalışkanlık ve azim kavramlarının bir bütünüymüş ve itici gücüymüş gibi algılanır. Şu özdeyiş de bu olguyu bir bakıma destekler gibi görünmektedir: "Hırs gelir göz kararır, hırs gider yüz kararır".

Bu olguya toplumsal bazda bir yaklaşım da Amerika'dandır. Şöyle ki, Amerika'da insanlar, "gıcırdayan çark yağlanır" derler. Yani diğerlerinden farklı olan, kendini gösteren insanlar daha fazla fark edilir ve dikkat çeker, ilgi görür. Burada bir bakıma hırslar ve tutkular başarı adına ateşlenmektedir. Oysa Japonya'da yaygın olarak kullanılan bir atasözü de "çıkan çiviye çekiçle vurulur" der. O kültürde gruba uyum sağlamak önemlidir, başkalarından farklı olmak da iyi bir şey olarak görülmez. Bu toplumda, çok hırslı ve ihtiraslı insanlara bir bakıma defolu mal gibi bakılmaktadır…

Sonuçta, Amerikalılar ağırlıklı olarak benzersiz olmayı özgürlük ve bağımsızlıkla özdeşleştirirken, Doğu Asya kültüründe, ahenge ve sosyal bağlara daha çok değer verilmektedir.

Böyle bir girişten sonra ana temanın özünü oluşturan kavramlara bir göz atalım…
'İhtiras, Tutku, Hırs' Kavramları

Sözcük olarak:

4 *Jonah Berger – Gizli İkna – İnsan Davranışlarını Şekillendiren Hayalet Etkiler - (Invisible Influence).*

- İhtiras (Osmanlıca): "A*şırı, güçlü istek, tutku",*
- Tutku (Türkçe): "*İrade ve yargıları aşan coşku, ihtiras*",
- Hırs ise: "Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku" olarak tarif edilmektedir.

Yukarıdaki üç kavram da günümüzdeki anlam yoğunluğu bakımından ortak paydaya sahip olup, "Bir şeye aşırı derecede tutkunluk, sonu gelmeyen istek, arzu" olarak tanımlanmaktadır. Şimdi bu kavramlara kısaca bir göz atalım.

Hırs, ruh bilimi açısından "Kişilerin derinliklerinden gelen, değişmesi zor bir davranış biçimi" şeklindedir. Bu davranış biçimi, insan kişiliğinin değişik katmanlarında bulunan ruhsal güçlerden ve karmaşalardan kaynaklanarak, insan iradesi üzerinde sürekli baskı ve zorlama yaratır ve bireyi belirli bir amaca yöneltir. Bu amaç, bir nesne, kişi veya düşünce olabilir.

İnsanlar, hırs ve ihtiras konusunda zaman zaman ikilem içerisinde olmuşlardır. Aşırı ihtiraslı olmak veya güçlü bir tutkuya sahip olmak ne kadar iyidir? Hırs olmadan başarı olabilir mi?

Başarılı insanlar üzerinde yapılan araştırmalar, hırs ve tutkunun bir eğrisi olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre: Hırs ve tutkunun birinci adımı, yükselme dönemidir. Bu dönemde kişinin hayali konusundaki kararlılığı ve cesareti bu hayalin gerçekleşme şansını belirler.

İkinci adım, hırsın gerçekleşmesini temsil eder ve kişinin kendisinden daha büyük ve güçlü bir eser yaratma mücadelesini içerir. Bu eser yeni bir iş kurmak, bir alanda yapılmamış olan bir şey yapmak, özgün bir kitap yazmak, adını yaşatacak bir üniversite kurmak veya bir ülke yaratmak olabilir.

Üçüncü adım da hırsın sönüşünü temsil eder. Her başarılı insanın heyecanını ve mücadele hırsını kaybettiği bir dönem vardır. Bir bakıma 'aşk' gibi. Romantizm açan çiçeklerin bir süre sonra solması gibi…

Tutkunun fazlası zararlı olur mu? Eğer zekâ ile dengelenmiyorsa, kesinlikle evet. Her başarı öyküsünün arkasında risk vardır. Ancak zekâ ile dengelenmeyen risk kişiyi felakete sürükleyebilir. Kişi, dikkat etmesi gereken yerde, cesaret gösterirse malından, canından ve itibarından olabilir. Kendini yenilmez gören yanılır. "Ben ne yapsam başarırım" diye özetleyebileceğimiz 'başarı hastalığına' tutulan kişiler, hatalarının bedelini, ellerindekini kaybederek ödeyebilirler.

Tutku, her şeyden önce süreklidir. Belirli bir hedefe vardıktan sonra da sona ermez, devam eder durur... Dolayısıyla, doyumsuz bir tatmin olma beklentisi yoktur. İhtiraslar

5 *J. Champy & N. Nohria - Tutku* Eğrisi *(The Arc of Ambition).*

(tutkular), devamlı ancak yavaş yavaş şiddetini arttırırlar. Aynı zamanda dinamiktirler ve konuları üzerinde derinleşirler. Bu, onlara gelişme ve ilerleme olanağı verir.

Bu yönüyle ihtirasın yönelttiği uygulama emri dıştan değil içten gelir. Bu direktif şartlı değil mutlaktır. Bu nedenle birey, içinden gelen sesi dinler ve ona boyun eğer. Cook'u kutuplara doğru iten, Pasteur'ü laboratuarına kapatan, işte bu yönlü emirlerdir.

Tutku, bir bakıma karanlıklara doğru arayış içinde olan derin ve kuvvetli bir projektör ışığıdır. Derindir, tekelcidir, sınırlar içindekini mutlak yapar, sınırlar dışındakini ihmal eder, hatta inkâr edebilir. Bu nedenle, gerçeğin bir parçasına ulaşmaya çalışırken, bütünün kavranabilmesini bazen güçleştirebilir.

Aşırılığa kaçmayacak derecedeki tutkulu ve hırslı bir insan, amacına erişmek, onu elde etmek için çaba harcarken takındığı tutum, yaptığı davranış ve eylemlerle, kendisine ve başkalarına olumlu katkılarda bulunur. İnsanda bu tutkular ve hırslar olmasaydı, bilimde, teknikte ve sanatta gelişme ve ilerlemeden söz edilmesi mümkün olamazdı. Hayatta herkesin özel bir şey başarma arzusu vardır. Murphy'nin bilinen kuralıdır: "Herkesin zengin olmak için işlemeyen bir planı vardır". Bu bağlamda, siyasetle ilgilenen en yeteneksiz insanların bile iktidar olmak için işlemeyen (liderlerine dinletemedikleri) bir planları vardır.

Ancak bir sınır ve ölçüden sonra hırsın içerdiği nesneler, kişiler ve düşünceler, insanda ve çevrede tedirginlik yaratabilir. İnsan, kontrol edemeyeceği aşırı tutkusunun ve hırsının tutsağı olabilir. İradesini kullanamaz. Saplandığı olumsuz amacın peşinde gider. Böylesi durumlarda hırs ve tutkular, aklın önüne geçer ki bu duruma tutsaklık demek daha doğru olacaktır.

- Aşırı ihtiraslı (tutkulu) olmak ne kadar iyidir?
- Hırs olmadan başarı olabilir mi?

En sık karşılaşılan sorulardır. Toplumda fazla hırslı olanlardan tedirgin olunmakla birlikte, hiç hırsı olmayan, olaylara ve yaşama yeterli tepki vermeyenlere, diğer bir söylemle yaşama gerektiği gibi asılmayanlara da genelde saygı duyulmaz. Özetle: Yetersiz hırs, başarısızlığa yol açarken, fazla hırs ve tutku da neredeyse ayıp sayılır ve toplumca kabul görmez.

Masonlukta üç hırstan bahsedilir: mevkii hırsı, zengin olma hırsı ve kuvvet sahibi olma hırsı. Diğer iki hırsın ötesinde, konumuzla doğrudan ilgili oluşu nedeniyle 'Mevki Hırsı' kavramına bakalım.

Mevki Hırsı: Bireylerin unvan, mevki, rütbe, servet, görev ve benzeri durumlarını hiçbir engel tanımadan en iyi noktalara ve hatta hak etmedikleri bir duruma gelmek için her şeyi mubah saymaları, hiçbir maddi ve manevi engel tanımamaları olarak tarif edilebilir.

İnceleme ve Değerlendirme

Çevresine zarar vermediği ve yasal olduğu sürece, makul seviyelerde tutkuların ve hırsların, amaca ulaşmak için olumlu yanları da vardır. İhtiras (tutku) bir bakıma başarı için insanları motive eden itici bir güçtür. Sporcunun kazanma hırsı ve tutkusu, öğrencinin takdir alma ve okul birincisi olma hırsı, bilim adamının en iyi buluşu yapma, politikacının en iyi yönetici olma ve insanlara hizmet etme, roman yazarının en iyi romanı yazma hırsı ve tutkusu gibi.

Mesleğinde en iyi yerde olmak insanın doğasında yatan hedeftir. İşinde başarılı olmak, daha iyi hizmet verebilmek ve bulunduğu mevkii koruyabilmek veya yükselebilmek için her çalışanda aşırı olmayan ölçülü hırs bulunmalıdır.

Hırs ve tutkunun, pozitif yönünü ele aldığımızda, makul ölçülerde olumlu veriler ortaya çıkardığını görmek olasıdır. Örneğin: Sporculara baktığımız zaman, bir miktar stresin vücutta adrenalini arttırarak başarıya katkıda bulunduğunu, ancak stres normalden fazla olduğunda, tam tersi etki yaptığını görürüz. Hırsını ve aşırı tutkularını kontrol etmeyi başaranlar, genelde kendilerini motive ederler. Bu kişiler, başarının bir süreç olduğunu kabul eder, kendilerini strese sokmazlar ve beraber çalıştıkları insanlara da bu yönde olumlu katkı sağlarlar.

Tutku eğrisini olumlu yönde yükselterek başarıya ulaşmanın itici gücünü oluşturan "Sebat ve kararlılık" önemli bir faktördür. Ancak, başarıya ulaşmak kolay değildir. Sebat göstermeden tutku eğrisini yükseltmek de mümkün değildir. Örnek mi? İşte Mustafa Kemal Atatürk. Eşsiz dahi ve büyük önder, 'Kurtuluş Savaşı'nı bir mucize gibi görenlere şunu söylemişti; "Yapacağım işlerin ne olduğunu ve ne olacağını o kadar açık görüyordum ki bu milletin bu neticeye ulaşacağına kati inancım vardı."

Konunun özünü oluşturan tutku ve hırsları, günümüzdeki algılanışından çok öncelerine, mitolojilere taşıdığımızda, bugün bile gerçekçi dersler çıkarabileceğimiz değerlendirmelerle karşılaşmak bizleri şaşırtmamalıdır.

İkaros hapsedildiği Girit'teki labirentten kaçmak için, babası Daedalos'un kartal tüylerinden yaptığı kanatları takarak, gökyüzünde uçmaya başlar. Ama güneşe gitme ihtirası yüzünden fazla yükselince, kanat tüylerini yapıştıran balmumu eridiğinden, Ege Denizi'ne düşerek ölür. Aşırı ihtiraslı girişimlerin sembolü sayılan İkaros, mitolojik de olsa, insanın evrendeki yüceliğinin ve doğaya egemen olma arzusunun ilk temsilcisidir. Bu saygıdeğer arzuyu anıtlaştırmak için de güneşe en yakın asteroide İkaros adı verilmiştir.

İkaros uçmayı cesaretle dener, ancak doğa yasaları olan bilimi yeterince bilmediğinden yenik düşer. Çünkü bu olayda salt içgüdüsünü kullanmıştır. Amacı bilgiye ulaşmak olan insanoğlu, zamanı gelince akıl ve bilimle başarmayı öğrenecektir. Yüce bir amaç

için ölümü göze alabilen İkaros, insanın doğaya egemen olma uğraşısının ilk öncülü olarak evrensel boyutta cesaret sembolü olarak değerlendirilir.

İkaros cesaret sembolü olduğu kadar ihtiras (tutku) sembolüdür de. Cesaret sembolüdür, çünkü amacına ulaşmak için ölümü göze alarak uçmayı dener ve uçar. İhtiras (tutku) sembolüdür, çünkü babasının öğüdüne karşın itidali bırakır, ifrata kaçar; basireti bağlanıp iradesine hâkim olamadığından hakkı olmayana erişmek ister. Hırsa dönüşen arzusunun bedeli de canı olur.

Bir Mason'un Bakış Açısıyla

Nasıl ki yüzeyi kirli ve tozlu bir aynaya bakan kişinin, kendi net ve berrak görüntüsünü görebilmek maksadıyla aynayı temizleyip, kirlerden arındırması gerekiyorsa, bir Mason da kendi benliğini ve iç dünyasını arındırırken, özgür düşüncesiyle içsel dünyasının derinliklerine, aklının rehberliğinde ve sezgilerinin de yardımıyla, inerek o gizli taşı ve cevheri bulup, kâmil insan olma yönünde ilerlemek mecburiyetindedir.

"Tüm insanlar ve insanlık için sevgi mabedi kurmak" ifadesi ise, harici âlemde edinilen kör inanç, taassup ve cehaletin karanlığında oluşan bencillik ve ihtiras (tutku) gibi olumsuz duygulardan kendini arındırıp, kontrol ederek, iyiye güzele ve doğruya yönelen insanların oluşturdukları toplumda, akıl ve hikmetin yol gösterdiği, kuvvetin tamamladığı, güzelliğin süslediği görkemli bir yapının gerçekleştirilmesi ülküsünü bizlere vurgulamaktadır.

Mason, kendini bilme ve tanıma süreci içerisinde, kendisini baskı altında tutan, aklını kullanmaktan alıkoyan ve âdil yargılama gücünden yoksun bırakan aşırı ihtiraslarını (tutkularını) ve içgüdülerini de yenmiş olacaktır. O zamana kadar kişisel görüş ve düşünceleriyle onu sınırlayan bu olumsuzlukların yerini aydınlığın ve aklın keskinleştirdiği adalete ve hoşgörünün güzelleştirdiği hakikate terk edecektir.

Ham Taşı yontarak onu insanlık mabedinin inşasında yararlanılabilecek bir taş haline getirmeyi amaçlayan Masonlukta verilen uğraşlardan biri, belki de en önemlisi, her türlü aşırı tutkunun üstesinden gelebilme erdemini kazanabilme çabası olmuştur.

Masonlukta her türlü aşırılık, olumsuz olarak nitelenir ve Masonlara tüm tutum ve davranışlarında ölçülü olmaları önerilir. Bu nedenle Masonlukta tutkular ve hırslar, hangi düzey ve ölçütte olursa olsun, hiçbir zaman onaylanmaz.

Özellikle de mevki hırsına kendini kaptıran (sayıları az olmakla birlikte) Masonlar, kendini evrenin merkezine koyar, benmerkezci tutum ve davranışlarla kardeşlerini baskı altına alır. Daha da ötesi, onların kendisine hizmet etmeleri gerektiğine inanır ve onlardan her an saygı, alkış, övgü bekler. Bu bağlamda, kendisine destek olanları ve iltifat edenleri sever, ötekileri ise bir nevi düşman olarak değerlendirir. Son tahlilde

bu hırs, bir Masonun karakterini olumsuz yönde etkilemekle kalmaz kalbini de katılaştırarak, düşüncelerini bulandırır.

Masonik öğreti içinde bizlere anlamlı iki vurgu yapılır. Bunlar:

1. Kendi tutkularımıza dayanıklı olmak.
2. Hakikati yayma ve korumada korkusuz davranmak.

Bunun için de Masonluk, mensuplarını ilk olarak kendi öz kişiliklerini denetlemekle görevlendirir. Kişi bu denetimi kesin bir kararlılıkla sürdürmezse, gayretleri çok defa kendisini yanlış yollara götürür. İyilik bulmak isterken kötü sonuçlar alır. Kendi ihtiraslarımıza (tutkularımıza) karşı güçlü ve dayanıklı olmakla bize aşılamak istediği erdem ve yol göstericilik vasfı işte budur. Ancak bu erdemlere ulaşabilenlerdir ki kendilerinin olduğu kadar insanlığın mutluluk ve esenliğine de yararlı olabilirler.

Bir Mason, toplum yaşamının her safhasında hak ve hakikat bildiği doğrulardan ayrılmaz; çıkar ilişkileri, gösteriş ve aşırı tutkulara kapılmaz; şan ve şöhret peşinde koşmadan, amacına ve hakikate ulaşmaya çalışır. Ama her kardeşin bu yolculuktaki yöntem, yaklaşım ve gayreti farklı olacağından, alacağı mesafeler ile amaç ve hedeflerine yaklaşma oranı ve zamanı da farklı olacaktır. Bir bakıma onun ham taşı yontmadaki beceri ve çabası öne çıkacaktır.

Bu nedenle, Masonik yaşımız ve derecemiz ne olursa olsun, Ebedi Maşrık'a göçünceye dek avadanlıklarımızı elimizden bırakmayacak, her safhada onları etkin bir şekilde kullanarak, aşırı tutkuları ve hırslarımızı törpüleyerek Ülkü Mabedi yapımına katkıda bulunmak asli görevimiz olacaktır.

Bu paylaşımı Robert Maynard'ın bir özdeyişi ile sonlandırmak istiyorum:

"Taze çay içmek istiyorsanız, fincanınızdaki eski çaydan kurtulmanız gerekir. Kafanız da o fincan gibidir. Kapasitesi sınırlıdır ve dünya ile ilgili bir şeyler öğrenmek istiyorsanız, bunu alması için önyargılarınızdan ve tutkularınızdan kurtulmanız, kafanızı dogmalar ve boş inançlardan arındırmanız gerekir."

KAYNAKÇA

1. BERGER, Jonah Gizli İkna-İnsan Davranışlarını Şekillendiren Hayalet Etkiler-(Invisible Influence)
2. ÖZDEMİR, Emin — İnsan Yüreğine Yolculuk
3. ROSE, Steven — 21. Yüzyılda Beyin
4. J. Champy & N. Nohria — Tutku Eğrisi (The Arc of Ambition)
5. WİMBROW, Dale — Ayna

VİCDAN, ADALET VE HUKUK KAVRAMLARI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Ali Murat SEVİ

The concept of "conscience" has been profoundly studied throughout history in its psychological and sociological aspects. It may be possible to describe conscience as the ability to discriminate the good from the bad, or the competency that impels a person to make direct judgment on his/her own behaviours and moral values. It should be considered, as to whether conscience of a specific person, which is subjective in its nature, could lead him/her to be just and act fairly in all cases. Could conscientious behaviour from a subjective perspective, always be qualified asobjectively just and fair? It may be suggested that conscience of a person could lead him/her to act fairly and in line with the objective justice, only to the extent that it is in compliance with the universal values. Legal system and its norms are required to be established in the light of the conscience, which has been shaped by those universally accepted and objective values as well.

Her birimiz yaşantımız boyunca her gün, her an karşımıza çıkan kişileri, nesneleri ve olayları sürekli olarak kendiliğimizden değerlendirmeye tâbi tutar ve bunlarla ilgili yargılara varırız. Bu insanın doğasında yer alan bir özellik olup, onu diğer canlılardan ayırt eden akıl ve bilincin bir sonucudur. Karşılaştığı her şeyi değerlendiren insan, toplum içerisindeki diğer insanların zihniyet ve davranışlarını da değerlendirmekten geri kalmaz ve bazı davranışların haklı -*ya da iyi*-, bazı davranışların ise haksız -*ya da kötü*- olduğuna ilişkin bir düşünceye ulaşır. Yani, insan eylemlerin ahlaki değerlerini kendince ayırt edebilen doğal bir yeteneğe sahip olup, bu çerçevede kendi davranışlarını da benzer bir değerlendirme süzgecinden geçirerek, bunlara benimsediği değerler doğrultusunda yön verir.

1 İstanbul Vadisinde 211 numaralı Alev Muhterem Locasında 10 Ekim 2018 tarihinde Çırak *derecesinde aynı başlık altında yapılmış olan konuşma metnine dayanmaktadır.*

2 *Aral, Vecdi: Hukuk Felsefesinin Temel Sorunları, 3. Bası, İstanbul 2010, s.39 – 40.*

Peki insanlar diğer insanların ya da bizzat kendi davranışlarının iyi veya kötü, haklı ya da haksız olduğu –yahut ahlaki olup olmadığı sonucuna, neye göre varırlar? Başka bir deyişle, söz konusu değer yargılarını doğuran ve besleyen kaynak nedir? Bu sorunun yanıtı hem insanın içinde hem de onun dâhil olduğu toplumsal çevrede saklıdır. Değer yargıları, insanın kısmen doğuştan yani genleri vasıtasıyla sahip olduğu karakteristik nitelikleri, kısmen de yaşantısı boyunca aklı ile edindiği bilgi ve tecrübeleri neticesinde oluşur ve kimi zaman da kaçınılmaz olarak değişikliğe uğrarlar. Değer yargıları bu bakımdan esasen her ne kadar sübjektif nitelik taşısalar da, bunların insanın içinde yaşadığı çevrenin kolektif değerlerinden etkilenmemesi mümkün gözükmemektedir. Bu bakımdan insanın değerler bilincinin oluşumunda, içinde yaşadığı toplumun özelliklerinin de şüphesiz etkisi bulunmaktadır.

İnsan davranışlarına biçilen değerlerin ve insanların bu değerler karşısındaki yargı ve düşüncelerininortaya çıkması aşamasında, özellikle iyinin kötüden ayırt edilmesi noktasında karşımızavicdan kavramı çıkar. Vicdan Arapça kökenli bir kelime olup, v-c-d kökünden türemiş olan soyut bir ifadedir. "Vecede" fiilinin mastar kalıbı olan "el-vücud", beş duyu organı aracılığı ile bulmak, algılamak anlamına gelir. Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük'te ise, vicdan kelimesi "Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç" olarak tanımlanmaktadır.Kimi felsefik çalışmalarda "duyunç" kelimesi, vicdan ile aynı anlamda kullanılmaktadır.

Vicdan tarih boyunca hem dinsel, hem felsefik, hem de bilimsel olarak psikolojik ve sosyolojik yönleri ile derinlemesine incelenmiş bir kavramdır. Biz çalışmamızda konuya daha ziyade felsefe boyutundan yaklaşmaya gayret edeceğiz. Vicdan ahlak felsefesinin temel kavramlarındandır. Vicdan üzerine pek çok düşünür kafa yormuş ve bu soyut kavramı tarif etmeye çalışmıştır. Bu kavram üzerinde daha iyi fikir sahibi olabilmek için bu tarif ve tasvirlerin bazılarına kısaca değinmek gerekirse; ilk olarak ahlaksal yaşamayı bilgiye, bilgili olmayı da erdeme dayandıran Sokrates'ten başlanması mümkündür. Sokrates, savunmasında çocukluğundan itibaren duyumsadığı Tanrısal bir işaretten (*Daimonion*) söz eder ve bu işaretin onu bazı işleri yapmaktan alıkoyduğunu belirtir. Sokrates'in belirttiği bu tanrısal işaretin-tam olarak vicdan şeklinde adlandırılmamış olsa da-onu kötü davranışlardan uzak tutan bir duyguya vurgu yaptığı genel olarak kabul edilir.

Fransız filozoflardan Alexis Bertrand, Ahlâk Felsefesi isimli kitabında vicdan kavramını iyiyi kötüden ayırma yeteneğinin özel adı olarak tanımlamaktadır.

---

3 *Ceylan, Davut: Vicdan Kavramına Psikolojik ve Dini Yaklaşımlar, Katre İktisat Sayısı, 2017 S.3, s.186.*

4 *Bkz. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=tdk.gts.5c4979933ab987.24922843*

5 *Platon, Sokrates'in Savunması, Çev: Özgü Çelik, 2. Bası, İstanbul 2015, s.57.*

6 *Bertrand, Alexis: Ahlak Felsefesi, 2. Bası, Ankara 2001, s.21.*

Felsefik alanda vicdan konusunda en önemli düşünsel katkıyı sağlamış iki düşünür Jean-Jacques Rousseau ve Immanuel Kant'tır. Bu iki düşünürün fikir ve hipotezleri, günümüzde benimsendiği ve kullanıldığı hali ile vicdan kavram ve anlayışına ışık tutmuştur.

Rousseau, vicdanı, doğuştan getirilen, iyiyi ve kötüyü ayırt etmemizi sağlayan ilahi içgüdü, insanı hayvanlardan ayırt eden bir ayrıcalık, tanrısal bir ses, yanılmaz bir yargıç olarak görür. İnsanın,adil olma, paylaşma, kötülük yapmama gibi davranışlar sergilemesini öğütleyen vicdan;kimi zaman maskelenen bu değerlerin insan tarafından esas alınmasını ve netice olarak insanın iyiliğe yönelmesini sağlar. Bu yönüyle bakıldığında Rousseau, vicdanı, insan doğasını mükemmelleştiren ve ahlaksal iyiye yönelmesini sağlayan ve belki de en önemlisi insanın katı inançlardan, yani dogmatik düşüncelerden arınmasına yardımcı olan bir unsur olarak görür. Rousseau'ya göre vicdan, insanoğlunun gerçek kılavuzudur. Her birimizin kalplerinin derinliklerinde, kendimizin ve başkalarının davranışlarını iyi veya kötü olarak muhakeme ettiğimiz, vicdan olarak adlandırılan ve doğuştan gelen bir adalet ve erdem ilkesi vardır. Bu ilkeyi yok saymak, içimizdeki bu acılı haykırışı duymamak boşuna bir çabadır. İnsanın içinden gelen bu ses, doğanın sesidir ve bir tür farkındalıktır.

Kant'a göre her insan vicdana sahiptir ve kendisini içindeki bir yargıç tarafından sürekli olarak gözlenmekte, tehdit edilmekte ve genel olarak disiplin altına alınmakta hissetmektedir. Ahlak kanunlarını koruyan insanın içindeki bu güç, kendi iradesi ile ortaya çıkardığı bir şey olmayıp, onun özü ve varoluşunun bir parçasıdır. Ondan kaçmak istediğinde kendisini gölgesi gibi takip eder.

Kant her ne kadar vicdan konusundaki düşüncelerinde Rousseau'dan etkilenmiş olsa da, iki düşünür vicdanın kaynağı konusunda farklı bakış açılarına sahiptir. Hem Rousseau hem Kant vicdanın doğuştan geldiğini kabul etseler de; Rousseau'nun vicdan dediği şey, insanın duyular üstü gerçeklikle bağlantı kurmasıyla ortaya çıkan, ahlak duygusu şeklinde beliren ve tanrısal olanın insana açılmasını sağlayan bir duygudur. Yani temelde vicdanın doğuştan insana tanrı tarafından verilen bir duygu olduğu kanısındadır. Kant ise, vicdanın kaynağı söz konusu olduğunda, Tanrıyı pratik aklın bir gereği olarak görür; zira, insan vicdanı denen bu mahkemede "hem davalı hem de yargıç bir ve aynı kişi olarak tahayyül edilemez". Bu sebeple vicdan kavramı insanın davranışlarından ötürü Tanrı karşısındaki sorumluluğunun öznel bir duyumu olarak anlaşılmalıdır.

---

7 *Bkz. Gül, Fikri: Vicdanın Neliği Üzerine: Rousseau – Kant Örneği, Kaygı, C. 11, 2008, s.70, 75.*

8 *Rousseau, Jean-Jacques: Emile or Education, (Translator: Barbara Fox ley), New York 1921 (https://oll.libertyfund.org/titles/rousseau-emile-or-education), s.224.*

9 *Rousseau, s.226, 228; ayrıca bkz. Gül, s.74.*

10 *Küchenhoff, Günther: Law and Conscience, The American Journal Of Jurispruden ce, C.5, S.1, Ocak 1960, s. 122, dn.7.*

11 *Bkz. Kahveci, K. Ali: J. J. Rousseau'da Ahlaki Vicdan ve Değeri, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2012, (1), s.207.*

12 *Bkz. Küchenhoff, s.122, dn.7.*

Kant tümel geçerliliği olan, yasa niteliğinde bir ahlak anlayışı ortaya koymayı amaçlamıştır. Ahlak yasası, insana ödevden çıkan eylemler yapmasını emreder. Ödev de, bir bakıma aklın sesini, insanın en yüksek değerini dile getirir. Kant'ın ahlak anlayışının temelini oluşturan "otonomi" kavramı, insanın ahlaki eylemlerini belirleyen, sınırlarını çizen ve niyet kavramını içinde barındıran ahlaksal bir ilke konumundadır. Kant'ın "ödev ahlakı", tüm ahlaksal öğelerin kendisinde toplandığı esaslı bir kaynak durumundadır. Ödev ahlakının özünü oluşturan "iyi niyet" ise, kendiliğinden iyi nitelik taşır.Kant'a göre, bir eylemi kendiliğinden iyi yapan da eylemin doğrudan doğruya ödevden çıkması, yani eylemin zorunlu olarak yasa karşısındaki saygıdan kaynaklanmasıdır. Yasa karşısındaki saygı, insandaki ahlak bilincinin bir ürünüdür. Kant'a göre ahlak sadece ne yaptığınızla değil, onu neden yaptığınızla da ilişkilidir. Doğru davranışta bulunanlar, o davranışı sırf hissettiklerine dayanarak yapmazlar: Karar akla dayanmalıdır, nasıl hissederseniz hissedin size ödevinizin ne olduğunu söyleyen akla. Vicdan ise neyin iyi ya da kötü olduğunu, neyin insan doğasına uygun olup olmadığını ve ahlaki eylemin sınırlarının nasıl çizilmesi gerektiğini bir çeşit kıyas yani akıl yürütme yöntemi ile denetler.

Vicdanın evrensel nitelik taşıyıp taşımadığı, tartışmalı bir konudur. Vicdanı, değişmez, ebedî ve mutlak bir kanun şeklinde gösteren teoriye göre, vicdan, adeta bir ustanın yaptığı şeyde bıraktığı damga gibi, yaratıcı tarafından en yüksek bir işaret olarak, kalplerimize nakşedilmiş ilâhî bir nişandır. Bu çerçevede hem Rousseau'ya hem de Kant'a göre, vicdan nesnel ve evrensel bir yapıya sahiptir. Bu sonucu Rousseau'nun kullandığı doğanın kutsal sesi ve doğuştan gelen ilke ifadelerinden ve Kant'ın dayandığı koşulsuz buyruk ve doğal ahlak yasası gibi kavramlardan çıkarmak mümkündür. Yani vicdan, her ne kadar her insanın kendi içinde hissettiği bir duygu olsa da, kaynağı ne olursa olsun -ister tanrı tarafından kalplere ekilmiş bir tohum olsun, ister ahlak yasası karşısındaki saygıdan doğsun-genel ve evrensel iyiye yönelmiş olacaktır. Bu yaklaşım insandaki vicdanın göreceli olabileceği, yani insandan insana farklılık gösterebileceği varsayımına şüphe ile bakmayı gerektirir. Vicdanın göreceli olabileceğini kabul etmek, insanın mutlak iyiyi, doğruyu ve adaletli olanı bulup, ona yönelmesi için vicdanın her zaman güvenilir ve sağlam bir kılavuz olduğunu fikrini de reddetmek anlamına gelecektir. Zira bir insanın vicdanını sızlatan bir davranış, pekâlâ bir başkasının vicdanına uygun olabilecektir.

Öte yandan, vicdanın öznel bir standart teşkil ettiği fikrini savunan düşünürlere göre, insanın değerler dünyası ile içinde kurduğu aracısız bir ilişki bulunur. Buna göre vicdan, bizde yerleşmiş olan şeylerin bize verdikleri inançlardan başka bir şey değildir. John Locke'un "*Tabularasa*" tezi bu görüşe örnek olarak düşünülebilir. Locke'a göre insan zihni doğuşta boş bir levha gibidir. Locke bunun için Latince'de

13 *Bkz.Gül, s.71; Uslu, Tuncay: Ahlâk Üzerine Düşünceler,* İstanbul 2015, s.35.

14 *Bkz. Kant, Immanuel: Pratik Aklın Eleştirisi, Türkiye Felsefe Kurumu, 3. Bask*ı, Ankara 1999, s.43, 86 vd., 107; ayrıca bkz. Gül, s.71 – 72; Warburton, Nigel: Felsefenin Kısa Tarihi, 16. Bas*k*ı, İstanbul 2016, s.176 vd.

15 *Gül, s.72 – 73.*

16 *Bu hususta bkz. Bertrand, s.27.*

17 İnc. Kuçuardi, Ioanna: Etik, Ankara 1999, *s.155 – 156.*

boş levha anlamına gelen '*Tabularasa*' deyimini kullanır. Zaman geçtikçe bu boş levha deneyimlerle, öğrenilenlerle dolar. Aynı zamanda Locke'a göre insan için iyi ve kötü ondan aldığı hazza bağlıdır. İnsana haz veren her şey iyidir. Bu yüzden iyi ve kötü özneldir. Bu bağlamda O'na göre ahlaki ve vicdani değerler doğuştan insan zihninde bulunmamaktadır. Bilginin deneysel yollarla elde edilmesine paralel şekilde, ahlaki değerler de sonradan kazanılan öznel bir vasıftadır.

Günümüzde psikoloji ve sosyoloji alanında yapılan araştırma ve deneyler, insanın tabiatı ve davranışları üzerinde hem kalıtımın hem de çevrenin etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede bireyin sahip olduğu duygular ve mizacın ortaya çıkması ve gelişiminde, yalnız doğuştan getirilen kişilik özelliklerinin ya da yalnız çevre etkilerinin rol oynadığı iddia edilemez. Buradan hareketle vicdan olgusunun da her insanda belli bir oranda doğuştan bulunduğu, ancak kişinin vicdanı ve ahlaki değerlerinin çevresel faktörler ile olumlu ya da olumsuz yönde gelişip, değişebileceğini kabul etmek bilimsel verilere uygun düşer. Gerçekten de, aynı toplumun ve hatta aynı çekirdek ailenin bireyleri arasında dahi, vicdan olgusunun farklı yoğunluk yahut yönelimlere sahip olduğunu görmek mümkündür. Bu sebepledir ki, dilimizde düşünce ve tutumları doğrultusunda insanları nitelendirmeye yönelik olarak "*vicdandan nasibini almamış*", "*vicdansız*" ya da"*vicdanlı*" gibi tabirler mevcuttur. İşte insana düşen vazife, vicdanını, aklının ışığında her daim geliştirmeye çalışmak ve düşünce ile davranışlarına aklı ve vicdanı doğrultusunda yön vermektir. Zira iyilik ve güzelliğe ancak böylece ulaşılabilecektir.

Bu noktada insanın içinde bulunan öznel vicdan duygusu ile evrensel ve objektif nitelikte var olan değerleri birbirinden açıkça ayırt etmemiz gerekir. Vicdanın her insanda farklı yoğunluk ya da yönelimde olması, tüm insanlık için evrensel düzeyde geçerli olan gerçeğe saygı, kişisel bütünlük, hakkaniyet, insan onuruna saygı gibi bazı temel prensip ve değerlerin mevcut olmasını engellemez. Yani insanların değer yaşantılarındaki çeşitli farklılıklar ve görüş ayrılıkları, bireysel değer yargılarının niteliğinden ileri gelmektedir; yoksa objektif değerin kendisinden değil. Bu değerler matematiksel gerçekler gibi salt olarak geçerlidir. François Fénelon, "İnsan, ne takdir etmek istediği şeyi yüceltmeye *ve ne de aşağılamak istediği şeyi aşağılamaya başarılı olamaz. Çünkü gerçeğin ve adaletin sonsuz olan bu sınırına müdahale edemez*" diyerek, söz konusu değerlerin bu yönünü çok güzel bir biçimde tanımlanmış ve nitelendirmiştir. İşte insan yaşamının gerçek anlamı, bu yüksek tinsel değerleri içselleştirmesi ve bunlara göre yaşayarak söz konusu değerleri gerçekleştirebilmesi suretiyle ortaya çıkar. Bu değerler bir bakıma insanın önünde, ne olması gerektiğini gösteren bir tablo gibidir. Bizimde, bütün insanlar ve insanlık için mutluluk yuvası olacak bir ülkü mabedi yapmak üzere sürdürdüğümüz çalışmalarımızda, iyiye,

18 *Locke, John: İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme,* Çev: Meral Delikara Topçu, Ankara 2000, s.*95.*

19 *Locke, s. 338 vd.*

20 *Bu hususta bkz. Şengün, Mustafa: Ahlak Gelişimin Psiko-Sosyal Dinamikleri, OMÜİFD, C.23, S.23, s.202 vd.*

21 *Bkz. Bertrand, s.22.*

doğruya ve güzele ancak bu evrensel değerleri kendimize kılavuz olarak seçmemiz durumunda ulaşabileceğimizi unutmamamız gerekir. Ritüelimizde de, çalışmanın açılışı esnasında Üstadı Muhterem'in söylediği gibi, Mason kendi kendini yüceltmeye çalışmalıdır. Ara sıra, günlük yaşamın kaygılarından uzaklaşarak düşünceye dalmalı, vicdanının sesini dinlemelidir. Ancak böyle zamanlarda, iyilik ve güzelliğin kaynağını görebileceğimiz geniş ufuklar gözlerimizin önünde açılır.

Peki, neticede öznel nitelik taşıdığı kanısına vardığımız kişinin kendi içindeki vicdan, onu her durumda adalete ya da adil davranmaya yönlendirir mi? Vicdani olan, her zaman adil midir? Ya da hukuka uygun olan, her zaman kişinin vicdanına da uygun mudur? Bu sorulara ilişkin değerlendirmelerimize geçemeden, adalet ve hukuk kavramları üzerinde de bir nebze durmakta fayda vardır.

Adaletin ne olduğu ve onun nasıl sağlanacağı, tarihin ilk dönemlerinden bu yana insanlığı peşinden sürükleyen bir soru ve mesele olmuştur. Ne var ki, günümüze kadar bu konuda çok çeşitli düşünceler ileri sürülmüş olsa da, bu kavram üzerindeki tartışmalar bir türlü sonuca ulaşamamış, adaletin ne olduğu ve ona nasıl ulaşılacağı hususunda herkesin katılacağı bir tanım veya formül ortaya konulamamıştır.

Adalet kelimesinin etimolojik kökeni, Arapça "*adl*" kelimesinden gelmekte olup, adl kelimesi dengeleme, adil olma, hak gözetme anlamına gelmektedir. Gündelik hayatta adalet, genellikle hak ve hukukun gerçekleşmesi, hakkın yerini bulması anlamlarında kullanılır.

Adalet, hak ve hukuk kavramları ile yakından ilişkili olmakla birlikte, esasen bunlardan anlam, nitelik ve işlev bakımından ayrılmaktadır. Hukuk, Arapça hak kelimesinin çoğuludur. Hukuk, toplum içerisinde yaşayan insanların yerine getirmek zorunda oldukları ödevleri, sahip oldukları hakları ve kullanacakları yetkileri belirleme işlevine sahip sosyal düzen kurallarından bir tanesidir. Diğer sosyal düzen kurallarından en büyük farkı, hukuk kurallarının devlet gücüne dayanan yaptırımlarla desteklenmekte oluşudur. Hukuk olanı değil, gerçekleşmesi gereken ideal düzeni gösterir. Hukuk kurallarının yöneldiği ideal düzen, ancak toplumdaki bireylerin iradî eylemleri ile mümkün olabilir. Bu sebeple hukuk normatif, yani kurallardan oluşan bir düzendir. Ancak sosyal düzeni tesis etmek üzere hukuken öngörülen ödev ve buyrukların toplumdaki bireyler tarafından içten benimsenmemeleri, daha doğrusu, hukukun bireylerin içten benimseyeceği (onaylayacağı) bir öğeyi içermemesi durumunda, bu öğenin benimsenerek uygulanması, sadece devlet gücü ile desteklenen yaptırımların yarattığı olumsuz etkiye, yani korku ve tehdit edilme duygusuna dayanacaktır. Bu ise, hukukun olması gereken -ideal- düzenin tesis edilmesi amaç ve işlevi ile bağdaşmaz. Zira sırf zorlama neticesinde uygulanması söz konusu olan, kaynağını insani değerlerde bulmayan bir normun, ideal olduğunu savunmak mümkün değildir. Hukuk, bir şey yapmamızı, bir davranışta bulunmamızı buyurduğunda, bu davranış ancak içimizde kendimize soracağımız "neyi yapmalıyım?" sorusuna bir cevap oluşturduğunda,

22 *Bkz. https://www.etimolojiturkce.com/kelime/adl*

23 *Bkz. Çeçen, Anıl: Adalet Kavramı, 4. Bask*ı, Ankara 2015, s.*21.*

24 *Bkz. Bilge, Necip: Hukuk Başlangıcı / Hukukun Temel İlkeleri, Ankara 1990, s.33.*

vicdanen bağlayıcı bir nitelik kazanabilir. Böylece, hukuki bir norm -yani ödeve- uyan bir birey, bir zorunluluğa, bir zorlamaya boyun eğmiş olmayıp, iç doğruluğu ve geçerliliğinden ötürü benimseyerek, bizzat kendine uymuş olur. İşte olması gerekeni gösteren hukuk normlarının bağlayıcılığının temelinin yaptırımlara değil, insanın tinsel yanında kök salmış bulunan adalet değeri dediğimiz nihai bir "olması gereken"e dayanması gerekir.Burada, hukuk kurallarının konulmasında ve onların uygulanmasında, toplum için en yararlı sonucun gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir.

Adalet kavramı temelinde ahlaki bir değerdir. Adaletin özü, insanların insan olmakla sahip oldukları haklı istemleri karşısında duyulan saygıdır. Adalet, başkalarının haklarına saygılı olmak, herkese kendisine düşeni vermek konusunda sarsılmaz bir irade olarak tarif edilebilir. Bu, yaşamda her şeyin kendisinin olmasını isteyen bireyin kaba egoizmine karşıt olan bir eğilim ve tutumdur. Böylece, ahlaki değer olarak adalette esas olan, bireyin, başkalarının haklarına yönelik saygılı zihniyet ve iradi tutumudur.

Adaletin çok yönlü yapısı, onu tarih boyunca inceleyen düşünür ve hukukçuların, adaletin çeşitli alt biçim ve bölümlerini tespit ederek onlar üzerine eğilmelerine yol açmıştır. Çalışmamızın konusu ve kapsamı, adaletin sahip olduğu tüm yönleri ve alt bölümlerini ele almaya elverişli değildir. Ancak adalet kavramının özellikle vicdan ile olan ilişkisinin daha iyi anlaşılabilmesi bakımından, öznel ve nesnel adalet ayrımı üzerinde durmakta fayda vardır.

Öznel adalet bir kişinin içinde ve düşüncesinde var olan adalettir. Öznel adaleti yorumlayan Artistoteles'e göre, adalet bir erdemdir ve bu erdem eşitlik, bilgelik, ölçülülük ve hakikati içermelidir. Öznel adalet kişilerle beraber değişir. Toplumdaki her bireyin içindeki adalet duygusunun aynı yoğunluk ve yönelimde olması beklenemez. Yani tıpkı vicdanda olduğu gibi, her insanın içindeki adalet duygusu da doğuştan getirdiği karakter özellikleri ile eğitim, dünya görüşü gibi çevresel etkiler neticesinde şekillenir. Bunun neticesinde her insan düşünce ve eylemlerinde adaleti farklı seviyelerde yansıtabilecektir.

İnsanlar arasında adaleti ve eşitliği gerçekleştirmeyi hedef edinmiş Masonlukta, öznel olarak adaletli olmak amacı ve bunun önemi, daha en başında, Tekris Töreni ile birlikte vurgulanmakta ve çeşitli derecelerde verilen öğretilerle değişik biçimlerde açıklanmaktadır. Hepimiz henüz Mason olmadan önce, hak ve adaletten yana olacağımıza ve başkalarının hakkını, kendi hakkımız gibi koruyacağımıza yemin ettikten sonra Nur'a kavuşuruz Masonda aranan dört temel erdem de, ılımlı, dayanıklı, sağgörülü ve adil olmaktır. Bu çerçevede Mason hak dağıtılırken, her ne koşulda olursa olsun, insanlar arasında ayrıcalık yaratmamaya çalışır ve daima adaleti gözetir. Adalet Masonik anlayışta bütün işlerimizde bize yol gösterecek bir kılavuz olarak tayin edilmiştir. Bu kılavuz ile iletişim kurabilmemiz için de ritüelimiz bize vicdanımızın sesini dinlememizi öğütlemektedir.

25 *Aral, s.40 – 43, s.90 vd.*
26 *Aral, s.132 vd.*
27 *Bkz. Çeçen, s.49, 120 vd.*

Öznel adaletten farklı olarak nesnel adalet ise, herhangi bir kişinin sahip olduğu erdem niteliğindeki adil ve adalet sever olma vasfını değil; erdemli ve adaletli ideal insanın, somut bir durumda sahip olacağı adalet duygusu doğrultusunda benimseyeceği ve gerçekleştireceği davranış biçimini ifade eder. Bu bakımdan, öznel adaletin aksine, nesnel adalet, olması gereken davranış ve düzeni temsil eder. Pozitif hukuka, yani belli bir toplumda ve belli bir zamanda yürürlükte bulunan hukuk kurallarına uygun olan, başka bir deyişle hukuki olan her düşünce ve davranışın her zaman istisnasız şekilde nesnel anlamda adaleti yansıttığını söyleyebilmek mümkün değildir. Zira nesnel adalet hukuk sistemlerinin ve içerdikleri hukuki normların yöneldikleri ve gerçekleştirmeyi amaçladıkları bir ideal niteliği taşır. Hukuk, olayların ve durumların adaletli olması için geliştirilen bir düzendir. Bu sebeple nesnel adalet, hukukun hem amacı hem de işlevidir.

Şimdiye kadar belirttiklerimizden, öznel adaletin de tıpkı vicdan gibi her insanın içinde bulunan olumlu ya da olumsuz yönde gelişime açık olan bir duygu ve anlayış olduğu görülmektedir. Bu iki kavram birbiri ile çok yakından ilişkilidir. Öznel adaletin içsel boyutunun, yani insanın içindeki adalet duygusunun kaynağını kişinin vicdanında bulduğunu söylememiz mümkündür. Başka bir açıdan bakıldığında, vicdanımıza uygun olmayan bir şeyi veya durumu adil bulmamız da söz konusu değildir. Vicdanın içinde biçimlenen adalet duygusu, insanın iradî yani bilinçli davranışlarında adil olmasını, adaleti gözetmesini sağlar. Bu noktada, vicdan ve adalet arasındaki ilişkinin mahiyetini irdelemek adına daha önce sorduğumuz soruları tekrar edelim:"kişinin kendi içindeki vicdan olgusu, onu her durumda adalete ya da adil davranmaya yönlendirir mi?", "Vicdani olan, her zaman adil midir?".

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılabileceği üzere, bu soruların her kişi ve her durum bakımından kesin olarak geçerli olabilecek genel geçer yanıtları bulunmamaktadır. Bu dünyada yaşamış, yaşayan ve yaşayacak olan her insanın vicdanının farklı yoğunluğa ve yönelimlere sahip olduğunu daha önce belirtmiştik. Bu çerçevede, diyebiliriz ki, vicdan evrensel nitelik taşıyan değerlere uygun olduğu, bu değerleri yansıtabildiği oranda kişiyi adil davranmaya ve nesnel anlamda adalete yöneltebilir; ya da böyle bir vicdana uygun düşen bir durumun aynı zamanda nesnel adaleti de yansıtmaya elverişli olduğu ileri sürülebilir. Söz konusu değerler tarafından şekillendirilmemiş, yeterince gelişmemiş bir vicdan duygusuna sahip olan bir insanın, olaylar ve diğer insanlar karşısında adil bir tutum sergilemesi ise ancak tesadüfen mümkün olabilir.

Şunu da ifade etmemiz gerekir ki, vicdanı gelişmemiş bir kişinin somut bir davranışının adil olup olmadığını o kişinin kendisine soracak olursak, alacağımız cevap çok büyük bir olasılıkla olumlu olacaktır. Bunun sebebi, vicdan duygusunun olduğu gibi, insanın içindeki öznel adalet anlayışının da göreli nitelik taşımasıdır. İşte bu sebeple bazı suçlular, işlemiş oldukları suçlar ne kadar açık ve ağır olursa olsun, yine de vicdanlarının rahat olduğunu yahut yaptıkları davranışın aslında adil olduğunu samimiyetle savunabilmektedirler. Hatta sadece bireysel bazda değil; evrensel değerlere ve temel insani haklara tamamen aykırı olan recm ve linç gibi bazı

28 *Aral, s.128 – 129; Çeçen, s.49.*

uygulamalar, bazen toplumsal bazda dahi vicdani, adalete ve hukuka uygun kabul edilebilmektedir. Bu vicdani değerlerin ve adalet anlayışının kişiden kişiye ve hatta toplumdan topluma ne kadar farklılık gösterebileceğine ilişkin çarpıcı bir örnektir. Keza günümüzde idam cezası, kürtaj ve eşcinsel evliliği gibi bazı ihtilaflı konularda, neyin vicdana uygun, neyin adil sayılması gerektiği konusu pek çok kişi tarafından hararetle tartışılmakta, ancak herkesin vicdanını rahatlatacak ve adalete uygunluğu su götürmeyecek bir neticeye varılamamaktadır.

Tüm bu söylediklerimiz ışığında, bütün insanlar için ortak olarak geçerli, kesin ve değişmez vasıfta bir nesnel adalet anlayışının tesisinin ise ancak bir ütopya niteliği taşıdığı sonucuna varılabilir. Zira göreli nitelik taşıyan kişilerdeki adalete ilişkin öznel değer yargıları, herkese her durumda ve her koşulda hitap edecek nesnel bir adalet kavramının ortaya çıkmasına ve var olmasına imkân tanımamaktadır. Ancak belki dünyadaki insanların tamamı tarafından kesin bir biçimde benimsenmeyecek olsa da, yine de ahlaki değerlere yönelmiş nesnel adaletin tesisi, hukuk düzeninin gerçekleştirmeye çalıştığı idesi ve ideali olmaya devam etmelidir.

Bu vesile ile kamu vicdanı kavramı ile ilgili de düşünce ve değerlendirmelerimizi paylaşmak isteriz. Kamu vicdanı, bir toplum içerisindeki bireylerin ayrı ayrı içinde bulunan öznel vicdan duygusunun ötesine geçen bir kavramdır. Bir aile, kabile, millet, dini veya mesleki bir grup gibi bir topluluk; Afrika, Latin Amerika, Batı Avrupa veya Ortadoğu gibi bir coğrafi bölge yahut sanayileşmiş veya gelişmekte olan toplumlar gibi bir milletler grubu dâhilinde paylaşılan değerlere atıf yapmak için kullanılır. Kamu vicdanı kavramı tarih içerisinde daha ziyade uluslararası insan hakları hukukunun gelişimini ve uygulanmasını sağlayan itici güç olarak ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede 1907 yılında La Haye'de imzalanmış Kara Harbinin Kanunları ve Adetleri Hakkında Sözleşme önsözünde, sözleşmede belirlenen prensiplerin insanlığın menfaatlerine, kanunlarına ve kamu vicdanının isteklerine hizmet arzusundan doğmuş olduğu belirtilmiş, daha sonra da çeşitli uluslararası antlaşmalarda bu kavrama atıf yapılmıştır. Bununla birlikte kamu vicdanı ile siyasal bir kavram olarak da karşılaşılmakta, kimi zaman bazı hukuk kurallarını ya da çeşitli idari uygulamaları eleştirmek ve idarenin belli yönde hareket etmesini telkin etmeye yönelik kamuoyu yaratmak amacıyla kullanıldığına da rastlanmaktadır. Özellikle siyasi bir amaca temel teşkil etmek üzere kullanıldığında, kamu vicdanı kavramına ihtiyatla yaklaşmakta fayda vardır. Zira 1933 ila 1939 arasında Nazi yönetiminin her yıl düzenlediği Nürnberg mitingleri örneğinde olduğu gibi, propaganda altında kamu vicdanının hakkaniyet ve adalet değerlerinden bütünüyle ayrılması ve siyasal gücün elinde bir araç haline gelmesi gayet olasıdır. İnsan hakları, temel hak ve özgürlüklerin gerçekleştirilmesi ve korunması amacı gibi değerlere yönelik değilse, toplumda çoğunluk tarafından benimsenen değerleri yansıtan kamu vicdanı kavramı, azınlıkta kalan bazı grupların ve bireylerin öznel vicdanlarının perdelenmesi ya da bastırılması sonucunu doğurabilir. Dolayısıyla kimin tarafından seslendirildiği belli olmayan, yani tek ve gerçek bir temsilcisi bulunmayan

29 *Bkz. Veuthey, Michel: Public Conscience İn International Humanitarian Law To day, Crisis Management and Humanitarian Protection, Festschrift f*ür *Dieter Fleck, Berlin 2004, s.608.*

30 *Bkz. Küchenhoff, s.120.*

kamu vicdanını, kişileri veya bir toplumu nesnel adalete ve hakkaniyete ulaştırmak üzere her durumda muhakkak güvenilir bir rehber olarak kabul ederek benimsemek, bizce mümkün gözükmemektedir.

Vicdan ile adalet arasındaki ve adalet ile hukuk arasındaki ilişkilerin kimi boyutları ile kısaca değerlendirilmesinin ardından, çalışmamızın sonlarına doğru yaklaşırken, vicdan ve hukuk arasındaki ilişkiye de değinmek isteriz. Vicdan ve hukuk arasındaki ilişki genelde iki boyutu ile öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, vicdanın pozitif hukuk, yani belli bir toplumda ve belli bir zamanda yürürlükte bulunan hukuk kuralları tarafından koruma altına alınması ve ikincisi hukuk kurallarının vicdan ile şekillendirilmesidir.

Konuyu ilk boyutu ile ele aldığımızda, öncelikle uluslararası antlaşmalar ve ulusal mevzuatlarda vicdanın korunmasına ilişkin düzenlemeler karşımıza çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 18. maddesi, her şahsın, fikir, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı olduğunu belirtmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin yürürlükteki 1982 Anayasası'nda çeşitli defalar vicdan kavramına atıf yapılmakta olup, kimsenin vicdanî kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı ve bunlardan dolayı suçlanamayacağı; herkesin vicdan özgürlüğüne sahip olduğu ve hâkimlerin Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verecekleri anayasal olarak güvence altına alınmıştır. Hukuki metinlerde, vicdan özgürlüğünün tarihsel ilişkilerine binaen dini inanç ve kanaat özgürlüğü ile birlikte ele alınarak düzenlendiği dikkati çekmektedir.

Vicdanın hukuk düzeni tarafından korunması konusunda tartışmalar, vicdan özgürlüğünün ve dolayısıyla vicdani kanaatlerin hukuk düzeni tarafından hangi sınırlara kadar korunacağı sorusuna verilecek yanıtta toplanmaktadır. Bu noktada karşımıza çıkan vicdani ret kavramı, genel anlamı itibariyle kişileri ahlaki, felsefî, insani, dini, etik veya siyasi kanaatleri nedeniyle hukuki zorunluluklara uygun davranmamasıdır. Vicdani ret kavramının günümüzdeki yaygın kullanımı ise; dini, ahlaki, insani, politik ya da felsefi gerekçelere dayanarak zorunlu askerlik hizmetini yerine getirmeyi reddetme şeklindedir. Söz konusu dar anlamıyla ele alındığı şekliyle vicdani ret, günümüzde Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu kararı, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı gibi uluslararası metinlerde tanınmış bir hak olmakla birlikte ulusal mevzuatlarda bu hususta benimsenen ilkeler bakımından yeknesak bir görüntü yoktur.

Vicdanın hukuk düzeni tarafından korunması meselesine, devlete karşı yükümlülükleri değil de, kişiler arasındaki hukuki ilişkileri düzenleyen özel hukuk boyutunda yaklaşıldığında, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen bir sözleşmenin içeriğinin kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirlenebileceğini öngören (m.26) ve sözleşme yapıp yapmama ile sözleşmenin karşı tarafını seçme serbestisini de içeren sözleşme özgürlüğü prensibinin, dolaylı olarak vicdan özgürlüğünü koruma işlevine de sahip olduğu görülebilir.

31 Küchenhoff, *s.120.*

Vicdan ve hukuk arasındaki ilişkinin ikinci boyutunu temsil eden, hukuk kurallarının vicdan yolu ile şekillendirilmesinden kastedilen ise, yasa koyucunun hukuk kurallarını belirleyip yürürlüğe koyarken, evrensel insani değerleri kendisine esas almış ve nesnel adalete yönelmiş bir vicdani anlayışın rehberliğinde hareket etmesidir. Bu sayede hukuk kuralları sosyal düzeni tesis ve adaleti sağlama işlevini, insan haklarına ve temel hak ve özgürlüklere uygun bir biçimde yerine getirebilecektir.

Dileyelim ki; iyiyi, doğruyu ve güzeli aradığımız bu yolculukta, vicdanımızın sesi bizi her daim adalete yönlendirsin ve yaptığımız tüm işlerde adalet yolumuzu aydınlatsın ve bize rehber olsun.

YARARLANILAN BAŞLICA KAYNAKLAR

1. Aral, Vecdi: Hukuk Felsefesinin Temel Sorunları, 3. Baskı, İstanbul 2010.
2. Bertrand, Alexis: Ahlak Felsefesi, 2. Baskı, Ankara 2001.
3. Bilge, Necip: Hukuk Başlangıcı / Hukukun Temel İlkeleri, Ankara 1990.
4. Ceylan, Davut: Vicdan Kavramına Psikolojik ve Dini Yaklaşımlar, Katre İktisat Sayısı, 2017 S.3, s.185 – 199.
5. Çeçen, Anıl: Adalet Kavramı, 4. Baskı, Ankara 2015.
6. Gül, Fikri: Vicdanın Neliği Üzerine: Rousseau – Kant Örneği, Kaygı, C. 11, 2008, s.69 – 76.
7. Işın, Okan: Masonik Bakış Açısından Adalet, 2001.
8. Kahveci, K. Ali: J. J. Rousseau'da Ahlakî Vicdan ve Değeri, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2012, (1), s.205 – 213.
9. Kant, Immanuel: Pratik Aklın Eleştirisi, Türkiye Felsefe Kurumu, 3. Baskı, Ankara 1999.
10. Kuçuardi, Ioanna: Etik, Ankara 1999.
11. Küchenhoff, Günther: Lawand Conscience, The American Journal of Juris prudence, C.5, S.1, Ocak 1960, s. 120–131.
12. Locke, John: İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme, Çev: Meral Deli kara Topçu, Ankara 2000.
13. Platon, Sokrates'in Savunması, Çev: Özgü Çelik, 2. Baskı, İstanbul 2015.
14. Şengün, Mustafa: Ahlak Gelişimin Psiko-Sosyal Dinamikleri, OMÜİFD, C.23, S.23, s.201 – 221.
15. Uslu, Tuncay: Ahlak Üzerine Düşünceler, İstanbul 2015.
16. Veuthey, Michel: Public Conscience in International Humanitarian Law To day, Crisis Management and Humanitarian Protection, Festschrift für Dieter Fleck, Berlin 2004, s.607 – 638.
17. Warburton, Nigel: Felsefenin Kısa Tarihi, 16. Baskı, İstanbul 2016.

ELEUSİS GİZEMLERİ

Tanıl ADALI

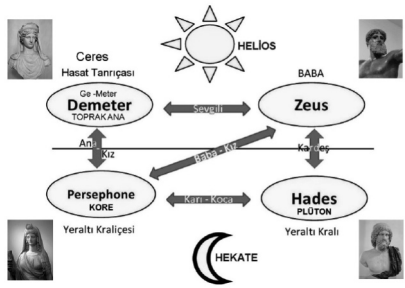
Mythology has been used since ancient times to teach values and virtues to people. Gods, goddesses and the events that took place in those stories imparted the truth in nature. Eleusinian mysteries, borne from a myth, have become an initiatic moral system that was practiced for almost 2000 years in southern Greece. Many Greek philosophers were initiates in this school.

In order to reach light, one has to defy darkness. It should be kept in mind that death leads to re-birth. We see many many paralels with Eleusinian initiation ceremony, its message and Free-Masonry.

Eleusis Gizemleri, M.Ö. 18. yüzyılda Eleusis tepesi eteklerindeki Atina'ya 22 km mesafedeki bugün Elefsia diye anılan yerleşim merkezinde doğdu (Resim 1). Bu gizemin kaynağı ise Demeter efsanesidir. Efsaneye göre Zeus ile Demeteri kızları Persofone'yi babası, annesinden habersiz yeraltının kralı Hades'e kraliçe olarak verir. Yeraltına giden kızını arayan Demeter üzüntüsünden dünyada büyük bir kıtlık yaratmış. İnsanlar açlıktan kırılmış. Sonunda kızını Eleusis'de bulan Demeter, onun yılın üçte birini yer altında kalan kısmın da yer üstünde geçirmesine razı olmuş ve Persofone yeryüzüne geri gelince, buna sevinen Demeter de tahılların büyümesine izin vermiştir (Resim 2). Mitosta dile getirilen, tahılın yaşam döngüsü ile İnsanın yaşam döngüsünün paralel olduğu inancıdır. Eleusis'in mesajı budur: Her mezardan yeni bir yaşam fışkırır. Bu nedenle inisiyeler, ölümden sonra ulaşılacak ölümsüzlük için umut beslemelidirler.

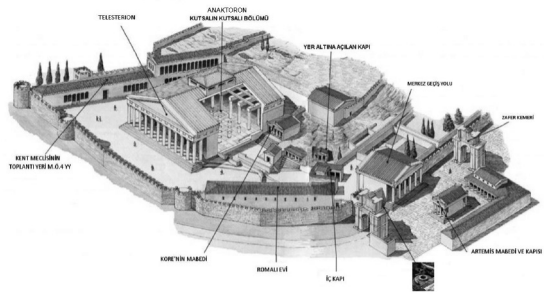

Resim 1

Resim 2

Bu efsanenin kutlanması nerede ise 2100 yıl sürmüş. M.Ö. 1200-1000 yıllar arasında başlayan bu törenler, Roma İmparatorluğu döneminde gelişmiş. İlave binalar ile tam bir ibadet kompleksi haline gelmiştir. Roma İmparatorluğunun Hıristiyanlığı devlet dini olarak kabul etmesi ile M.S. 400 yıllarında yasaklanmış ve yıkılıp yok olan bu ahlak öğretisi ve kutsal alanlar, kutsal bir yolla (Hıristiyanlığın etkisiyle) kapatılmıştır (Resim 3).

Resim 3

Eleusis'te konu edilen efsane dile getirilen tahılın yaşam döngüsü ile insanın yaşam döngüsünün paralel olduğu inancıdır. Tahıl da yeni bir yaşam vermek üzere toprağa ekilir. Topraktan yeniden doğar, biçilir ve insanoğlunun ekmeği biçimine dönüşür. Ölen insanlar da, yaşamın yenilenmesi döngüsüne mistik anlamda katkıda bulunmak için toprağa gömülürler.

KÜÇÜK İNİSİYASYON TÖRENİ

Eleusis'de küçük ve büyük olmak üzere iki İnisiyasyon Töreni vardır. Şubat (anthesterion) ayında KÜÇÜK İNİSİASYON TÖRENİ yapılırdı. Çok bilgimiz

olmamasına rağmen küçük törenlerdeki lejantın Demeter'in kızı Persephone'un, Yer altı dünyasının efendisi Hades tarafından kaçırılması üzerine kurulu olduğudur.

Bu öğretiye göre; insanın fiziksel, beşeri doğası, bedeni, bir mezar, bir bataklık, bütün hüzün ve ıstırabın kaynağı olan sahte bir şeydir. Bunu fark etmeyen ve kendini aydınlatamayan ruh ıstırap içindedir. Thomas Taylor: bunu "Küçük gizemler, saf olmayan ruhun, yersel bir bedenle sarmalanmış, maddi ve fiziksel doğayla kuşatılmış durumunu göstermek için yapılmaktaydı"diye açıklar.

Eleusis'ci savın özü, insanın ölümden sonra hayatta olduğundan ne daha iyi ne de daha akıllı olmasıdır.Buradaki geçici misafirliği sırasında, cehaletin üzerine yükselmezse ölünce, sonsuza kadar amaçsız dolaşır. Kişi, mal mülk arzusunu yenemezse, bu arzuyu kendisiyle birlikte, görünmez âlemlere taşıyacak ve burada arzusunu hiçbir zaman gerçekleştiremeyeceği için, sonsuza kadar acı çekecektir. Özetle Fiziksel hayatlarında, kendilerini geliştirmek için bir şey yapmayan (ruhları uyku halinde olanlar) ölümde Hades'e giderler ve burada hayat boyunca oldukları gibi sonsuza kadar yan yana yatarak uyurlar.

Kutsal Eylül (boedromion) ayı BÜYÜK İNİSİYASYON TÖRENİNİN yapılacağı için saygı ile karşılanır, sürmekte olan savaşlara ara verilir, ateşkes ilan edilir ve tüm bölgede barış sağlanırdı. 15 Eylül'de Atina'da rahipler, törenle ritlerin başlangıcını ilan ederlerdi.

İnisiyasyon Törenine katılmak için bazı şartlar vardı bunlar: Yunanca bilmek, Elleri temiz olmak (insan öldürmemiş olmak), Sosyal hakları elinden alınmamış olmak (hür insan olmak), evvelce inisiye olmuş bir kardeş tarafından teklif edilmenin yanında; Adaylar toplantı alanına geldiklerinde Mistagoglar tarafından ön bilgi alırlar ve gizemleri açıklamayacaklarına dair söz verirlerdi. Et, balık, sarımsak, fasulye ve nar yemezler. Cinsel ilişkiden uzak dururlar, konuşmaktan olabildiğince kaçınırlardı. Yanlarına adak için domuz yavrusu ve mabede vermek için sepet dolusu hediye hazırlarlardı.

Resim 4

Büyük törenlerdeki lejand Demeter, kaçırılan kızını bulmak için dünyayı dolaşırken temsil edilir. Kayıp çocuğunu Persefone (ruh-insan ruhu) bulmak için yanında iki meşale – sezgi ve akıl – taşır (Resim 4). Sonunda onu Eleusis'te bulur ve minnettarlığı nedeniyle oradaki halka buğday ekimini öğretmesidir. Thomas Taylor, Büyük tören öğretilerini aşağıdaki şekilde özetler: "Büyük gizemler üstü kapalı bir şekilde, mistik ve harika görüntülerle, maddi doğanın kirlenmesinden arındığı zaman, burada ve bundan sonraki hayatta ruhun kavuşacağı saadeti ima eder."

STOA POIKILE

PAINTED STOA

Resim 5

BÜYÜK İNİSİYASYON TÖRENİ -SEKİZ GÜNLÜK İNİSİYASYON TÖRENİ

BİRİNCİ GÜN (15 Eylül) Arkhon Basileus (Atina şehrinin hâkim egemeni) törenin ve şenliklerin başlaması için insanları Atina'nın ünlü Agorasında Stoa Poikile'de veya Painted Stoa'da toplantıya çağırıldılar (Resim 5). Orada kurbanlıklar ve diğer hazırlıklar yapıldı, kurslar verildi. Toplantıya inisiyasyonu gerçekleştirecek kişiler katıldı, bunlar Mystagogo (inisiyasyonu açıklayan kimse), Hierophantes" (inisiyasyon da kutsalı açıklayan), "Dadouchos" (meşale taşıyan) Hierokeryx (kurban düzenleyici) 2 rahibe ve duyuruları yapan kişiydi.

Önce eller dualı su ile yıkandı. Tüm gün boyunca genel bir inceleme ve kontrol ile her şeyin düzgün hazırlanıldığına bakıldı. Kurallara uymayanları Arkhon Basileus tarafından ayinden çıkartıldı. İlk gün başka ayinlerin yapıldığını biliyoruz ama bunların neler olduğunu bilmiyoruz.

İKİNCİ GÜN (16 Eylül) Eleusis'in şenlik ruhunu yakalamak için konvoy halinde geziye gider gibi büyük olasılıkla da en yakın kıyıdan Phaleron kıyısına veya Atina'nın liman kasabası olan Pire ye gittiler.

Tüm katılımcılar kendilerini ve kurbanlarını temizleyip arındırmak için hep beraber denizde yıkandılar, şarkılar söyleyip eğlendiler, beraberinde getirdikleri ve Atina'ya dönünce de kurban edecekleri domuz yavrularını da burada yıkadılar (Resim 6).

ÜÇÜNCÜ GÜN (17 Eylül) Atina halkının ve diğer sitelerin temsilcilerinin huzurunda, Arkhon Basileus ve eşi Büyük Kurban Törenini yaptılar. Bu günde ayrıca uzaktan geldikleri için törenlere geç gelen katılımcılar denizde arındılar. Zaten arınmış olanlar o gün evde kaldı ve muhtemelen yöneticilerinden daha fazla talimatlar aldılar.

Resim 6

DÖRDÜNCÜ GÜN (18 Eylül) Bu güne Nestia (oruç günü) veya orta gün denirdi. Denizde arınma gerçekleşmiş ve kurbanlar kesilmişti geç gelenler için ayinlerin özel bir tekrarı yapıldı. 4. Gün dinlenmek için evde kalmaları gerekiyordu.

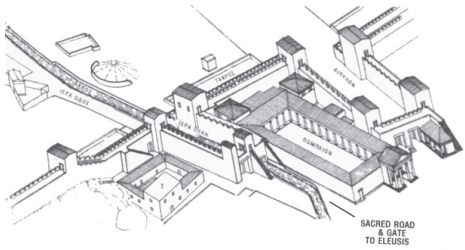
Aristophanes bu gün için, kadınların o gün oruç tuttuğunu, erkeklerle bir araya gelmediğini, şehveti yatıştıran söğüt dallarının üzerinde oturduklarını söylüyordu. Ayrıca bu gün için hiç bir Kamu işinin yapılmadığını ve kurban kesilmediğini anlatır.

BEŞİNCİ GÜN (EYLÜL 19) törenlerin asıl başlangıcı olan ve 22 km'lik yolculuk için; büyük kalabalıklar Atina'da (Akropol'de) Pompeion'da toplandılar. Küçük tanrı Eleusis'li Iacchos'un ahşap bir heykeli, meşale ve mersin çelengi ile tacını taşımak üzere aldılar, onlara bu tanrının özel rahibi de dâhil oldu (Resim 7).

Resim 7

Konvoya kısa bir mesafe boyunca eşlik edecek olan Atinalılar kapılarda toplandı. Son kontrolden sonra diğer şehirlerden gelen katılımcılar ve yabancı temsilciler, daha sonra erkekler ve kadınlar daha sonra da arabalılar ile çocuklar ve nihayet eşyalar ve hayvanlardan oluşan alay, sınır taşlarıyla işaretlenmiş "Eleusis'e giden yol" olarak bilinen yola ya da kutsal gizli yola koyuldular (Resim 8).

Resim 8

Adaylar, vasileri ve çok sayıda müritler beyazlar giyinmiş halde, meşaleler ve "Hiera" adı verilen kutsal eşyalar taşıyarak yol boyu şarkı söylediler ve dans ederek ilerlediler (Resim 9).

Resim 9

Akşamüstü saatlerinde tören alayı "Kephissos" üzerindeki bir köprüden geçtiler, adaylara kutsal yol boyunca, yüzlerine maskeler takılmış daha önceki inisiyeler tarafından tacizlerde bulunuldu, bazen sopalarla vurdular. Bu uygulamanın amacı, yeni inisiyelerin sabırlarını sınamak ve onları mütevazı davranmaya alıştırmaktı (Resim 10).

Resim 10

Akşam olurken, adaylar ellerinde meşalelerle tapınağın dış avlusuna girerlerdi. Geçit, Eleusis'te bulunan "TELESTERION" denilen büyük tapınakta son bulurdu. Gecenin bir bölümü tanrıçalar onuruna danslara ve şarkılara ayrılmıştı.

Günün sonunda adaylara kykeonadı verilen içecekler verilirdi. Bu içecek muhtemelen tahıl, bal ve otlardan yapılmıştı ve içinde halüsinojenler (psikoaktif maddelerin) bulunduğu bir içecekti (Resim 10).

ALTINCI GÜN (EYLÜL 20) bu gün ise; dinlenme, arındırma, tam saflaştırma ve kötülüğü bertaraf etmek için, oruç tutulan gündü.

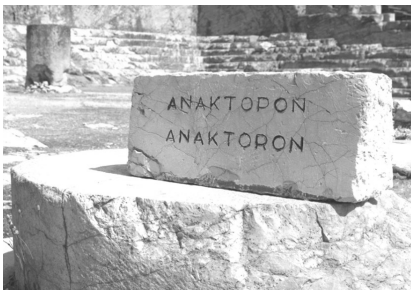
Eleusis'te yaşanan ilk gün boyunca tutulan bu oruç Persephone ve Demeter'e adandı. Adayların yemek yenmesine izin verilmedi. Balık, kırmızı et, evcil kuşlar ve özellikle horoz, fasulye, nar, elma, onlar için yasaktı. Cinsel ilişkide bulunmadılar, şarap içmediler. Oruç tutmak gözlem altındaydı. Bu toplam oruç kykeon'un içilmesi ile kapandı (Resim 11). Yanlarında getirdikleri yeni kıyafetleri giydiler. Defne taç taktılar onun kokusu açlıklarını bastırdı.

Resim 11

YEDİNCİ GÜN (EYLÜL 21), Akşam Telesterion'daki tören başlayacağı için adaylar dinlendi. Bazı kısa törensel sözleri ve yakarıları da içeren Legomena'lar okundu. Adayın Yunanca bilmesi bu konuşmaları anlaması için önemliydi. Tüm tören tarımda bereket teması üzerinde yoğunlaşmıştı. "Bolluk yeraltından kaynaklanır" düşüncesi egemendi. Bu döngü esas olarak insan ruhunun serüvenini aktarmakta, Böylelikle adaylara, ölümün aslında kötü değil, iyi bir olgu olduğu düşüncesi aşılamaya çalışılmaktaydı.

Sonunda adaylar, gelişmeye ve daha çok bilgi almaya layık bulunanlar "ANAKTORON" adı verilen gizli tapınağa bu gece alınacaklardı (Resim 12, 13).

Resim 12: Anoktoron

Resim 13

SEKİZİNCİ GÜN (EYLÜL 22) Gece yarısı Hierofantonlara seslendi; "Ey sırların müritleri, şu anda eşiğin önünde bulunuyorsunuz. Az sonra göreceksiniz sizi şaşkınlığa uğratacak, işte o an, içinde yaşamakta olduğunuz hayatın yalancı ve muğlâk hayallerden ibaret olduğunu anlayacaksınız" demesi ile tören başladı.

Bu törende, Aday başlangıçta karanlıklar içinde dolaşır ve her türlü dehşeti yaşar; sonra birden bire üzerine harika bir ışık vurur ve saf güzelliğe sahip manzaraları, çayırları görür, sesleri duyar ve dansları algılardı.

Sonra başka bir odaya geçerdi. Geçişin sonunda duvarları resimlerle süslü büyük bir odaya giriyordu, bu odanın merkezinde tanrıça Demeter'in ışıklar içinde heykeli dururdu, burada muhteşem cüppeleri içinde papazlarla çevrili olarak Hierophant'ın önünde ona en yüksek Eleusis gizemleri öğretilirdi.

Bu seremoninin sonunda doğrudan bakan veya gören anlamına gelen aday Epoptes olur ve ona bazı kitaplar verilirdi, gizli öğretilerin ve talimatların yazılı olduğu taş tabletlerden oluşan bu kitap muhtemelen şifreliydi.

Telesterion'daki ayinlerin üç unsurdan oluştuğu var sayılır (Resim 14).

- Deiknumena (gösterilen şeyler), Hierofant tarafından gösterilen kutsal nesneler;
- Legomena (söylenen şeyler) deiknumena'ya eşlik eden yorumlar;
- Dromena (yapılan şeyler), Demeter/ Persephone efsanesinin dramatik bir şekilde yeniden canlandırılmasıydı. Bunları ifşa edenlere ölüm cezası verilirdi.

Resim 14

Bir tiyatroyu andıran bu ayinin ana teması, mükemmel bir yapıya sahip olan ruhun, dünyaya doğduktan sonra girdiği şuursuz halinin sembolik bir tasvirini oluşturuyordu.

Filozof Apuleius, Eleusis gizemlerine inisiyasyondan (büyük bir ihtimalle kendi inisiyasyonundan) şu şekilde bahsetmektedir. "Ölümün hudutlarına kadar indim, Proserpine'nin eşiğinden geçip kendimle birlikte bütün elementleri getirerek geri döndüm. Gece yarısında muhteşem bir ışıkla parlayan güneşi gördüm, ona doğru çekildim, yukarıda ve aşağıdaki tanrılara ve hemen tapındım onlara."

DOKUZUNCU GÜN (EYLÜL 23) Törenlerin bitişinde özel bir tören yapılmadı orada sonuna kadar kalanlar, ölüler için özel törenler uyguladılar. Tütsüler yaktılar, toprağa kutsal sular döktüler. Müritler küçük gruplar halinde ya da tek başlarına Atina'ya döndüler. Ama takip eden günlerde, Archon Basileus ve yardımcıları, Eleusinion'daki Atina Yönetici Meclisine törenler hakkında rapor verdi ve kötü davranan herkese karşı yasal işlem önerdi.

Diğer kişiler ise yalnız kalıp yaşadıkları üzerinde düşündüler ve istedikleri gibi yaşamlarını sürdürdüler. İnisiyasyon sırasında giydikleri kıyafetleri yıllarca sakladılar ve neredeyse kutsal niteliklere sahip olduklarına inandılar. Onlara; gelecekteki hayatı ve şu andaki durumunuzu anlayabilmeniz için ölüm imparatorluğundan geçmeniz şarttır diyen sesi. O sesin «bu inisiyelerin sınavıdır, ıstırap insanlara merhameti öğretir» dedikten sonra; "ışığa kavuşabilmek için, karanlığa meydan okumak gerekir, unutmayın ölmek tekrar doğmaktır" deyişini hiç unutmadılar.

Aday Hades'in ölüm imparatorluğuna indiğinde, kendi içine inmişti kendi yarattığı cehennemiyle karşılaşmış, egosuyla, bastırmış olduğu duygularıyla ve alt benliğiyle karşı karşıya gelmişti. Kendisine verilen bilgilerle de insan olarak nasıl yücelebileceğini artık biliyordu.

Böylece aday ölmeden önce ölmüş olduğu için öldüğünde ise ölemez hale gelmişti.

Eleusis misterleriyle Masonluğun benzer yönleri (ancak ulaşabildiğimiz bilgiler kadarıyla):

Ruhun ölümsüzlüğü ve hayatın sürekliliği konularının işlenmesi.
Bir efsane kaynaklı olması (Demeter - Hiram)
Adayla ilgili"elleri temiz olan"
"sosyal hakları ellerinden alınmamış olan" (hür adaylar)
"bir kardeş tarafından tavsiye edilmiş olan"
"tavsiye eden kardeş tarafından törenlere getirilmesi"
"sırları açıklaması hâlinde lanetleneceğinin anlatılması"
İnisiyasyon ile ilgili;
"bir yöneticisinin olması (mystagogos) / Üstadı Muhterem
"adaya sırların açıklanması" (hierophantes) / Muhakkik
"adayın elementlerle tanıştırılması"
"adaya taç ya da çelenk takılması" / önlük, eldiven
"adaya şifreli olan tabletler verilmesi" / ritüel verilmesi
"tören sonunda adayın kardeş sayılması"

Eleusis gizemlerini benzerliklerin sembolik localarda gördüğümüz gibi; farklı ritlerin yüksek derecelerinde de görmekteyiz.

İskoçya'daki Eski Büyük Rit	43. Derecesi Eleusis Rahibi
Royal Arch Tampliye Şöv. Rahibi Riti	12. Derecesi Eleusis Rahibi
Royal Arch Tampliye Şöv. Rahibi Riti	İleri Derecelerden Biri Eleusis Şövalyesi
Memfis Riti	75. Derecesi Eleusis Altın Şubesi
Mizraim – Memfis Riti	62. Derecesi Eleusis Yüce Bilgesi
Mizraim – Memfis Riti	69. Derecesi Eleusis'in Altın Dal Şövalyesidir.

Dünyanın diğer yörelerinde de misterler ve benzer inisiyasyon törenleri vardır. Bunlar Masonluğun köklerinde yer almaktadırlar. Mısır, Mezopotamya, Anadolu kaynaklı misterlerle Masonluğun benzerliğinin çok olması Masonluğun buralarda kurulduğu

anlamına gelmez. Masonluk, pek çok kültürün ve uygarlığın, kökleri çok eskilere dayanan ezoterik akımların ve ahlak prensiplerinin aydınlanma çağının akılcı yaklaşımıyla ortaya çıkan fikirlerle yoğrulduğu ve biçimlendiği evrensel bir sonuç olarak ortadadır.

KAYNAKLAR

1. Geoege E. Mylonas, Eleusisand The Eleusınıan Mysteries - Princeton Üniversitesi.
2. Manly P. Hall, Tüm Çağların Gizli Öğretileri - Eleusis Gizemleri.
3. Asım Akin, Tarih Boyunca Masonluk.
4. Mircea Eliade, Dinsel İnançlar Ve Düşünceler Tarihi/Cilt I.
5. Eleusis Törenleri, Encyclopedia Britannica Fifteenth Edition.
6. Sıtkı Aytaç, Eski Misterler.
7. Ayşen Sina, Eleusis'de Demeter Kültü ve Kadın Ritüelleri.
8. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 44,1 (2004) 37-52.
9. Dünya Mitolojisi Yunan ve Roma Söylenceleri, Say 45-55.
10. Berk Yüksel, Eleusis Gizemleri.
11. Hakan Klavuz. Antik Yunanda Ezoterizmin Kuruluşu.
12. Galip Tüzün, Antik Yunan Felsefesindeki Ezoterik Etkiler ve Masonluk.
13. Masonik Sözlük.
14. Konu ile İlgili Muhtelif İnternet Siteleri.

ORTADOĞU'DA MASONLUK (I. Bölüm)

Metin DELEVİ

Freemasonry was affected by the esotericism and wisdom of the ancient East and mainly of the Middle East. But what about the Freemasonry in the Middle East? Freemasonry in the Middle East is traced initially to individuals, mainly Iranians, who serving as diplomats in the western countries joined the lodges in Europe. But the establishment of Freemasonry in the Middle East dates from Napoleon's invasion of Egypt. It then spread in the region. In the region, Freemasonry flourished or had bad times depending on the local politics. And in some countries, actually, it disappeared or went underground for a while. In this article I will try to give a brief preview of the history of Freemasonry by country.

Süleyman Mabedi'nin ve Hiram Usta'nın anayurdunu, Mısır Gizemlerini barındıran bölge Ortadoğu. Üç semavi dinin doğum yeri Ortadoğu. Neredeyse tüm Masonik sembollerin ve öğretilerin kaynağı Ortadoğu. Neredeyse Avrupa ile birlikte Masonluğa kucak açan bölge ülkelerinde günümüzde maalesef bir ülke haricinde hiç birinde Masonluktan eser kalmamış.

MISIR

Mısır'da Masonluğun çok eski bir o kadar da karmaşık bir geçmişi vardır. Geleneksel Masonluk ile birlikte, ülkede politika aracı, zaman zaman da Fransa ile İngiltere arasında güç gösterisi merkezi olarak kullanılmıştır. Yine aynı şekilde Hıdiv hanedanı bu kurumu bir güç simgesi olarak kullanmaktan çekinmemiştir. Buna karşılık ülkedeki birçok ulusalcı ve hürriyetçi akımların Masonluğun temel kavramlarından da etkilenmiştir.

Mısır'da Masonluğun 1798 veya 1799 yılında Fransız General Kleber tarafından kurulduğu varsayılmaktadır. Napoleon ordusunun 1798 yılında başlattığı Mısır

Seferi'ne katılan General Kleber 1798 veya 1799 yılında ülkeye uygun bir isimle Isis Locası'nı kurmuştur. Bibliotheque Nationale de France'da olan bir masonik belgede Napoleon'un da bu Loca'da tekris olduğu ima edilmektedir. Aynı belgede Napoleon'dan "louvetaeau" yani babası da mason olan masonlara verilen adla ve "kardeşimiz" olarak bahsedilmektedir. Fransız ihtilalının mottosu Hürriyet, eşitlik ve kardeşlik Isis Loca'sının sancağına işlenmiştir. Loca'ya ilk katılanlar arasında Fransız subaylar, Napoleon'un yakın çevresi ve Fransızlara hoş görünmek isteyen Mısırlılar bulunmaktaydı. Buna karşılık halk tarafından pek ilgi görmedi, katılım da olmadı. Ancak bu Loca çok uzun ömürlü olamadı. Kleber'in suikast sonucu öldürülmesiyle ilk darbeyi aldı ve Fransız Ordusu'nun ülkeden ayrıldığı tarih olan 1804 yılında tamamen kapandı.

1851 yılında yayınlanan "1818-1848 İtalya'da Avusturya Polisi'nin gizli belgeleri" adlı kitapta, 1818 yılına ait bir raporda "Mısır'da gizli bir oluşumdan" söz edilmektedir. Livorno'da Osmanlı Konsolosu olarak görev yapan Angelo Cazzaiti'ye bağlı kişiler tarafından kaleme alınan bu raporda Mısır'da, Mısır Paşa'sının himayesinde amacı siyasi değişiklikler yapmak olan gizli bir tarikatın varlığından bahsedilmekte ve bu kuruluşun Masonik semboller ve yöntemler kullandığı da ilave edilmektedir. Metin içerisinde özetle:

"*Söz konusu gizli Mısır tarikatı tam anlamıyla masonik bir kuruluştur. Tüm semavi dinleri kabul ediyorlar ve gerçek kardeşliği uyguluyorlar. Mabetlerinde öğrendiklerini, gördüklerini gizli tutacaklarına dair yemin ediyorlar. Bu masonik tarikat üyelerine bir ülkü mabedi ve kamil insan olmayı vaad ediyor. Her yıl St-Jean ve St.-Jean Baptiste yortu günlerinde aralarında ziyafetler veriyorlar. Bir süredir buna Napoleon yortusunu da ilave ettiler. Eski masonik uygulamaları benzeri, üye olanlara bir çift eldiven ve yeni katılan tarafından layık görülen kişiye verilmek üzere bir tutam saç veriliyor. Eski ve kabul edilmiş İskoç ritinin dereceleri kullanılıyor. Kadınlar da bu gizli derneğe üye kabul ediliyor ve aynı uygulamalara tabi oluyorlar. Kahire ve İskenderiye'de iki locaları var. 300ü kadın olmak üzere 13.000 üyeleri bulunuyor. Osmanlı'dan kopmak için her imkânı kullanan Kavalalı Mehmet Ali Paşa bu kuruluşu kanatları altına aldı. Yabancı güçlerin Mısır'da ki temsilcilerinin çoğu bu kuruluşa üye oldu*".

Bu belge üzerinde yapılan bazı yorumlar da:

1. Bu raporu hazırlayan Bernardino Drovetti adlı bir polistir. Zaman zaman da ülkesi tarafından ülkede provokasyonlar yapmakla görevlendirilmiştir. Dolayısıyla raporun bazı bölümlerinin abartılı veya hayal ürünü olması olasılığı büyüktür.

2. Bu raporun yazıldığı dönemlerde Fransa'da 90 dereceli Misraim Riti adıyla çalışan bir masonik yapılanma vardı. Bu ritin Mathieu de Lesseps tarafından Mısır'a getirildiği öne sürülen savlar arasındadır.

3. Dikkati çeken ve bizleri de ilgilendiren bir nokta ise bu raporun Osmanlı Konsolosluğunu yapan bir kişi tarafından Avusturya için hazırlanmış olmasıdır. Yani Avusturya ve Osmanlı'nın bir anlamda ortak amaçları vardı.

4. Son olarak Kavalalı Mehmet Ali paşa'nın Osmanlı'dan kopmak için her olasılığı kullandığı bilinmektedir. Özellikle Fransızların himayesinde gelişen Mısır Masonluğu'nun Fransızların desteğini almak amacıyla yönetim tarafından desteklenmesi büyük olasılıktır.

Bu belgeye bu kadar uzun yer verilmesinin nedeni, Isis Locasının kapanmasından sonra uzun bir dönem boyunca, Mısır'da Masonluk konusunda herhangi bir belge bulunmamaktadır veya varsa bile henüz su yüzüne çıkmamıştır. Bu belge sayesinde, ister gizli ister aleni, ister geleneksel ister para-masonik ister siyasi ister felsefi amaçlı masonik faaliyetlerin aralıksız devam ettiğini anlıyoruz. Ayrıca yine bu belge sayesinde Isis Locası'ndan önce "St-Jean d'Ecosse du Grand Sphynx" adlı bir Locanın da kurulduğunu öğreniyoruz. Fransız sanatçılar tarafından oluşturulan bu Loca çok kısa ömürlü olmuş ancak üyeleri Fransa'ya çok sayıda eski Mısır eserinin kopyasını taşımış ve Fransa'da ilk Ezoterik Müze'nin kurulmasına ön ayak olmuşlardır.

1815 yılında Thory tarafından yazılmış Acta Latomorum veya Fransa ve diğer ülkelerde Masonluk kronolojisi adlı kitapta daha ilginç bir bilgi görüyoruz: 26 Aralık 1811 tarihinde Kahire'de kurulmuş "Piramit Şövalyeleri" ve İskenderiye'de 4 Mayıs 1812 tarihinde kurulmuş "Les amis de la Concorde-Uyum dostları" locaları. Her iki Loca İskoç ritine bağlı olarak felsefi derecelerde çalışan localar olarak gösteriliyor.

1815 yılından itibaren çok uzun bir süre Fransa Grand Orient'inde Mısır Localarıyla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Büyük ihtimalle ilk raporda belirtildiği gibi bu iki Loca İskoç ritinden ayrılıp Cagliostro veya Misraim ritine geçmiş ve Fransa Grand Orient'i ile tüm ilişkilerini kesmişti.

Bu dönemlerde Mısır Masonluğunda önemli rol oynamış iki kişi Prens İbrahim Paşa ile Matthieu de Lesseps'tir.

Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın oğlu Mısır genel valisi Prens İbrahim Paşa'nın 1815 yıllarında Masonluğa kabul edildiği ve babasını Masonları himayesine alma konusunda ikna ettiği söylenmektedir.

İkinci kişi olan Matthieu de Lesseps ise Süveyş Kanalı projesini yürüten Ferdinand de Lesseps'in babasıdır. Hem Misraim riti localarında hem de geleneksel Localarda bulunmuştur. İtalya ve Ege adalarında çeşitli masonik faaliyetlerde bulunduktan ve hatta Üstad-ı Muhteremlik yaptıktan sonra 1800 yılında Napoleon tarafından, Mısır ordusuyla koordinasyonu sağlamak göreviyle Mısır'a gönderildi. Bu dönemde, Isis Locası, kendi eski Locaları ve Fransa Grand Orient'i arasında koordinasyonu sağladı. Söz konusu oluşumun temelleri büyük ihtimalle kuvvetli bir kişiliği olan ve sevilen, sayılan Matthieu de Lesseps tarafından atılmış veya belki de kuruluş aşamasına

getirilmiştir. Bu çalışmalarını, 1810 yılında Livorno'ya atanmasına kadar sürdürdüğü ve büyük ihtimalle Mizraim ritine dönüşü gerçekleştirdiği düşünülmektedir.

1815-1830 yılları arasında Mısır'da Masonluğun ya popülerliğini yitirdiği ya da tüm resmi himayelere rağmen gizli kaldığı görülmektedir.

1830 yılında ülkede bulunan İtalyanlardan bir grup İskenderiye'de Carbonari Locasını kurdular. Politik faaliyetler de yürütmesi nedeniyle devlet tarafından gözetim altında tutuldu ve bu nedenle çalışmaları gizlilik içinde yürütüldü. Ancak hürriyeti savunan politik görüşleri nedeniyle Mısırlı aktivistler tarafından ilgi gördü ve büyümeye başladı. Aynı yıllarda Misraim Ritinde çalışan Menes Locası kuruldu. Kurucularından Samuel Hornis veya Hanas, İskenderiye, İsmailiye, Port Said ve Süveyş kentlerinde Memfis ritinde çalışan çok sayıda Loca açtı. Bunların arasında 1845 yılında açılan Al Ahram Locası en ünlülerindendir. Al Ahram Locası devlet tarafından tanındı ve himayesine alındı. Bu nedenle çok sayıda devlet memuru bu Locada tekris oldu. Bunların arasında ileri tarihlerde Cezayir'de Fransızlara karşı savaşacak Mısırlı General Emir Abd el Gazairi de bulunmaktaydı. Bu Locada tekris olan diğer bir önemli isim de Mısır Grand Orient'i ve Mısır Büyük Localarının Büyük üstadı olacak Salvatore Zola oldu. Salvatore Zola ayrıca 1849 yılında iskoç ritinde çalışacak ilk İtalyan Locası'nı da kurmuştu.

1836 yılında, Fransa Memphis Riti Süprem Konseyi, Mısır'da Bölge Büyük Konseyi kurulması için patent yayınladı ve bu sayede çok sayıda ilave Loca kuruldu. Bu Bölge Büyük Konseyi anlaşılabilir nedenlerle Yerel Fransız Büyük Locası ile uyum içinde çalışmaya özen gösterdi ve bu uyum 1862 yılına kadar devam etti.

1845 yılında Kahire'de Fransa Grand Orient'ine bağlı Piramid Locası açıldı. Bu Locanın özelliği ise Mısır idaresinin tamamıyla bilgisi dâhilinde açılan ilk Loca olmasıdır. 1856 yılında ise Fransa Grand Orient'i Mısır'a bir temsilcisini Marquis Joseph de Beauregard'ı gönderdi. Amaç İskenderiye'de bir Bölge Büyük Locası kurmaktı.

Görüldüğü üzere, Mısır'da her rit ve obedyansta masonik çalışmalar yapılıyordu. Bu karmaşaya bir son vermek için 1864 yılında ortak çalışmalara başlandı. Nihayet 1864 yılı sonunda İtalya Grand Orient'inden alınan bir patentle, ilk üç derecede çalışacak Mısır Ulusal Büyük Locası ve felsefi derecelerde çalışacak Mısır Grand Orient'İ kuruldu. Bu oluşum 1866 yılında kesin şekillerini aldılar. Bu sayede değişik rit ve obediyans anarşisi bir şekilde belirli çatılar altında toplanmak suretiyle en aza indirgenmiş oldu ve bu Localar yavaş yavaş diğer ülke Locaları tarafından tanınmaya başlandı.

Mısır'da ilk İngiliz Locası 1860 yılında Oriental adı altında Kahire'de Süveyş Otelinde kurulduğu söylenmektedir ancak İngiltere Büyük Locasında bu konuda bir belge yoktur.

1867 yılında ise İngiltere Birleşik Büyük Locası Kahire'de Mısır ve Sudan Bölgesi Büyük Locasını açtı ve bir Büyük Üstad atadı. İlk Büyük Üstadlığa Prens Halim atandı. Ancak 1 yıl sonra Prens Halim sürgüne gönderilince yerine Kaymakamı Konsolos Borg getirildi. Borg bu görevini Mısır Bölge Locasının lağvedilmesine 1878 yılına kadar devam ettirdi.

1867 yılından itibaren artık Mısır'da Masonluk iki büyük masonik akım, Fransız ve İngiliz Masonluğunun çatışma alanına dönüştü. Bir anlamda geleneksel Masonluk devrimci ve siyasi Masonluk ile karşı karşıya geldi.

Mısır Masonluğunda Fransız akımı Mısır Milli Büyük Doğusu tarafından temsil edilmekteydi. Ana özelliği, siyasi sorgulama, başkaldırı ve devrimci üslubu idi. Özellikle İngilizlerin ülkeyi işgal etmesiyle güç kazandı. İngiliz Masonluğu ise gelenekçi ve kuralcıydı.

1867-1871 yılları arasında Kahire, İskenderiye, Süveyş gibi büyük kentlerde İngiltere Birleşik Büyük Locasına bağlı Localar açılmaya başlandı. İşte bu dönemde Osmanlı Masonluğu ile Mısır Masonluğunun yolları kesişti. Yeni açılan bu localar İngiltere Büyük Locasına bağlı olması ve Mısır'ın da halen Osmanlı'ya bağlı olması nedeniyle tanıdık bir isim Sir Henry Bulwer bu locaların müfettişliğine atandı.

Peşinden, bünyesinde İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınmayan, Memphis gibi kabul edilmeyen ritler barındıran Mısır Milli Büyük Locası - Grand Loge düzensiz Büyük Loca ilan edildi. Oluşan boşluğu doldurmak üzere de District - Bölge Büyük Locası kuruldu. Ancak çalışmalarına devam ettiği 7 yıl boyunca kendisine bağlı localar düzenli olarak toplanırken bu Büyük Loca ancak 3 kez toplandı. Mısır Bölge Büyük Locasının tüm dünya masonluğu tarafından düzenli olarak kabul edilmesi için Büyük Üstad Salvatore Zola düzensiz görülebilecek tüm Locaları kapattı. Yapılan konkordato ile Mısır vadisinde yalnız Mısır Bölge Büyük Locasına bağlı localar açılabilecekti.

1889 yılında Büyük Üstadlık görevi İdris Ragıp Bey'e verildi. Varlıklı bir kişi olan İdris Ragıp Bey 25 yıl boyunca tüm servetini ve enerjisini Mısır Masonluğunun hizmetine sundu. Ancak zaman içinde mal varlığı erimeye başlayınca, kontrolü zayıfladı, Büyük Loca içinde usulsüzlükler yaşanmaya başlandı. Hatta kendisi bile unvanını kullanarak maddi olanaklar peşinde koşmaya başladı. Unvanlar maddi bağışlar karşılığında satılmaya başlandı. Bu durum üzerine, bu tür uygulamaları benimsemeyen Büyük Loca mensubu İngilizler durumu İngiltere Birleşik Büyük Loca'sına iletti. Şikâyetlerin artması sonucunda 1899 yılında Mısır ve Sudan Bölgeleri Büyük Locası kuruldu. İlk Büyük Üstadlığa Lord Kitchener getirildi. Bu tarihten itibaren peşi sıra bu Büyük Loca'ya bağlı Hartum, Pelusium, Delta, Lotus locaları kuruldu.

Mısır Büyük Locası ise İdris Ragıp Beyin Büyük Üstadlığında varlığını 33 yıl devam ettirdi. 1922 yılında nihayet Büyük Üstadlıktan ayrılmaya karar verince seçim yapılması uygun görüldü. Yerine Prens Muhammed Ali'nin seçilmesine mutlak

gözüyle bakılırken maddi imkânlarını kaybedeceğini gören İdris Ragıp Bey seçimleri iptal edip Büyük Üstadlığa devam edeceğini ilan etti. Bu yolsuzluk silsilesi üzerine büyük bir çoğunluk ayaklandı ve İdris Bey görevini bırakmak zorunda kaldı. Seçimler nihayet yapıldı ve çoğunluk oyla Prens Muhammed Ali Büyük Üstadlığa seçildi. Doğal olarak İdris Ragıp Bey seçimi geçersiz ilan etti ve yeni bir Büyük Loca kurdu. Daha da ileri giderek Saray'a, Muhammed Ali'nin Büyük Üstadlığa siyasi amaçlarla getirildiğini, asıl amacın Masonluğu kullanarak siyasi rejimi zora sokmak ve hatta değiştirmek olduğunu jurnalledi. Bu sayede de Saray'ın desteğini aldı ve Mısır Büyük Locasının baskı altında tutulmasını sağladı. Ancak her iki Loca'da İngiltere Birleşik Büyük Locası tarafından tanınmıyordu. İskoçya Büyük Locası Prens Muhammed Ali'nin Büyük Üstadlığındaki Büyük Locayı bir süre daha tanımaya devam ettiyse de usulsüzlüklerin devam etmesi üzerine bu Büyük Loca da düzensiz ilan edildi.

Prens Muhammed Ali'nin istifa etmesinden sonra da bu Büyük Loca üzerindeki devlet baskısı devam etti.

1932 yılında, uzun süreden beri faaliyetlerini yavaşlatmış olan Mısır Büyük Maşrıkı iki Büyük Loca'nın birleşmesi için çaba sarf etti. Ancak başarılı olamadı. 1934 yılında Prens Muhammed Ali'nin boşalttığı Büyük Üstadlığa seçilen Abdulmecid Younis düzenli olma yolunda büyük bir çalışma başlattı. İngiltere'ye birçok kez başvurdu ancak cevapsız kaldı.

1940 yılında görüşmelerin tekrar başladığı esnada Younis muhalifleri Büyük Loca'ya baskın düzenleyerek tüm binaları işgal etti. Peşinden artık Mısır'da tek bir Büyük Loca olduğunu Younis taraftarlarının da düzensiz olduğunu ilan ettiler. Younis'in ölümünden sonra kardeşi de düzenli bir Büyük Loca kurulması için çaba sarf ettiyse de başarılı olamadı ve Mısır Milli Masonluğu yavaş yavaş sönmeye terk edildi.

Mısır Büyük Loca'larında bunlar yaşanırken, Mısır ve Sudan Bölgesel Büyük Locası herhangi bir iç ve dış çatışmaya bulaşmadan çalışmalarına devam etti. 1899 yılında kuruluşunda Büyük Üstadlığa getirilen Lord Kitchener 1901 yılında tayini nedeniyle görevi General Sir Reginald Wingate'e devretti. 19 yıl bu görevde kaldıktan sonra Sir Wingate 1920 yılında görevini John Langley'e devretti. 1923 yılında John Langley'in vefatı üzerine General Sir Lee Stack Büyük Üstadlığa getirildi. Ancak henüz göreve başlamadan Kahire'de bir suikasta kurban gitmesi üzerine General C. S. Wilson Büyük Üstadlığa getirildi. Görevini 1933 yılına, bir deniz kazasında hayatını kaybetmesine kadar sürdürdü. 1933 yılında Başpiskopos Gwynne bu göreve seçildi. Ancak dini görevi nedeniyle Sudan'da kaldı, Mısır Bölgesi ise Kaymakamı Arçdiyakoz Johnston tarafından yönetildi. Gwynne'in 1946 yılında İngiltere'ye dönmesi üzerine Büyük Üstadlığa Johnston seçildi, Sudan bölgesi için de kaymakamı olarak Conan Harper getirildi. Bu ikilinin görev başında olduğu süre içinde hem Mısır hem de Sudan'da çok sayıda yeni Loca kuruldu. Önemli bir nokta da Loca kardeşlerinin çoğunluğunun asker kökenli olmasıydı.

1956 yılındaki Süveyş Krizi öncesinden itibaren tüm İngiliz vatandaşları ülkeyi terk etmek zorunda kalınca Büyük Loca büyük kan kaybına uğradı, hatta Mısır'da locaların çoğu kapatıldı. Çalışmalar Sudan'a kaydı. Uzun süreli sessizlikten sonra ilk kez Büyük Üstadlığa bir Sudanlı, Muhammed Salih Shangiti getirildi. Bu Büyük Loca çalışmalarını 1970 yılında Sudan'da masonluğun yasaklanmasına kadar devam ettirdi.

Mısır'da ise Masonluk 1956 krizinden itibaren yeraltına girdi. 1930 lardan, Kral Faruk döneminden itibaren başlamış olan Judeo-masonik komplo teorileri yoğunluk kazandı. Ve ilginç bir nedenle, Suriye'de yakalanan İsrail casusu Eli Kohen'in Mısır'da tekris olduğunun duyulması üzerine, Mısır'da Masonluk 1964 yılında resmen yasaklandı.

Locaların diğer faaliyetlerine bakarsak, Mısır Büyük Locası iç çekişmelerle boğuşurken, Mısır ve Sudan Bölge Büyük Locası birçok hayırseverlik ve masonik çalışmaya imza attı. 1930-1952 yılları arasında her yıl çok sayıda Mısırlı genç kızı İngiltere'de Royal Masonik Kız Enstitüsüne eğitim için gönderdi. 1924 yılında toplanan bağışlarla Kahire'de Servet Paşa hastanesinde bir bölüm tefriş edildi ve zor durumda olan Masonlara sağlık hizmeti verilmesi sağlandı. Hasenat amacıyla birçok piyango tertiplendi, 1928 yılında Kahire Operası'nda "mason musun?" adlı film ve peşinden başka piyesler sergilendi. Büyük Loca binası şimdilerde çok sık duyduğumuz Tahrir meydanına taşındı. Uzun bir süre Arapça ve İngilizce dergi ve gazeteler yayınlandı.

Mavi Loca ve felsefi derecelere ilaveten Royal Arch, Mark Master derecelerinde de çalışan Localar açıldı. Bu arada belirtmek gerekir ki Mısır Büyük Locasının parlak dönemlerinde loca sayısı 103'e kadar çıkmıştı. Dağılımlarına gelince 71'i Arapça, 11'i Fransızca, 9'u Yunanca, 6'sı İtalyanca, 4'ü Ermenice, 1'i Rusça ve Türkçe çalışan localardı. Diğer önemli bir husus ta düzenliliğimizi borçlu olduğumuz Resne Locası bu Büyük Loca'ya bağlıydı.

Bu karmaşık ve çalkantılı Mısır'da Masonluk konusunu kapatmadan önce önemli bir şahsiyetten bahsetmek istiyoruz: Cemalledin Al Afgani. El Afgani 19. yüzyıl İslam modernizminin en önemli sözcülerinden biridir. İslam coğrafyasını dolaşarak İslami düşüncenin gelişimini etkilemiş, birçok modern İslami harekete öncülük etmiştir. Ayrıca Panislamizm akımının öncülerinden biridir. 1871 yılında geldiği Mısır'da Al Azhar Üniversitesinde felsefe dersleri vermeye başladı. 6 Mayıs 1876 tarihinde büyük ihtimalle İngiltere Büyük Locasına bağlı Kawkab Al Şark (Şark Yıldızı) Locasında tekris oldu. Büyük ihtimalle diyorum çünkü adı birçok Loca'nın matrikülünde görünmektedir. 7 Haziran 1878de bu Locanın Üstad-ı Muhteremi oldu. Ülkeye gelen İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Üstadı Galler Prensinin ziyareti esnasında kendisine "kardeş" değil de unvanı ile hitap edilmesi üzerine Locasından ayrıldı. Locasını da korkaklıkla suçlamayı da ihmal etmedi. Fransız Grand Orient'ine bağlı bir Locaya geçti. Peşinden yeni bir Loca'nın Üstad-ı Muhteremi oldu. Bu arada "Al Hizb al Watani" - Vatan Partisini kurdu. Ancak politik aktivizmi nedeniyle hem

Locasından hem de ülkeden ayrılmak zorunda kaldı. Aktivizmini çok güzel bir şekilde hem dini hem de masonik kavramlar kullanarak sürdürdü. Propagandalarında Mason olduğunu kesinlikle saklamadı.

OSMANLI – İNGİLİZ MANDASI DÖNEMİ FİLİSTİN

Bu kısımda; Mısır'ın aksine çalkantılı bir bölge olmasına rağmen, kuruluşundan itibaren neredeyse hiç bir sorun yaşamadan günümüze kadar Masonik çalışmalar yürütebilen bir bölgenin masonik tarihine yer vereceğim.

Filistin'de ilk Loca, ABD'li ve aynı zamanda Kanada Büyük Locası Onursal Kaymakamı Robert Rob Morris tarafından kuruldu. Rob Morris eşi Charlotte ile birlikte 1855 yılında Mason eşlerine yönelik masonik yan kuruluş olan Eastern Star'ı kurmuş ve ilk başkanı olmuştu. Morris, 1868 yılında arkeolojik kalıntılar ile masonik bağlar bulmak amacıyla Mısır, Filistin, Lübnan, Suriye ve Anadolu topraklarını kapsayan uzun süreli bir geziye çıkmıştı. Bu gezi ile ilgili notlarını "Kutsal Topraklarda Masonluk" adı altında kitaplaştırdı. Bu kitap ile ilgili ilginç bir nokta ise İzmir'de Masonluk konusunu da çok detaylı aktarmasıdır.

Yafa'da tanıştığı, Paris Amité Clémente locasında tekris olmuş Yafa Osmanlı Belediye Başkanı Nureddin Efendi kendisine bu topraklarda Mason Locaları kurma arzusunu iletti. Kentte 4 Mason daha bulunmaktaydı. Kenti ziyaret etmekte olan İngiliz donanmasına bağlı geminin Mason subayları ile birlikte eski Süleyman Mabedinin altında bulunan yeraltı taş ocağında 2 gayri resmi masonik toplantı gerçekleştirildi. ABD'ye geri dönüşünde Filistin topraklarında resmi bir loca kurulması için çalışmalarına devam etti. Nihayet 17 Şubat 1873 tarihinde Kanada Büyük Locası Kudüs ve çevresinde çalışacak 293 numaralı "Royal Solomon Mother Lodge- Krali Süleyman ana locası" için kuruluş iznini verdi. Ana Loca ibaresi kendisine bağlı başka localar açabilme izni niteliğinde idi. Bu Locanın ilk toplantısı Rob Morris gıyabi Üstad-ı Muhteremliğinde 7 Mayıs 1873'de yeraltı Kral Süleyman taşocaklarında gerçekleştirildi. Kısa sürede loca matrikülü 24 e ulaştı. Loca'da hiç ayırım yapılmadan üç semavi dinden, yerli ve yabancı kardeşler bulunmaktaydı.

Ancak zaman içinde, Fransa Grand Orient'i ve Mısır Büyük Locası gibi düzensiz veya tanınmamış Localarla bağlantı kurmaya ve o Localarda tekris olmuş üyeler almaya başlayınca 1902 yılında Kanada Büyük Locası ihtar gönderdi. Uygulama aynen devam edince 1907 yılında Kanada Büyük Locası bu Loca ile bağlantıları kesme kararı aldı.

1880li yıllarda Royal Solomon Mother Lodge çalışmalarından memnun olmayan bir kaç loca mensubu yeni bir loca açma kararı aldı. Mısır Misraim Riti localarıyla temasa geçip aldıkları patentle yine Yaffa kentinde "Le Port du Temple Solomon" Süleyman Mabedi limanı locasını kurdular. İlk Üstad-ı muhteremi Fransız Gustave Mileau oldu. Kısa sürede yerel Türk, Arap ve Yahudilerden büyük bir katılım sağlandı. İleri tarihlerde Üstad-ı Muhterem olacak David Yellin 1913 yılında Osmanlı Meclis-i

Mebusan üyesi oldu. 1942 yılında Yellin adına Petah Tikva kentinde bir loca açıldı.

2 Nisan 1906 tarihinde Fransa Grand Orient'i Yaffa Kentinde 3077 nolu Barkay veya Aurore- Şafak Locası'nın açılmasına izin verdi. Aurore – Şafak ismi 1898 yılında Dreyfuss olayı üzerine Emil Zola'nın "suçluyorum" makalesini yayınlayan Aurore gazetesine ithafen verilmişti. Kurucuları, din ayrımı yapmadan, Müslüman, Hıristiyan ve Yahudilerden oluşuyordu. İlk Üstad-ı muhteremi kısa süreliğine Alexander Fiani ve peşinden Cesar Araktingi oldu. Kuruluşundan itibaren çok sayıda Osmanlı görevlisinin bu Loca'da tekris olduğu bilinmektedir. Çalışma dili, çoğunluk nedeniyle Arapça oldu. Ancak her çalışmanın kısa bir Fransızca özeti de yapılmaktaydı.

1909 yılında Barkay Locası ile Maşrık-ı Azami Osmanî yani Büyük Locamız ile yolları kesişir. Barkay Locası'ndan Fransa Grand Orient'ine gönderilen 8 Kasım 1909 tarihli mektupta şunlar yazmaktadır:

"*Osmanlı Büyük Locasının kuruluş çalışmalarına katılmamız için İstanbul Bizansia Rissorta tarafından gönderilmiş davetiye bilgisini büyük memnuniyetle sizlere iletiyoruz. Bu konuda temsilcimiz olarak Shukri Abdelnour K.'i görevlendirmiş bulunuyoruz. Yine aldığımız bilgiye göre Osmanlı Grand Orient'i Barkay Locasını kurucuları arasında görmektedir. Ayrıca Locamızın kullanmakta olduğu "In Hoc Signo Vinces" mottosu konusunda özellikle kardeşlerimiz olarak menfi görüşlerini de ilettiler. Bu konu ve Osmanlı Büyük Locası konusunda görüşlerinizi iletmenizi kardeşçe rica ederiz*".

Söz konusu logo konusunda menfi görüş, Barkay locasının kullandığı logoda haç, kılıç ve İmparator Konstantin'e atfedilen mottonun tamamıyla Hıristiyanlığa yönelik olarak görülmesi nedeniyle dile getirilmişti.

Fransa Grand Orient'inden gelen cevapta ise: "*ellerindeki kırtasiyenin bitirilmesinden sonra logonun değiştirilmesinin iyi olacağı, bunun yanında kurallar gereği ya Fransa ya da Osmanlı Grand Orient'ine bağlı olabilecekleri ve bu konuda kararlarını acil iletmeleri istendi*".

Sonuçta Barkay Locası Fransa Grand Orient'ine bağlı kalmayı tercih etti.

I. Dünya Savaşı'nın başlaması ile birlikte Loca uyku dönemine girdi. Bazı üyeler, tabiyetleri nedeniyle sürgüne gönderildi. Üstad-ı Muhterem Araktingi Konya'ya sürüldü.

Savaş ertesi bölge İngiliz mandasına bırakıldı. Filistin toprakları üzerinde Ürdün kuruldu. Ancak Mason Locaları çalışmalarına kaldıkları yerden devam ettiler. Barkay Locası da tekrar kapılarını açtı.

1920-24 yılları arasında yerel çatışmalar nedeniyle Yaffa'dan ayrılmak hatta bir süre kapalı kalmak zorunda kaldı.

4 Şubat 1925 tarihinde Fransa Grand Orient temsilcilerinin katılımıyla Barkay Locası tekrar çalışmaya başladı. Üstad-ı Muhteremliğe tekrar Aractingi seçildi. Ancak 1928 yılında maddi nedenlerle, 1929 yılında ise yerel çatışmalar nedeniyle çalışmalara ara verildi. Çalışma dili olarak Fransızcadan Arapçaya geçildi. 1932 yılında, halen yayınlanmaya devam edilen Habone Hahofshi – Hür Mason dergisi çıkartılmaya başlandı. 1946 yılından itibaren 18 dereceye kadar çalışan Barkay Şapitri açıldı. Ve aynı yıl Filistin Ulusal Büyük Locasına katıldı. 1953 yılında kurulan İsrail Büyük Locasının en eski aktif Locası oldu.

Filistin Masonluğunda çok önemli bir yeri olan Barkay Locasından ayrılıp I. Dünya Savaşı sonları ve İngiliz mandası dönemine dönelim.

6 Nisan 1918 tarihinde Yeni Zelanda ordusundan 31 kardeşten oluşan bir grup yine Mason olan Ömer Cami imamı Şeyh Halil al Danaf ile birlikte Kubbet üs Sahra altındaki "muallâk taşının" bulunduğu alanda tarihi bir celse gerçekleştirdi. Güvenlik nedeniyle yalnız 15 dakika süren bu toplantı bir fotoğrafla tarihe geçti. Bölgenin İngiltere Mandasına verilmesinden 1924 yılına kadar masonik faaliyetler yasaklandı. Yasağın kaldırıldığı 1924 yılından sonraki 10 yıl içinde bölgede 20 kadar Loca açıldı. Eskilerden, Barkay Locası, İskoçya Locasına bağlı Akka Selahaddin ve Hayfa Karmel Locaları ve Mısır Ulusal Büyük Locasına bağlı Nur el Hachmat Locaları tekrar çalışmaya başladılar.

1928 yılında Selahaddin ve Carmel Locaları birlikte Moriah adlı 18 dereceye kadar çalışan Şapitri kurdular.

Biraz geri tarihe gidersek, Yaffa kentinde, 1889 yılında tabiri caizse Osmanlı Büyük Maşrıkına bağlı Moriah adlı bir Locadan bahsedilmektedir. Ancak bu Loca ile ilgili herhangi bir belge bulunmamaktadır. Daha ileri tarihlerde yine bu adla iki Loca daha kurulmuştur.

20. yüzyıl başlarında Türkiye Büyük Locasına bağlı Kudüs ve Yaffa'da iki loca daha kurulmuştur. 1910 yılında kurulmuş 21 no.lu Mabed-i Süleyman Locası bunlardan biridir. Diğeri hakkında herhangi bir belge bulunmamaktadır.

Aynı dönemlerde Mısır Büyük Localarına bağlı çalışma dilleri Arapça olan 8 Loca kuruldu. Ancak Mısır Büyük Localarındaki çekişmeler nedeniyle bunlar kısa ömürlü oldu.

1921 yılında Almanya'da var olan iki Büyük Locadan kopan 600 kadar Mason aynı yılın 26 Temmuz'unda Leo Muffelman Büyük Üstatlığında Almanya Sembolik Büyük Locasını kurmuşlardı. 1931 tarihli "eski yükümlülükler" dergilerinde kuruluş nedenlerini "bugünkü Masonluğun tek bir amacı olmalıdır: Bolşevizm, Faşizm ve Nasyonal Sosyalizm ile mücadele etmek. Batı Medeniyeti tehlikededir ve bu nedenle mücadelemizi sürdürmeliyiz" olarak açıklamışlardı. Kısa sürede Almanya Sembolik Büyük Locası üye Loca sayısını 21'e çıkarttı. Kuruculardan Filistin kökenli Dr.

Propper, Kudüs'e dönüşünde, Filistin'de bu Büyük Loca'ya bağlı bir Loca kurma talebinde bulundu. Öneri kabul edildi ve Büyük Üstad Leo Muffelmann bizzat Kudüs'e gelip 31 Mart 1931 tarihinde Zur Quelle Shiloah – Shiloah Baharı Locası'nın konsekrasyon törenini gerçekleştirdi. Ancak bu yeni Loca yerel Localar tarafından kabul görmedi. İlk Üstad-ı Muhteremi Dr. Propper, tüm olumsuzluklara rağmen Büyük Loca amaçlarına uygun olarak Uluslararası Masonlar Birliği Kongresi'ne katılıp Birlikten "silahsızlanma çağrısı" bildirisinin yayınlanmasını sağladı. 1933 yılında Nazilerin iktidara gelmesiyle birlikte Almanya'da Masonluk karşıtı hareketler de başladı. Bazı Localar tedbir olarak kapanmaya başladı. 28 Mart 1933'de Büyük Üstad Leo Muffelmann Almanya Sembolik Büyük Locası'nı kapatma kararını duyuruldu. 22 Ağustos 1934'de Zur Quelle Shiloah ve yeni kurulmuş Ha'ari Locası Filistin'de "Sürgünde Almanya Sembolik Büyük Locası" olarak çalışma kararı aldı. Bu arada Leo Müffelmann tutuklanmış, hapiste tutulmuş ve hapis çıkışı sonrası vefat etmişti. Bu durumda Andor Fodor yeni Büyük Üstat olarak göreve seçildi. Bu Büyük Loca, diğer yerel Loca ve Büyük Localar tarafından tanınmamasına rağmen Nazi dönemi boyunca Almanya Hümanist masonik geleneğini yaşatmaya devam etti. Savaş başlarında İngiliz Hükümetine bağlılıklarını teyid etmeleri üzerine Filistin Büyük Locası tarafından tanındı. Savaş bitiminde Alman Masonluğunun yeniden hayata dönüş tarihi olan 1949 yılında Almanya Birleşik Büyük Locaları ilk toplantısında sembolik masonik ışığın Almanya'ya geri dönüşü töreninde Şili Alman Büyük Locası ile birlikte ilk mumu yakanlar arasında yerlerini aldılar.

Diğer taraftan, 1910 yılından itibaren Filistin'de İskoçya ve İngiltere Büyük Localarına bağlı Localar açılmaya başladı. 1930 yılında ise ilk kez olarak Royal Arch derecesinde çalışan Localar açıldı.

Gördüğümüz gibi, Filistin'de değişik ritlerde çalışılmaktaydı. Locaların büyük çoğunluğu her kesimden üye kabul eden Türkiye ve Mısır jüridiksyonlarına bağlıydı. İngiliz Locaları ise, genelde İngiliz vatandaşlarını veya kendilerine yakın kişileri üye kabul ediyor, diğer ritlerde çalışan Locaları ziyareti yasaklıyordu. İşkoç Locaları bu konuda daha esnek olup özel bir politika izlemiyorlardı. Fransız Localarında, resmen tanınmamakla birlikte aynı zamanda Mısır ve İskoç Localarına da devam eden üyeler bulunmaktaydı. Alman Localarının ise diğer Localarla hiç bir bağlantısı bulunmamaktaydı. Sonuçta Localar arası ilişkilerde sorunlar yaşanmaktaydı. 1920'li yıllarda Mısır Masonluğu bünyesinde krizler yaşanmaya başlayınca karmaşa daha da büyüdü.

İlk adımda bünyelerinde bütünlüğü sağlamak üzere Mısır Büyük Locasına bağlı Filistin Locaları 14 Eylül 1929 yılında İran devrik Şahı Ahmed Mirza'nın kardeşi Prens Salar Ed Dowleh Gadjar liderliğinde Filistin Mason Daimi Konseyi kurulması için izin aldı.

Ancak Prens bu Konseyi kendi çıkarları için kullanmaya başlayınca, 27 Mayıs 1930'da yerel Locaların Üstad-ı Muhteremleri bir araya gelerek Üstad-ı Muhteremler

Konseyi'ni oluşturdular. Konseyin talebi üzerine Mısır Ulusal Büyük Locası Filistin Taşrası Geçici Büyük Locası kurulması iznini verdi. Ancak Mısır Büyük Locası bünyesinde karışıklığın devam etmesi üzerine 4 Mayıs 1932'de, 7 Loca patentlerini Büyük Loca'ya iade edip Filistin Geçici Taşra Büyük Locası'nın Filistin Ulusal Büyük Locası'na dönüştüğünü ilan ettiler. İlk Büyük Üstadlığa Shukry Khoury seçildi.

Bu arada Mısır'da rakip Büyük Localar kapanmış ve yerine Mısır Grand Orient'i kurulmuştu. Filistin Büyük Locası, İngiliz York ritinde çalışmak üzere 17 Aralık 1932'de Mısır Grand Orient'i tarafından tanındı.

9 Ocak 1933'de 600 masonun katılımıyla konsekrasyon gerçekleştirildi. Kuruluşu ile birlikte neredeyse tüm Localar yeni Büyük Loca'ya katıldı. Filistin'de kurulacak yeni Locaların çoğu bu Büyük Loca bünyesinde yer aldı. Kuruluşu ile birlikte halen yayınlanmakta olan Habone Hahofshi – "Hür Mason" dergisi çıkartılmaya başlandı. İki yıl sonra, tabii devamı olarak, 3 Ağustos 1935'de EKSR sonuncu ve 33. derecesi Filistin Yüksek Şurası kuruldu.

KAYNAKLAR

A. GENEL

1. Les Francs-Maçons en Terre d'Islam- Antoine Sfeir
2. Masonry in T E Middle East – Anonym
3. Historic Freemasonry in The Middle East - Isaac Bar Moshe
4. The Craft in Islamic Countrıes - Kent Henderson
5. Freemasonry in the Islamic World - Celil Layiktez

B. MISIR

1. FM en Egypte - Jean Marc Aractıngı
2. Freemasonry in Egypt - Karim Wissa
3. Afghani and Freemasonry in Egypt - Albert Kudsi – Zadeh
4. Freemasonry in Egypt - Samir Raafat
5. Bulwer Lodge in Cairo and FM in Egypt
6. Carte Segrete Atti Ufficialy Polizia Austriaca in Italia 1811-1848
7. Acta Latomorum i Thory / GOdF

C. FİLİSTİN

1. Freemasonry in The Holy Land - Rob Morris
2. Grand Lodge Of Canada Minutes 5873
3. Les Premıeres Loges De Palestine Et Leurs Relations Avec La FM

Egyptienne - Leon Zeldis

4. Freemasonry in The Holy Land - Ephraim Fuchs
5. Freemasonry in Ottoman Palestine - Michelle Campos
6. The Sons of The Light in The Holy Land - Leon Zeldis

HAMBURG BÜYÜK LOCASI, FREDERICK WILHELM SCHRÖDER KARDEŞ VE SCHRÖDER RİTİ

Gökhan UZGÖREN

The following article will first clarify the early stages of establishment of Masonic Lodges in Germany. It will then deal with the development stages of the Grand Lodge of Hamburg within the earlier elaborated historical context. A civil society initiative, which was organized by Grand Lodge of Hamburg that has contributed impressively to German masonic history, will be explained.

The article will continue to detail the life of Brother Frederick Wilhelm Schröder and his contribution to German speaking masonic world, the "Schröder Rite" . Lodges that have been established in Turkey by The Grand Lodge of Hamburg will also be explained. The article will finish by the interpretation of mirror symbolism in the Schröder Rite.

1. Almanya'da Masonluk Hareketinin Başlaması

1733 yılında, Londra'da, Büyük Üstat James 7th Earl of Strathmore (1702 – 1735), 11 Alman centilmenine, bir loca kurmak üzere patent (İngiltere Birleşik Büyük Locası No. 124) vermiştir. Söz konusu bu 11 centilmenin Hamburg'daki locada kurma sürecine ilişkin bir kayıt bulunmamaktadır.

Masonik arşivlerde bulunan, Alman Masonluğu ile ilgili en eski belge 6 Aralık 1737 tarihini taşır. Bu belgeye göre, kurulan locanın adı, Fransızca olarak, Loge d'Hambourg şeklinde geçmekte ve locanın Charles Sarry Kardeş yönetiminde kurulduğu belirtilmektedir. Ek olarak Charles Sarry'nin, Prusya ve Brandenburg Büyük Üstadının vekili olduğu belirtilmektedir.

Gerçekten, 6 Aralık 1737 tarihinde, Große Bäckerstraße'de bulunan ve Jens Arbien'e ait "Taverne d'Angleterre" adlı meyhanede kuruluşu şekillenmiş olan, Almanya'nın ilk locası Absalom[1] zu den 3 Nesseln'dir. O akşam meyhanenin tahta masalarında (muhtemelen Hollanda ordusunda görevli), daha sonra Prusya Maliye Bakanı olan 26 Kasım 1716 Berlin doğumlu genç bir subay olan Charles Sarry; Baron Georg Wilhelm von Oberg; Devlet Doktoru Peter Carpser; Hamburg'lu Avukat Peter Stüven; ithalatçı Johann Daniel Krafft, tavernanın sahibi Jens Arbien oturmakta ve 20 sene önce Londra'da ilk tohumları atılmış bulunan locayı çalışır hale geçirmek için fikir üretmektedirler. Bu çabalarında, hiç şüphesiz ki, Avrupa'da birçok merkezde başlamış olan aydınlanma hareketinin de katkısı vardır.

Locanın gelişimi ve isminin konulması oldukça ilginçtir. Kuruluş sertifikasında, kurucuların isimlerinin ardından "Kutsal Johannes'in Kutsal Locası" denilmektedir. 14 Aralık 1737 tersimatında "La Loge de Hambourg" ismi geçmekte, ancak kurucuların ilk konulan isimden neden vazgeçtikleri belirtilmemektedir.

Locanın ilk Üstadı Muhteremi olan Baron Georg Ludwig von Oberg Kardeş, 1738'de Kronprinz Friedrich'in ve 1740'da Friedrich II. "der Große"nin Masonluğa kabulünde rol oynamıştır.

1740'da, Londra Büyük Locasına bağlı olarak, Üstadı Meuhterem Luttmann (veya Lüttmann) olan d'Hamburg Locasının bağlı olacağı, Provinzial-Grossloge von Hamburg ve Niedersachsen Bölgesel Büyük Locası kurulur; Luttmann da Büyük Üstatlık görevini yüklenir. Absalom zu den 3 Nesseln Locasının adı da "Bunch of Grapes, Beckerstreet Hamburg (Traubenbündel, Bäckerstraße Hamburg)" olarak kaydedilir.

Ancak locanın bu yeni ismi, oturum tersimatlarında hiçbir zaman gözükmeyecektir. 1743 yılında, loca Absalom ismini alır ve zaman içinde "Traubenbündel" ismi unutulur[2]. Günümüzde bu loca, Absalom zu den 3 Nesseln ismi ile faaliyetine devam etmektedir. 3 Ocak 1765 tarihinde Provinzial-Großmeister (Bölgesel Büyük Üstat) Gottfried Jacob Jänisch (1707 -1781), Londra ile ilişkileri tümünden kopartır, bölgesindeki tüm locaları kapatır, kendi Büyük Üstatlık görevini sonlandırır ve Strikte Observanz nizamını kabul eder.

Bu arada Absalom zu den 3 Nesseln Locası ve ondan doğmuş olan St. Georg zur grünenden Fichte Locası yeni baştan kurulur. Yeni düzen pek kabul görmez ve 1767 yılından 1773 yılına kadar Hamburg'daki localar uykuya yatarlar. 1782

1. Absalom, Tanah'a göre Kral David'in oğlu (İncil). Öz kız kardeşi Tamar'a tecavüz edenü vey kardeşi Amnon'u öldürmüştür. Babasına karşı düşmanlarıyla birleşerek ayaklanan Abşalom, savaşta yenilip, kaçmaya çalışırken uzun saçları bir ağaca takılmış ve Davut'un ordusuna komuta eden Yoab tarafından öldürülmüştür.
2 v. Bebber, J. "Festschrift der Jubiläumsloge Absalom" [ohneNesseln], s. 18

yılındaki Wilhelmsbad Konvan'ında Strikte Observanz nizamı reddedildikten ve tüm şövalyelik düzenlerinden tamamen vazgeçildikten sonra, Hamburg'da orijinal Masonik çalışmalara geri dönülür.

Absalom zu den 3 Nesseln ile St. Georg zur grünenden Fichte Localarından sonra, 1811 yılına kadar Hamburg'da üç loca daha kurulmuştur: Bunların isimleri Emanuel zur Maierblume (1774), Ferdinande Caroline zu den drei Sternen (1776), Ferdinand zum Felsen (1787)'dir. 1808 yılında Schröder, İngiliz Büyük Locasından ayrılma fikrini ortaya atar. Hamburg'un, Mareşal Davoust yönetimindeki Fransız askerleri tarafından işgali, Hamburg Masonluğunun Grand Orient de France'a bağlanmasını gündeme getirir. Hem İngiltere'nin bağımlılığından kurtulmak, hem de Grand Orient de France altında çalışmamak için, 4 Şubat 1811 tarihinde bağımsız Hamburg Büyük Locasının kuruluş kararı alınır. Bu obediyansın ilk Büyük Üstat Domherr Joh. Phil. Beckmann Kardeş, ikinci Büyük Üstat ise 1814 yılında Schröder Kardeş olacaktır.

2. Hamburg Büyük Locası (Große Loge von Hamburg[3]): 1863 yılında, Hamburg'da çalışan beş Loca, ki bunlara kısaca Birleşmiş Beş Loca (veya V5 Locaları) denir, Senato kararı uyarınca, "Große Loge zu Hamburg" şeklindeki ismini "Große Loge von Hamburg" olarak değiştirmiştir[4].

Hamburg Büyük Locası, Alman İmparatorluğu çatısı altında[5], kabul edilmiş sekiz Büyük Locadan bir tanesi olarak çalışmalarını 1935 yılına kadar aralıksız sürdürmüştür.

XIX. yüzyılda Alman Masonluğu, Dünya Masonluğuna önemli katkılarda bulunmuştur. Bu dönemde, ABD'de sadece beyazların devam ettikleri Büyük Localar, siyah derili kardeşleri, eşit haklara sahip olarak kabul etmeyi şiddetle reddetmektedirler.

1857'de Massachussets Büyük Locası, zencileri "Amerikan Masonluğunu kundaklayan, patlamaya hazır birer dinamit fitili" olarak gördükleri için localarına kabul etmeyi reddederler. Massachussets Büyük Locasının bu kararının ardından Hamburg Büyük Locası, "Siyah derililerin beyazlarla eşit muamele görme ve eşit insan hakkına sahip olması" konusunda dünya çapında bir deklarasyona imza atar. Bu deklarasyonun ardından New York Beyazlar Büyük Loca'sı ile aralarında bir tartışma başlar. 1867'de Illinois Büyük Loca'sı, kendine bağlı çalışan bir Alman Locasının önerisi ile siyahların tekris edilme yasağını kaldırır[6].

1875 yılında, Alman Büyük Locaları, sadece siyahların devam ettikleri Prince-Hall Büyük Locasını tanımaya karar verirler. Böylece siyah derililere Almanya'daki

3 Wikipedia – Grosse Loge von Hamburg.
4 Rolf Appel. Schröders Erbe – 200 Jahre Vereinigte fünf Hamburgische Logen – Seit 1811 Grosse Loge von Hamburg, Hamburg, 2011, s. 55.
5 Deutsches Reich.
6 Marco Carini. Freimaurer – Die geheime Gesellschaft. ParragonVerlag, 2006.

localaların kapıları açılmış olmaktadır. İlk dönemlerinde adı Kuzey Amerika Afro-amerikan Büyük Locası olan Prince-Hall Büyük Locası, 1827 yılında İngiltere Birleşik Büyük Locasından berat almıştır. Bu Büyük Locaya bağlı çalışan 1 numaralı Afrika Locasının İngiltere Birleşik Büyük Locasından aldığı patentin tarihi ise 1725'dir.

Üzücü bir gelişme olarak, günümüzde birkaç yıl önce, Massachussets Büyük Locasında, Prince-Hall Büyük Locasının tanınmasını askıya almak konuşulmaya başlanmıştır.

Sonuç olarak, Hamburg Büyük Locasının kararlı tutumu, Washington Büyük Locasının 1898'de "Deri rengi Masonluk için bir bariyer değildir" demek durumunda bırakmıştır.

Almanya'daki diğer Büyük Localaların aksine, Hamburg Büyük Locası çalışmalarını 1935 yılında sonlandırmamış, merkezini Şili'deki Valparaíso'ya taşıyarak, etkinliğine sürgünde devam etmiş ve savaş sonrasında Almanya'daki Uyanış Döneminde[7] aktif olarak görev almıştır. 1932 yılında Hamburg Büyük Locasına bağlı 56 locada 5.000 kardeş çalışmaktadır. Yeniden uyanış döneminde Hamburg Büyük Locası artık Büyük Loca olarak kalmayıp, Alman Birleşik Büyük Localar topluluğuna katılma kararını alır.

3. Hamburg Büyük Locasının Projeleri.

1795 yılından beri Hamburg'da, Danimarkalı Mimar Axel Bundsen (1768 – 1832) tarafından tasarlanan, (Kleiner Schäferkamp im Schwarzenviertel) bir Mason Hastanesi hizmet vermektedir. Bu tarihten iki yıl önce Schröder ve yeni kurulmuş bulunan Hamburg Büyük Locasının kardeşleri, Hamburg'un ilk özel hastanesi olan bu hastaneyi kurmayı planlamışlardır. Önceleri sadece kadınlar hizmet vermekte iken, ikinci binanın inşaatı sonrası erkek hizmetliler de işe alınmış ve tüm sınıflardan hasta kabul edilmeye başlanmıştır. Hastanenin mali kaynağı Hamburg'daki beş locanın kardeşlerinin bağışlarının yanı sıra iyiliksever Hamburg halkı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı tarafından sağlanmıştır. 1892'de, zamanın hijyen koşullarına uygun olacak şekilde modern bir yerleşke eklenmiştir. 1813 yılından sonra Almanya'nın katıldığı tüm savaşlarda burası "Askeri Hastane" olarak hizmet vermiştir. Birinci Dünya Savaşında 2.397 asker toplam 173.387 işgünü sağlık hizmeti almıştır. 1795'de yapı, Elisabeth Alten- und Pflegeheim der Freimaurere. V. "Mason Yaşlı ve Bakımevi Vakfı"na dönüşmüştür. Vakıf, günümüzde Vereinigte fünf Hamburgische Logen, Welckerstraße 8, 20354 Hamburg, diğer bir deyişle V5 Hamburg Localarının üzerine kayıtlıdır.

7 Lichteinbringung

Hastane 1935 yılında nasyonal-sosyalistler tarafından taş taş sökülerek yerinden taşınmıştır. Bu dönemde Masonların gizli dokümanları ve vatan-hainliği konuları araştırılmış, ancak hiçbir sakıncalı belgeye rastlanmamıştır. Savaş sonrası arazi posta idaresine park yeri olarak tahsis edilir. Daha sonra V5'ler Welckerstraße 8'de bulunan Mason hastanesinin mülkünü geri almışlardır. 1971 yılında arazi üzerine, V5 Localarının mülkiyetinde olarak, yeni binaları inşa edilir. Günümüzde bu beş loca ile birlikte diğer 17 Loca binanın alt katında çalışırlarken, üst katlar Hamburg Üniversitesi İktisat Fakültesi ile Sosyal Bilimler Fakültesine kiralanmış durumdadır.
4. Frederick Ludwig Schröder'in Yaşam Öyküsü.

Frederick Ludwig 3 Kasım 1744'te Kuzey Almanya'da Schwerin şehrinde doğmuştur. Annesi Sophie Charlotte bir okul müdiresi, babası ise bir organist olup, Frederick Ludwig'in doğumunda kısa bir süre sonra 1745'de Berlin'de ölmüştür. Luteryen usuldeki vaftiz töreninde vaftiz babaları Friedrich ve Ludwig Mecklenburg-Schwerin prensleri, vaftiz annesi ise aynı hanedandan Prenses Ulrike'dir. Doğumundan iki yıl kadar sonra, annesi önce Danzig'de ardından da St. Petersburg ve Moskova'da aktris olarak iş bulmuş ve burada 1749 yılında ünlü aktör Konrad Ernst Ackermann ile evlenmiştir. Ernst, zamanın ünlü aktrisleri Dorothea ve Charlotte adındaki kız kardeşlerinin de yer aldığı bir tiyatro topluluğunun sahibidir. XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Almanya'da tiyatro kumpanyaları yaygın değildir. Moskova'da kısa süre kalan bu büyük aile, ki burada genç Frederick Ludwig ilk eğitimini almıştır[8], St. Petersburg'a dönmüş ve 1753'de Königsberg'e yerleşerek kendi tiyatrosunu kurmuştur. Burada genç Frederick Ludwig kimi kez delikanlı kimi kez de genç kız rolleri ile büyük alkış toplar. Hatta bir seferinde, sahnedeki olağanüstü başarısı üzerine, İmparatoriçe Elisabeth, Frederick Ludwig'i locasına çağırmış ve annesine önemli bir bağışta bulunmuştur. On iki yaşında şiir okuyan, dans eden ve Varşova'da bir Cizvit okuluna kaydedilen Frederick Ludwig, bir okul gezisi sırasında ünlü aktör Ast'tan dersler görür ve 12 yaşına basınca Königsberg'deki Friedrichs-Kollegium Okuluna yerleştirilir ve çalışkanlığı ile dikkatleri üzerinde toplar. Evde son derece sert bir eğitim uygulamakta olan ebeveyni, başlayan yedi yıl savaşlarında (1756 – 1763) Frederick Ludwig'i terk ederek başka diyarlara göç eder. Frederick Ludwig önce bir ayakkabıcının yanına sığınır, ardından 1758'de, bir ip cambazı olan Stuart ile eşi kendisini açlıktan ve sefaletten kurtararak yanlarına alırlar. Bu arada Collegium Fredericianium'a kabul edilir. Zamanının çoğunu şiir okuma ve dansla geçirmektedir, hatta zamanın eleştirmenlerine göre dönemin en büyük aktörü olmuştur. Stuart çifti büyük bir özveri ile Frederick Ludwig'in zihinsel gelişimine olumlu etki yapmıştır, Wieland'ın tercümesiyle Shakespeare'in dramlarıyla tanışır. Özellikle Bayan Stuart'ın sevecenliği ve sağlam karakteri genç Schröder'in eğitiminde ve mükemmelleşmesinde önemli yer tutar.

8 AF Polick. Fr.L. Schröder'in Yaşamöyküsü. Bauhütte 1858, Nr. 24 ve Nr. 25.

Büyük bir gayretle kendini yetiştirmesini bilen (autodidact) Frederick Ludwig, sergilediği güçlü kişiliği, hırsı, çalışkanlığı, gereğinde uzlaştırıcı özelliğiyle ileride Hür Masonluğun ne denli sıkı, katı bir reformcusu olacağının sinyallerini vermektedir.

1759 yılında ebeveyni Bern'den gönderdiği bir mektupla kendisini Lübeck'e çağırarak, burada kumaş üzerine eğitim almasını ister. Lübeck'te bir kumaş tüccarının yanında çırak olarak çalışırken, ticareti öğrenecektir. Ancak Frederick Ludwig İsviçre'de dans ve tiyatro eğitimi alır. Aile, kurucusu olduğu Ackermann kumpanyası ile 1764'de Hamburg'a yerleşir ve 1.400 koltuklu Milli Tiyatroyu kurar. Frederick Ludwig önceleri balet ve komedyen karakterleri, ilerleyen yıllarda trajedi tipindeki eserlerde roller üstlenerek ustalığını ortaya koyar. Ulusal Tiyatro'da eleştirmen olarak çalışmak üzere 1767'de Hamburg'a gelen Gotthold Ephraim Lessing Kardeş ile tanışır. 1768'de maddi sıkıntılar yaşanıp Ackermann kumpanyası etkinliğini sonlandırınca, Frederick Ludwig Güney Almanya'da şansını tek başına denemeye karar verir.

Frederick Ludwig, üvey babasının 1771'de ölümünden sonra annesi ile birlikte tiyatronun yönetimini üstlenir ve çalışanlarının özellikle manevi ve dini gelişimlerini destekleyerek çalışmalarını sürdürür. Schröder'in sanat anlayışı çok yüksektir. Ona göre, aktör olmak her şeyden önce bir yetenek, bir gönül eğilimi, tüm varlığı ile sanata bağlılık ve saygınlık ister. Repertuardan sanat değeri düşük olan eserleri çıkartır. Henüz Mason olmadan, Masonluğun dayanışma ve cömertlik ilkelerini uygulayarak, tiyatro sanatçıları için emeklilik sandığını kurar. Bu dönemde Goethe'nin ve Lessing'in eserlerini sahneye koyar ve bu eserlerde başroller üstlenir. 1773'de, 29 yaşında, aktris ve çalışma arkadaşı Anne Christine Hart ile evlenir ve eşi ile yaşamının sonuna kadar mutlu bir hayat sürer. Ancak çiftin hiç çocukları olmayacaktır. Bu dönemde bir yıl içinde farklı 26 eserde önemli roller üstlenir ve tiyatro eseri yazarlarına telif haklarını öder. 1776'da Hamlet'i kendi düzenlemesi ile sahneye koyar ve üç yıl içinde Shakespeare'nin, çoğu Christoph Martin Wieland Kardeş (1733 – 1813) tarafından Almancaya çevrilmiş olan, 18 farklı eserinde çoğunlukla başrolde sahneye çıkar. Zamanının en iyi Shakespeare karakterleri yorumcusu olarak anılmaktadır. 1780'lerde ünü tüm Almanya'ya yayılmıştır. Turnelerinde Hamlet, Lear ve Falstaff rollerini başarı ile sergiler. 1780 yılındaki, Paris'i de kapsayan ve büyük bir başarı ile sonuçlanan turnesinden sonra, 1781 yılında Viyana'da şansını dener. 1785'de Hamburg'a geri dönerek tiyatronun yönetimini tekrar ele alır. 1785 – 1798 döneminde Hamburg'da artık ün ve servet sahibi olmuştur. Schiller'in yeni eserlerini sahneye koymaya devam eder. 1789'da artık oyunculuk mesleğini bırakarak, Hamburg yakınlarındaki Rellingen kasabasındaki malikânesine çekilmeye karar verir. 1798 yılında eşi ile birlikte son defa sahneye çıkarlar. Ancak tiyatro severlerin büyük ilgi ve isteğine uyarak 1811 yılında yeniden tiyatronun başına geçer. Bu etkinliğini, 3 Eylül 1816'daki ölümünden kısa bir süre öncesine kadar sürdürecektir.

Yakın dostu Prof. Friedrich Ludwig Meyer (1759 – 1840), takriben 1.000 sayfa tutan biyografisinde, Schröder'in yaşam öyküsü ve masonik çalışmalarını en ince detayına kadar anlatmaktadır.

Schröder'in Hamburg Luteryen Saint-Pierre Mezarlığındaki kabrinin taşına dul karısı şunları yazdırmıştır: "Hakikat ve hukuk dostuna, beşeriyetin mutluluğuna çalışan eşsiz sanatkâra, sevgi dolu eşime."

Günümüzde Hamburg şehri Frederick Ludwig Schröder'i unutmamıştır.
- Hohenfelde yöresinde Schröder caddesi vardır.
- Belediyenin büyük salonundaki bir sütunda portresinin kabartması bulunmaktadır.
- Medeni haklar konusunda çalışmakta olan Carl Topfer Vakfının Neander Caddesi No.26'daki binası Schröder adını taşımaktadır.
- Ohlsdorf'daki Eski Hamburg Hatıra Mezarlığında 14 numaralı mezarda Schröder adının yazılı olduğu bir mezar taşı bulunmaktadır.

5. Frederick Ludwig Schröder'in Masonik Yaşamı.

Schröder 8 Eylül 1774'te, 30 yaşında, dostu Johann Joachim Christoph Bode Kardeş aracılığı ile, Hamburg'da yeni kurulmuş bulunan Emanuel zu Maienblume[9] Locasında tekris olur. Bode, 12 yıldan beri Absalom zu den 3 Nesseln Locasının[10] Üstadı Muhteremidir. Tekris öncesinde Masonluğa lâyık olup olmadığı (ki bu konuda hiç kimsenin bir şüphesi yoktur) araştırılmamış, kendisinden talepname alınmamış ve skrüten yapılmamıştır.

Schröder daha önce Braunschweig'da Jonathan Locasına katılmak istemiş, ancak 30 Mayıs 1769'da yapılan skrütende reddedilmiştir. Oylamaya katılan üstatlar, anlamsız bir nedenle olumsuz oy kullanmışlardır. Schröder ile birlikte oylanan Borchers, her ikisinin de komedyen oldukları gerekçesiyle oy birliği ile reddedilmişlerdir. Hamburg'da böyle bir rezaletin yeniden meydana gelmemesi için, skrüten uygulanmamıştır.

Schröder anılarında, Tekris Töreninden etkilendiğini belirtmektedir. "O kadar sessiz bir ortam vardı ki, mabette sadece üç kişinin olduğunu zannetmiştim" demektedir.

Emanuel zur Maienblume Muhterem Locası tersimatından:
8 Eylül 1774 tarihinde düzenli bir Çırak derecesi çalışması yapıldı. Üstadı Muhterem von Wieckede; I.Nazır Nagant; II.Nazır Bubbers; Hazine Emini Matthias; Katip Suse; I.Steward Slubbe; I.Tören Üstadı Naudi ve 23 Kardeş.

9 Kimi kayıtlarda Maienblüte. 1774 yılında kurulan bu loca halen etkindir.

10 1737'de kurulan bu loca, Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti düzenine göre Eski ve Kabul Edilmiş Alman Büyük Locasına bağlı olarak çalışmaktadır ve 2010 yılında üye sayısı118'dir.

Üstadı Muhterem Kardeşlere, uzun zaman önce saygıdeğer nizamımıza katılmak için ciddi bir başvuruda bulunan, Alman Tiyatrosu Müdürü Frederick Ludwig Schröder'i tanıttı. Her ne kadar resmi toplantıdan 14 gün önce başvurunun alınmış olması gerekli ise de, Üstadı Muhteremin gerçeği yansıtacak şekilde, adayın iyi bir adam olduğuna, Bubbers, Nagant, Matthias, Rodde ve Suse Kardeşler de şahitlik etmektedirler. Masonluğa kabul için gerekli olan miktar, resepsiyonda Hazine Emini Kardeşe ödenmiştir. Locadaki hazırlıklar I.Tören Üstadı tarafından yerine getirilmiştir.

Hamburg ve Niedersachsen Bölge Büyük Üstadı Jänisch Kardeş usulüne uygun olarak Locaya alınmış, kendisine çekiç takdim edilmiş, o da çekici Üstadı Muhtereme geri vermiştir. 29 yaşında, Lutheran dinine inanan, ikametgahı Hamburg'da olan Frederick Ludwig Schröder isimli harici, usulüne uygun olarak çırak derecesine tekris edilmiştir.

Emanuel zu Maienblume Locası, Bölge Büyük Locasına bağlı olarak Zinnendorf sistemini uygulamaktadır. Schröder, Masonluktaki hiyerarşik sistemin bireye sosyal katkısının uygun olmadığını düşünmektedir. Tekrisinden altı hafta sonra, bir Çırak olarak, üyelerinin çoğu aktör ve dansçı olan Elise zum warmen Herzen Locasını kurar. 6 Temmuz 1775'de Josua Locasında Üstatlığa yükseldikten birkaç hafta sonra, kendisine Skoç Ritinin 4. Derecesi verilir. 1775 yılında Üstatlığa yükseltildikten hemen sonra, kurduğu Elise zum warmen Herzen Locasının birinci çekicini alır. Ancak Schröder'in bu loca ile yeni yollar deneme girişimi başarısızlıkla sonuçlanır ve 1777'de bu loca çalışmalarına son verir.

1785'de Viyana'ya gidip profesyonel yaşamını yıllarca Hamburg dışında sürdürmesinin ardından Hamburg'da, 1787 yılında tekris olduğu Emanuel zu Maienblume Locasına geri döner. Kardeşlerin kendisine güvenini kazanarak, uzun süre kendi locasına devam etmemiş olmasına rağmen, 28 Kasım (Haziran ?) 1787'de Üstadı Muhterem seçilir ve bu görevini 1799 yılına kadar 12 yıl boyunca aralıksız yürütür.

Schröder Kardeşin 28 Haziran 1787'de Emanuel zu Maienblume Locasına Üstadı Muhterem seçilmesiyle birlikte çalışmalara bir canlılık gelir. Von Beseler Kardeşin sözleriyle: "Schröder Kardeşin çabaları çok olumlu ve böylece İngiltere'deki Masonluk anlayışı ana karaya taşınmış olup eski İngiliz ritüeli Alman Masonluğuna yerleşmiş bulunmaktadır. Ancak bu ritüel aracılığı ile Masonluğun amacı ve yapısı anlaşılabilir."

Hamburg'daki localar, çalışmaları çok olumsuz bir şekilde etkilemiş olan strickte Observanz deneyiminden sonra, yeni yollar aramaya koyulurlar. Frankfurt ve Wetzlar'daki Masonlar ile sürdürülen tartışmaların amacı, Hamburg'u, kurulacak Felsefî Masonluk çatısının üçüncü yönetim bacağı olarak devreye almak konusundadır. Bu çalışmalar olumlu bir sonuca ulaşamaz. Bu süreçte İngiltere'den gelen August von Grafe Kardeş memnuniyetle karşılanır. Grafe Kardeş, Hamburg'daki Locaların Bölgesel Berlin Büyük Locasına olan bağlarını iptal ederek, ilk zamanlarında olduğu

gibi Hamburg Localarının İngiltere ilişkilerini tesis eder ve von Exter Kardeş, İngiltere'ye bağlı olarak kurulan Bölgesel Hamburg – Bremen – Niedersachsen Büyük Locasının Büyük Üstadı olarak is'ad edilir. Bu arada daha önce birleştirilmiş olan dört loca yeniden ayrı ayrı çalışmaya başlarlar. Yeni kurulan Ferdinand zum Felsen Locası, diğer dört loca ile birlikte yeni kurulan Bölgesel Büyük Locanın parçası olurlar.

1797'de Schröder, Üstatların katılabileceği bir "Eğitim Locası" kurar. Bu Locada Üstatlara obediyanslar ve sahte Masonluk tanıtılacaktır. Sözlü veya yazılı olarak, bilimsel ve ahlaki değerler ele alınarak sorulara cevap aranacaktır. Schröder'in tanımıyla bu çatı, "Diğer localarda olanın aksine, gerçek kardeşliğin uygulanacağı, tümüyle serbest bir diyalog içinde, mümkün olabilecek her sorunun sorulabileceği bir loca" olacaktır. Ancak katılım çok azdır, gayretler bir sonuç vermez ve bu Loca 18 toplantı yaptıktan sonra çalışmalarına son verir.

Beş sene kadar sonra, "güvenilir Üstat kardeşler"[11], 25 Ekim 1802'de bir araya gelerek Egbund Locasını kurar. İlgi duyan Üstatların diledikleri konuda bilimsel çalışmalar yapmaları için motive edilmelerine karar verilir. Bu çalışmalar sırasında Üstatlara üst dereceler hakkında da bilgi verilecektir. Bu çalışma grubunun özel bir ritüeli vardır ve her locadan Üstatları üye kabul etmektedir. Bu loca 1861 yılına kadar varlığını sürdürür.

Schröder, 1799 yılında Bölgesel Hamburg Büyük Locasının Büyük Üstadı görevini yüklenir. 1811 yılında Hamburg'un Bölge Büyük Loca olmaktan ayrılıp, kendi başına Büyük Loca olması yönünde çalışmalara başlanmasına önayak olur. 1814'te ise Hamburg Büyük Locasının Büyük Üstatlığı görevine getirilir. İlerlemiş yaşını öne sürerek başta istemediği bu görevi, büyük ısrar üzerine kabul eder ve bu görevini ölünceye kadar başarıyla sürdürür.

Schröder'in Krali Sanata katkısını değerlendirebilmek için, XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Almanya'nın sosyal durumunu hatırlamakta yarar vardır. Aydınlanmanın topluma yayıldığı çağda Spekülatif Masonluk, birçok Alman şehrinde adeta bir patlama yaşamış ve Mason locaları mantar gibi çoğalmaktadırlar. Bu ortam, şarlatanlara da uygun bir zemin hazırlamaktadır. Masonluk zengin tabakalarda yayılırken, paranın kokusunu alan yankesiciler de bu ortamlarda şanslarını aramak istemektedirler. Mavi Masonluk olarak da adlandırılan ilk üç derece artık cazip gelmemekte, Giuseppe Balsamo (nam-ı diğer Graf Cagliostro) (1743 – 1795) gibileri yüksek dereceler adıyla uydurdukları şarlatanlıkları ile birtakım hayranlarını etraflarına toplayarak bunları soymaktadırlar. Böylece anlamsız "ritüelik uygulamalar", abartılı kıyafetlerle uygulanmakta, yetkisiz kişiler loca kuruluş patentleri satmaktadırlar. Bu ve benzeri uygulamalar Masonluğu büyük bir krize sokmaktadır. 1780'lerde bu tür şarlatanlıklara son vermek üzere bir akım başlatılmış, Johann Gottfried Herder (1744 – 1803), Johann Wolfgang von Goethe (1749 – 1832), Christoph Wilhelm Hufeland (1762 -1836), Carl

11 Kreis der vertrauten Brüder.

Leonhard Reinhold (1757 – 1823), Carl August Bötticher (1760 – 1835) ve Frederik Ludwig Schröder bu konuda emek harcamışlardır. Hedef, Masonluğu üç dereceli klasik İngiliz yapısına geri döndürmektir.

Masonik yaşamı boyunca Schröder'in tek hedefi, Alman Hür Masonluğunu reforme etmek, ritüelik bir yapı inşa etmek, ritüelleri her türlü fazlalıklardan arındırmak, onları kaynaktaki saflık ile basitliğe kavuşturmak. Ona göre Kabalistik ve Neo-tampliye inançlarla karışarak yolunu kaybeden Alman Hür Masonluğu reforme edilmeli ve başlangıcındaki safiyetine geri getirilmeliydi.

Schröder, ülkesindeki Masonluğun kuruluşunu incelemeye başlayınca, 1737 yılında Almanya'ya İngiltere'den yalnız Aziz Yahya (Saint Jean) Masonluğunun ilk üç derecesinin geldiğini görür: Çırak, Kalfa, Üstat. Ancak 1741 yılında Berlin'de bir Skoç Locası kurulunca bu yalın şekil bozulmuştur. Daha sonra 1744 yılında von Schmetten Hamburg'da Fransız ritüeli ile çalışan bir loca kurar. O halde Alman Masonluğunun kuruluşu iki kaynaktan beslenmiştir: Birincisi uluslararası ticaretin limanı Hamburg'a gelen İngiliz köken, diğeri ise Berlin'e gelen Fransız köken.

Schröder'in tekris olup ardından Üstatlığa yükseldiği döneme, Almanya'da romantizmin etkisi altındaki Strickte Observanz damga vurmaktadır. Bu akım, kendisini masonik olarak tanımlayan, ancak sadece karışıklık ve yanlışlık kaynağı olarak hatırlanacak bir sistemdir.

1736'da Ramsey, Masonluğa şövalyelikle yoğrulmuş bir geçmiş bahşeden ünlü söylevini vermişti. Paris'te tekris olan von Hund bu söyleve dayandırarak bir Neo-tampliye "Aristo'cu şövalye" sistemi, diğer adıyla Strickte Observanz sistemini oluşturup, Hür Masonların İskoçya ve İrlanda'dan kaynaklandığını iddia etmiştir. Bölgeler, Kumandanlıklar, Şapitr'ler ve çok sayıda yüksek derece içeren bu sistem Masonlar arasında yaygınlaşıyordu. Nizam'ın tüm sırlarına sahip olduğunu iddia eden Strickte Observanz, simya ilmi, Hz. İsa'nın mucizelerinin yüceltildiği büyü içeren meleklerle ilişki, Kabala, vahdet-i vücut, rakamlarla kehanet, okültist hermetizm, dinsellik ile esrarın çekiciliği gibi konuları harmanlayarak eoterik karmaşa yığını yaratmış ve kafaları karıştırmıştı. Bu tablo "gizli yöneticiler" ve "iç nizama mutlak itaat" ile tamamlanmaktaydı.

Hür Masonluk bu karmaşa nedeniyle kaynağını ve ruhunu kaybetmek tehlikesi ile karşı karşıya bulunuyordu. Fransız şair, yazar ve düşünür Paul Valery'e (1871 – 1945) göre, "müritler çoğalıp, tekris olanlar kalabalıklaşıp, şarlatanlar kol geziyorken okültün rolü olağanüstü büyümüştü."[12]

12 Germen romantizminin bir ürünü olan Strickte Observanz, daha sonraki yıllarda Nazizmin içinde kendisini başka biçimde ifade edecek, neo-tampliye, neo-tötonik nizamlarla, nazilerin gizli cemiyeti Thule Gesellschaft'ın ve benzerlerinin habercisi olacaktır.

Kıta Avrupasında İskoç Masonluğu (Ekosizm) yayılırken, Alman Masonluğunda kaos, dengesizlik ve şüphe hüküm sürmekte, önemli bir hasar yaratmaktadır. Goethe'ye göre Strickte Observanz "kırmızı – beyaz bir maskaralık", Lessing'e göre ise "sadece bir rüya ve safsata"dır. Strickte Observanz karşıtları, bu cemiyetin iplerinin Cizvitlerin hatta Protestanların elinde olduğunu iddia etmektedirler. Alman tarihçi Eugen Lennhof "Strickte Observanz'ın bir getirisi olmadı, ölümü zamanlı oldu" demiştir.

İşte bu atmosfere isyan eden Schröder şöyle demektedir: "Locamın Üstadı Muhteremi olur olmaz, Strickte Observanz sistemini ve Masonluk adına söylenen tüm eşeklikleri tanıtmak için paramı ve zamanımı harcadım… Aynı hırsla 1723 yılında yayınlananlar gibi, kaynak dokümanları doğrulamaya, anlatmaya çalıştım. Arşivlerimizde bir tek locanın kullandığı bir ritüel nüshası buldum. Artık bir çalışma dokümanına sahip olmuştum."

Schröder düşüncesini şu şekilde dile getirmektedir: "Masonluk bir nizam (order) değildir. Anayasa Kitabı ve İngiliz Kardeşlerimiz bu kelimeyi hiç kullanmazlar. Masonluk bir korporasyon, bir lonca, bir Kardeşliktir… Aynı nedenle Hür Masonluk üyelerine "Kardeş" denir. Bir kardeşlik olduğu için ve Operatif Masonların avadanlıklarını sembol olarak kabul ettiğinden üç dereceden fazlasını içermez. Korporasyonların var olduğu tüm dünyada bu böyledir. Üstat derecesi daireyi tamamlar. Bunun üzerinde bir tanımlama arzu eden kişi Üstat değildir, o Üstatlık görevi ile gerçek Üstatlığın varılabilecek en yüksek mertebe olduğunu anlamamıştır. Yalnızca bir aptal, Üstatlık derecesinin üzerinde, bir Şövalyeliğin Müritlerin oluşturduğu bir nizamın üzerinde bir ruhban sınıfının varlığını düşünebilir… Oysa gevşeme, kolayı arama, belirsizlik, boşluklarla dolu ve yetersiz düzmece ritüeller, şövalyelik, ilm-i simya, büyü ve teozofi nizamlarının ortaya çıkmalarına imkân tanımıştır. Masonluğu bir nizam olarak tanımlamak kadar utandırıcı ve zararlı bir olgu olmamıştır. Hür Masonluk Üstat erdemine varabilmek için, tüzükleri, sınavları, tarihi olan bir Kardeşlik, bir eser, bir ağaçtır. Bu Üstat derecesi beşeriyetin erişebileceği en yüksek mertebedir."

Schröder'in hedefi Masonluğu, İngiltere'de izlemiş olduğu, saf ve orijinal yapısına döndürmektir. Bulabildiği tüm dokümanları toplayarak Masonluk ile uzaktan yakından ilgisi olan tüm belgeleri ve 1800 yılına kadar kullanılan tüm İngiliz ritüellerini incelemeye başlar. Bununla da yetinmeyerek sözlü gelenekle aktarılan kaynakları not eder. Eski İngiliz ritüelini, Masonluğun en eski ritüeli olduğunu kabul eder, ki bu yapmış olduğu bir hatadır. 1815 yılında yayınladığı, Fessler tarafından da takdir edilen Materialien zur Geschichte der Freimaurerei seit ihrer Entstehung isimli dört ciltlik eseri, Masonluğun başlangıcından 1723 yılına kadar olan gelişimini incelemektedir. Bu eser günümüzde de Masonluk konusunda araştırmalar yapanlar için önemli bir kaynaktır.

6. Schröder'in Masonluğa Katkıları ve Schröder Ritüeli.

Schröder'ün şu sözü ünlüdür. "Masonluğun kişisel gelişime katkısı, devletin ve kilisenin kazandırdıklarından çok daha fazladır. Manevi olarak olgunlaşmak için Masonluk çok büyük bir önem taşımaktadır."

1780 yıllarında Hamburg'da ritüellerde reformasyona gidilerek masonik geleneklerin hemen tümünden vazgeçilmeye çalışılınca, Schröder (bu reformasyon ile masonik yapının bozulacağına inandığı için) hitabet becerisi yardımıyla kardeşlerin güvenini kazanarak geleneklerden taviz verilmesini önlemiştir. "Sembollerden vazgeçmek, Masonluğun içini boşaltmak demektir. Hiyeroglifler ve geleneklerden vazgeçmek düşüncesi, Masonluğun temelini sarsacaktır. Zincir bir yerinden kopartılmaya görsün. Dağınık duran kardeşleri bir araya getiren zincirin kopmasıyla sosyal yardım, yaşam sevinci hatta yaşamını Masonluğa borçlu kardeşler dağılabilirler."

Schröder yeni bir ritüel metni kaleme alır, mabedin düzenini ve "Çalışma Tablosu"nu yeniden yapılandırır. Yazdığı ritüel metni sadeliği ve görgü kurallarına uygun hitaplar ile dikkat çekmektedir. Ayrıca Masonlukta kullanılan sembollerin sayısını azaltır. Esasen Schröder Masonlukta bir yenileştirme hareketine başlarken aynı zamanda Masonluğu, İngiltere'deki 1723 yılında uygulanan ilk ve saf haline geri götürmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle, ismini çok iyi bildiğimiz, İngiltere'deki reformist John Theophilus Desaguliers (1683 – 1744) ile karşılaştırılabilir. Schröder Sistemi (veya Schröder Ritüeli) aslında, Eski İngiliz (Modernler) ritüellerinin toplamının uyarlanmış şeklidir. Her çeşit engellerle dolu, çok uzun mesafeli bir süreç sonucunda ortaya çıkan bu derleme işi, Schröder için hiç de kolay olmamıştır.

Schröder, ritüelin kaynağındaki sadeliğin geri getirilmesi için çok önemli bir engel ile karşı karşıyadır. Anderson ve Desaguliers'in ritüelleri yazılı değildir, loca görevlileri tarafından ezberlenip söylenmesi gerekmektedir. Ne yazılı ne de basılı olan bu ritüeller nasıl Almancaya tercüme edilecek ve yazılacaktır. Bu dönemde Alman Localarının İngiltere temsilcisi August von Graefe[13] ile tanışır. Grafe, ezbere bildiklerini Büyük Sekreter Kardeş Beckman'a dikte ettirmeyi kabul eder.

Bu geniş altyapı çalışmalarının ardından, kendi adı ile anılan ritüelleri oluşturur. Schröder ritüelleri üst derecelerden arındırılmış ve toleranslı insani düşünceleri temel alan yapısı ile öne çıkmaktadır. Ritüeller sadece Çırak, Kalfa ve Üstat dereceleri konuları ile sınırlandırılmıştır. "Daire Üstatlık ile kapanmaktadır" cümlesi ünlü olup, Üstat derecesi ile aktarılması gereken tüm masonik bilginin tamamlanmış ve uygulamaya geçilmeye hazır olduğunu söylemektedir.[14]

13 Aynı zamanda Kanada'daki İngiliz Locasının Üstadı Muhteremi.

14 Schröder Sistemi (veya Riti) Masonluğu ilk üç derece ile sınırlar ve hatta üyelerinin her hangi bir üst dereceler sistemine üye olmalarını yasaklar.

Ignaz Aurelius Fessler'in Berlin'de uyguladığı gibi, Frederick Ludwig Schröder de Hamburg Büyük Locası içerisinde[15] bir reformasyona gitmiştir. Schröder, Fessler'e göre çok daha önemli bir yere sahiptir ve şanslıdır. Çünkü saf ve katıksız bir araştırmacı olarak çalışmış, ayrıca harici âlemdeki ünü ve çevresinden aldığı destek başarısına katkı sağlamıştır. Schröder Ritüeli, masonik sisteme sonradan ilave edilmiş tüm yabancı katkılardan arındırılmış olması ile dikkat çekmektedir.

Hakikat bu denli sade ise, onu ifade eden sembol de sade olmalıdır[16]. Schröder'in bu söylemi, Alman Masonluğunda tek başına başlatmış olduğu reformu tanımlamaya yeterlidir. Hamburg Büyük Locası bu reformu 1816 yılında onaylar.

Schröder Ritüeli, ilk derlendiği şekilde 1792 yılında Hamburg'un Beş Birleşik Locasında[17] uygulanmaya başlanır. 1816 yılında Hamburg Büyük Locası bu ritüeli resmen kabul eder. Ancak 3 Eylül 1816'da yaşama veda eden Schröder bu kararı göremeyecektir.

Weimar'da Amaliazu den Drei Rosen[18] Locasının uyandırılmasında büyük çaba gösteren Goethe Kardeş, 27 Haziran 1808'de Locaya Schröder Ritini kabul ettirmiştir.

Ritüelinde gündelik yaşamın etkileri de göze çarpmaktadır. Fransız İhtilâlı, halk kitlelerinin özgüvenini arttırmış, buna karşın Mason localarında etkisi büyük olan aristokrasi sınıfı ikinci plana doğru itilmeye başlamıştır. Schröder'den önce askeri hekim Johann Wilhelm von Zinnendorf Kardeş (1731 – 1782) Alman Masonluğunda önemli bir reformasyona imza atmış, günümüzde de değişmeden büyük ölçüde uygulanan Bölge Büyük Locası nizamını ortaya atmıştır. İsveç modelini örnek alan bu nizam üst dereceler sistemini dayatmasına karşın Schröder bu sistemi reddeder. Schröder'e paralel olarak, önceki Kapuzin tarikatı üyesi (Kapuziner-Ordensbruder) ve rahip Ignaz Aurelius Feßler Kardeş (1756 – 1839) gibi reformistler de çalışmaktadırlar. Schröder'e destek olan önemli bir Mason da Weimar'da yaşayan teolog Johann Gottfried Herder Kardeştir. İkisi birlikte uzun yıllar boyunca en ince detaya kadar tartışarak reformasyon çalışmalarını birlikte yürütmüşlerdir.

Schröder Ritinde Çırak derecesinde loca çalışmasının başlatılması ve bitirilmesi:

15 J.G. Finder. Geschichte der Freimaurerei, siebteAuflage, II. Teil, 1900, s. 253 – 260.

16 Da dieWahrheit einfach ist, muß auch das Symbol einfach sein.

17 Hamburg'un Beş Birleşik Locası olan Hamburg'un beş locası: Absalom zu den Drei Nesseln (1737), St. Georg zur Grünen Fichte (1743), Emmanuel zur Maienblume (1774), Ferdinande Caroline zu den Drei Sternen (1776) ve Ferdinand zum Felsen (1787), günümüzde üyelerine üst dereceleri yasaklamaktadırlar.

18 Bu loca 2010 yılında faaliyetini Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti düzenine göre Eski ve Kabul Edilmiş Alman Büyük Locasına bağlı olarak sürdürmektedir.

Schröder Ritüelinde, locada sadece sekiz görevli vardır. Doğuda (yanında bir yardımcının da bulunabileceği) Üstadı Muhterem, Loca Tablosunun çizili olduğu halının yakın çevresinde yer alan Akıl ve Hikmet, Kuvvet ve Güzellik sütunlarının önünde iki Nazır, Muhakkik, Tören Üstadı, Hazine Emini, Sekreter ve Koruyucu. Sütunların ön sıralarında Üstatlar, arkalarında önce Kalfalar, sonra da Çıraklar otururlar.

Sütunlarda sükûnet hâkimdir. Yalnızca üç ışık loş mabedi aydınlatır. Üstadı Muhterem ve Nazırlar karşılıklı olarak Çırak usulünde işaret verdikten sonra, sırayla birer çekiç darbesi vururlar.

Üstadı Muhterem doğudan iner. Batı'ya doğru elindeki Nur'u götürür, Akıl ve Hikmet Sütununu yakarken "İnşaatımıza Akıl ve Hikmet yol göstersin"[19] der. Nazırlar Üstadı Muhteremin Nur'undan kendi Nur'larını yakarlar, sonra da I. Nazır "Kuvvet onu yönetsin"[20], II. Nazır da "Güzellik onu süslesin"[21] diyerek sütunlarını yakarlar.

Muhakkik halı şeklindeki Loca (çalışma) Tablosunu yere serer. Üstadı Muhterem ve Nazırlar birer çekiç darbesi vururlar. Üstadı Muhterem "Kardeşlerimin özgür seçimi ile oturduğum Doğu'dan, Evrenin Ulu Mimarını anarak ve Hür Masonların geleneğine uygun olarak bu locayı Çırak derecesinde açıyorum"[22] diyerek çalışmayı başlatır. Ardından ritüelik bir duayı söyledikten sonra da "Loca açılmıştır, her kardeş görevini yapsın ve bu saat kutsansın" deyince, tüm loca üyeleri Çırak işaretini verirler.

Üstadı Muhterem ve Nazırlar 2 + 1 çekiç darbesi vurunca çalışma başlar.

İlginç olan, Schröder çalışma yapılan mekâna hiçbir zaman "Mabet" dememiş, her zaman ısrarla "Loca Salonu" Logensaal deyimini kullanmıştır.

Çalışmanın sonunda loca kapanışına geçerken, Üstadı Muhterem "Üzerinizde Akıl ve Hikmetin nuru parlasın!"[23], I. Nazır "Kuvvetin ateşi yanmaya devam etsin!"[24] ve II. Nazır "Güzellik içimizde parlasın!"[25] derler. Üstadı Muhteremin emriyle I. Nazır kardeşleri düzenli duruşa davet eder ve locayı Evrenin Ulu Mimarı adına kapatır. "Güneşin batıdan battığı gibi, I. Nazır işçilere haklarını vermek ve görevlerinden kendilerini azat etmek ve locayı kapatmak üzere Batı'da yer alır." der.

---

19 Weisheit leite unseren Bau!
20 Stärke führe ihn aus!
21 Schönheit ziere ihn!
22 Da ich durch die freie Wahl meiner Brüder im Osten bin, so eröffne ich eine Lehrlingslo ge in Ehrfurcht vor dem großen Baumeister allerWelten und nach den alten Gebräuchen der Freimaurer.
23 Das Licht erlischt, doch über uns leuchte weiter das Licht des Weisheit.
24 Das Licht erlischt, doch in uns wirke fort das Feuer der Stärke.
25 Das Licht erlischt, doch um uns verbleibe der Glanz der Schönheit.

Son olarak arka arkaya her üç çekicin birer vuruş sesleri gelir. Locanın tablosunu katlar. Üstadı Muhterem ve Nazırlar Nur'larını söndürürler. Kardeşlik Zinciri kurulur. Üstadı Muhterem ritüelin son niyazını söyler, Kardeşlere teşekkür ederek "Loca kapanmıştır"[26] der.

7. Masonluk Tarihinde Frederick Ludwig Schröder ile İsim Benzerliği Olan İki Kardeş.

XVIII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Kıta Avrupasında Rose – Croix nizamından türediği iddia dilen kimi gizli, kimi açık çeşitli yapıların faaliyetlerine rastlanmaktadır. Bu cemiyetler özellikle sihir (magie), teosofi ve simya (alchemie) gibi konulara yoğunlaştıklarını belirtmektedirler. Bunlardan bir tanesinin yaratıcısı da Leipzig'li bir limonatıcı olan Schröfer'dir. Bu kişi, birçok benzerleri gibi, ruhlarla temas kurma, yaşamı yüzlerce yıl sürdürebilme bilgisine sahip olduğunu iddia eder. Kendi evinde bir loca kurmuş ve çeşitli hokkabazlık numaraları sergilemiştir. Leipzig'deki bir başka loca, bu faaliyetleri Masonluk dışı olarak ilan ederek Schröfer'i, "dini inançlara aykırı etkinliklerde bulunmak" ile itham etmiştir. Bu süreçte bir prens de Schröfer'i adamlarına dövdürtmüştür. Bunun üzerine Schröfer önce evindeki locayı kapatsa da, kısa süre sonra yeniden ortaya çıkarak numaralarını sergileme hatasını işlemiştir. Ruhlarla temas kurma iddiasını ispatlamak için ormanda bir toplantı tertip etmiş, ancak başarılı olamayınca herkesin önünde yaşamına son vermiştir.

Bu tür şarlatanlıklara başvuran bir ikinci kişi de Alman eczacı ve şifacılık sanatı (farmakoloji) profesörü Friedrich Joseph Wilhelm Schröder (1733 – 1778)'dir[27]. Bu Kardeşin soyadı ve ön isimlerinden biri, Frederick Ludwig Schröder ile aynıdır. Friedrich Joseph Wilhelm önce Marburg'daki Zu den drei Löwen Locasına devam etmiş, 1766 yılında Strikte Observanz geleneğindeki Rittergrade (şövalye) derecesindekilerle birlikte bir rit yaratarak, önce bir Şapitr kurup çalışmaya başlatmış ve önemli kabul edilebilecek düzeyde taraftar toplayarak etkin olmuştur. Düzeltilmiş Rose – Crouix adını verdiği bu ritin, Hamburg Büyük Locasına bağlı iki locada da uygulandığı sanılmaktadır. Ardından 1767 yılında Marburg'da yeni bir "Zu den drei Rosen" Locasını kurarak birinci çekici eline almıştır. Bu loca da kısa süre sonra çekiciliğini yitirmiştir. François-Timoléon Bègue-Clavel (1798 – 1852), Histoirepittoresque de la Franc–moçonnerie isimli ünlü eserinde bu kişiyi Alman Cagliostro[28] olarak nitelemektedir. Rivayete göre, Cagliostro, maji, teosofi ve diğer hokkabazlık gibi bilgileri Schröder'in Locasında öğrenmiştir.

---

26 Die Loge ist geschlossen!

27 http://www.wikizero.net/index.php?q=aHR0cHM6Ly9kZS53aWtpcGVkaWEub3JnL3dpa2kvRnJpZWRyaWNoX0pvc2VwaF9XaWxoZWxtX1NjaHIlQzMlQjZkZXI

28 İtalyan Alessandro Graf von Cagliestro (1743 – 1795) ünlü bir okültist ve Alchemist'tir. 90 dereceli bir Mısır Riti kurmuştur. Sihirbazlık ve Masonluk faaliyetleri nedeniyle ölüme mahkûm edilmiş, ancak cezası 1791'de müebbet hapse çevrilmiştir.

Söz konusu bu rit bir süre etkinlikte bulunduktan sonra, yayılma olanağı bulamadan ortadan kaybolmuştur.

8. Hamburg Büyük Locasının Ülkemiz Masonluğu ile Olan İlişkileri.

A.) Bildiğimiz gibi, 1861'de İstanbul'da kurulan ve 3 Mart 1909'da yeniden yapılandırılan Şûrayı Âlîyi Osmani (Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Osmanlı Yüksek Şûrası) ve ayrıca İzmir'de 1857'de kurulan Grande Loge de Turquie'den önce, Osmanlı İmparatorluğu'nun sınırları içinde XVIII. ve XIX. yüzyılda Masonluk farklı Büyük Localara bağlı localarda uygulanmıştır. Sınırlarımız içerisindeki ilk masonik çalışmanın 1721'de İstanbul'da Galata Perşembe Pazarı Arap Cami civarında adı bilinmeyen bir locada olduğu Edouard Quartier La Tente adlı yazarın 1917'de yayınlanan Deux Siecles de Franc Maçonnerie (Masonluğun İki Yüzyılı) adlı kitabının 90. sayfasında belirtilmektedir. Bu yıllar, barışsever kişiliği ile tanınan Sultan 3. Ahmet'in saltanat dönemidir (1703 – 1730). Ülkemizde önceleri Fransa Büyük Doğusuna ve İngiltere Birleşik Büyük Locasına bağlı localar çalışmaya başlamışlardır.

13 Eylül 1863 tarihinde İstanbul'da, Hamburg Büyük Locası tarafından, Büyük Üstat Dr. Buek döneminde, Germania am Golden Horn "Germania a la Corned'Or" (Altın Boynuzda "Haliçte" Almanya) Locası kurulur. Çalışmalara 1873'de son verilir. Bu Locanın çalışmalarına devam edememesinin en önemli sebebi İstanbul'daki Alman vatandaşlarının sayısının çok az olmasıdır.

Aynı konuda Carl Wiebe'nin 1905 tarihli kitabında (s. 283) şu bilgiye rastlıyoruz: Stuttgart'daki Cedern Locasından[29] gelen bir levhada, dokuz kardeşin 24 Nisan 1862 tarihli yazısından bahisle, bu kardeşlerin İstanbul'da yeni kurulacak Germania zum goldenen Horn Locası için patent izni istedikleri belirtilmektedir. İzin verilir ve patent 13 Eylül tarihini taşır. Loca 12 Şubat 1863 tarihinde, bir İngiliz Locasının önceki Üstadı Muhteremi olan Haenel kardeş tarafından açılır.

1863 yılında İstanbul'da, Beyoğlu (Pera), Asmalı Mescit Sokak 34 numaralı binada bulunan mabette farklı günlerde şu dört loca çalışmaktadır: Fransa Büyük Doğusuna bağlı olan Union d' Orient ve Etoile de Bosphore Locaları, Hamburg Büyük Locasına bağlı Germania am Golden Horn Locası ve İtalya Büyük Doğusuna bağlı Italia Locası. 22 Şubat 1866'da kurulan ve Ermenice çalışan Ser (Sevgi) Locası da aynı mabette çalışmaya başlar. 1868'de çalışmalarına son veren Italia Locasından sonra 28 Şubat 1868 kurulan Italia Risorta Locası da toplantılarını yine aynı adresteki mabette yapmaktadır.

29 Muhtemelen, günümüzde de çalışmalarına devam eden Loge Zu den drei Cedern (1774) Muhterem Locası kastedilmektedir.

3 Şubat 1894'te İstanbul'da, Hamburg Büyük Locasına bağlı olarak çalışan yeni bir Loca, Die Leuchte am Golden Horn Locası kurulur[30]. Bu Loca çalışmalarına 1926 – 1928 döneminde ara verir. Hamburg Büyük Locası onur üyesi olan Theodor Reppen Kardeş bu yıllarda İstanbul Başkonsolosu olarak görev yapmaktadır. 1928 yılında tüccar olan Walter Curdis Kardeş İstanbul'da bulunmaktadır. Her ikisi de en azından bir defa İstanbul'da masonik temaslarda bulunmuşlardır.

Hamburg Mason Arşivindeki kayıtlara göre, 1920'li yıllarda Konstantinopel (Türkiye) Büyük Locasının Hamburg temsilcisi navigasyon öğretmeni Hans Weltzien Kardeş, Hamburg Büyük Locasının İstanbul temsilcisi ise İbrahim Nedjimi (Necmi) Kardeştir.

B.) Ayna Sembolizması. Schröder'in 1801 yılında yazdığı, uzun yıllar çeşitli locaların uyguladığı, 2005 yılındaki ortak çalışma ile son halini aldığı ve Absalom zu den 3 Nesseln Locası tarafından 1 Ekim 1960'da yayınlanan Kalfa Derecesi Ritüelinde, Geçiş Töreninde ayna sembolizması kullanılmaktadır.

I.Nazır batıya döner, II.Diyakon (II.Tören Üstadı) adaylara bir ayna gösterir. Aynanın üzerinde "Kendini bil" yazısı bulunmaktadır.

I.Nazır: Kendini bilmek, bilgeliğin başlangıcıdır.
Adaylar tekrar doğuya döndürülürler.

Tören sırasında ritüelik bir açıklama verilmektedir. Bu açıklamada şöyle denir: "Aynaya bakış, size 1.derecede verilen bilgilerin tutumunuza nasıl bir etki yapmış olduğunu kontrol etmenize vesile olmalıdır."

Görüldüğü gibi, ayna sembolizması Geçiş Töreninde kullanılmaktadır. Ayna, ülkemizde kullanılan ritüelden farklı olarak, "Çırak derecesinde verilen bilgilerin kardeşin tutumuna nasıl bir etki yapmış olduğunun kontrolü amaçlı" kullanılmaktadır.

Kalfa derecesi ritüelinde sadece şu görevlilerin ismi geçmektedir:
- Üstadı Muhterem (Ehrwürdiger Meister vom Stuhl)
- I.Nazır (I.Aufseher) [Batıda yer alır, Üstadı Muhteremin emri ile Locayı kapatır.]
- II.Nazır (II.Aufseher) [Güneyde yer alır, kardeşleri dinlenmeye çağırmak için]
- I.Diyakon[31] (I.Schaffner) I.Tören Üstadı [Üstadı Muhteremin sağında bulunur ve

30 Internationaler Freimaurerlexikon von Lennhoff, Posner, Binder. 1. Auflage 2011, (überarbeitete Fassung des Lexikons von 1932)

31 ***Diyakoz*** (veya ***diyakon***); Katolik, Anglikan ve Ortodoks Kiliselerindeki üç yüksek ruhban derecesinin ilk basamağı olan diyakozluk rütbesine haiz kişidir. Diğer iki rütbe ise sırasıyla papazlık (vaizlik) *ve* piskoposluktur.
Kelimenin etimolojik kökeni Grekçe, "hizmetli", "hizmetçi", "yardımcı", "haberci" manalarına gelen διάκονος *diakonos*tur. Günümüzde *diyakoz* kısaca papaz yardımcılarına verilen isimdir.
Bu görevliler özellikle İngiliz Masonluğunda yer alır ve Muhterem ile Tören Üstadının yaptığı görevleri üstlenir.

onun emirlerini yerine getirir.]
- II.Diyakon (II.Schaffner) II.Tören Üstadı [I.Nazır'ın yakınında bulunur ve onun verdiği görevleri yerine getirir.]
- Hazine Emini (Schatzmeister)

Türk Masonluğuna ayna sembolizmasının Schröder Ritüelinden girip girmediği henüz netleşmemiştir. Ancak Hamburg Büyük Locasının ülkemizde erken dönemde bazı localar kurduğu dikkate alınırsa, bu ihtimalin gözden ırak tutulmaması gerektiği anlaşılır.

9. Günümüzde Schröder Ritüeli.

Günümüzde, Schröder Ritüelini uygulayan locaların büyük çoğunluğu Eski ve Kabul Edilmiş Alman Büyük Locasına[32] bağlı çalışmaktadır. Bu locaların sayısı 33 olup, Almanya'daki toplam locaların %10'unu oluştururlar.

Diğer Avrupa ülkelerinde, özellikle İsviçre'de Schröder Ritüelini uygulayan bazı localar vardır.

Avusturya Büyük Locasına bağlı Almanca konuşan localar, modifiye Schröder Ritüelini uygulamaktadırlar.

Brezilya'da günümüzde 100'ün üzerinde loca çalışmaktadır. Schröder Ritüelini uygulayan Zur Eintracht Locası 24 Aralık 1874'de gazeteci Carlos von Koseritz (1830 – 1890) tarafından kurulmuş olup, günümüzde çalışmalarına halen Almanca olarak devam etmektedir. Uyguladığı ritüelinin birçok özelliği Schröder Ritüelini hatırlatmaktadır.

Şili'de de Almanca çalışan localar Schröder Ritüelini kullanmaktadırlar. Nazi rejimi döneminde Hamburg Bölge Büyük Locasına bağlı kardeşler Şili'nin bir liman şehri olan Valparaíso'ya göçmüş ve orada Schröder Ritüelini uygulayan Localar kurmuşlardır.

Savaş sonrası Schröder Ritüellerinde bazı değişikliklere gidilmiş ve orijinal yapıdan uzaklaşılmıştır. Eski ve Kabul Edilmiş Alman Büyük Locası 2005 yılında bu gidişe "dur" diyerek, Schröder Ritüelini uygulayan tüm localardan gelen delegelerin katıldığı ile bir çalışma grubu oluşturur. Kopenhagen'de bulunan orijinal 1816 Schröder Ritüeli de incelenerek, Schröder Ritüelini benimseyen tüm localar için bağlayıcı olan son şekil verilir.

32 Großloge der Alten Freien und Angenommenen Maurer von Deutschland (A.F.u.A.M.v.D.)

KAYNAKLAR

1. Fikret Çeltikçi. Hür Masonluk Tarihinden Notlar. Mimar Sinan Yayınları – 6. s. 257.
2. Mehmet Fuat Akev. Türkiye'de Masonluk tarihi ve Türk Toplumunda Masonluğun Rolü. Mimar Sinan Yayınları – 13. s. 15.
3. Didier Le Masson (çev. Celil Layıktez). İngiltere'nin "Modernler" Büyük Locasından Mülhem Alman Riti: Schröder Sistemi, Mimar Sinan No. 153, s. 19, 2011.
4. Große Loge von Hamburg – Freimaurer-Wiki.
5. Schrödersche Lehrart – Wikipedia.
6. Eugen Lennhoff, Oskar Posner, Dieter A. Binder: Internationales Freimaurerlexikon. 5. überarb. und aktualisierte Auflage. Herbig, München 2006, ISBN 3-7766-5007-9, S. 759–760.
7. http://www.zum-schwarzen-baer.de/friedrich-ludwig-schroeder/
8. http://freimaurer-wiki.de/index.php/Absalom_zu_den_drei_Nesseln
9. Ümit Sakmar. 1720 Yılından Günümüze, Osmanlıdan Cumhuriyete, Yabancı Obediyanslardan Ulusal Masonluğumuza, Tarihimizin Bilinmeyen Yüzü.
10. Carl Wiebe. Die Große Loge von Hamburg und ihre Vorläufer, Hamburg 1905.
11. https://freimaurerei.ch/beruhmte-freimaurer/
12. http://freimaurer-wiki.de/index.php/Friedrich_Ludwig_Schröder

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	LOCA	EBEDİ MAŞRIK'A İNTİKAL TARİHİ
Mehmet Özer KICIMAN	UYUM	02.05.2018
Ferdi Merter FOSFOROĞLU	BARIŞ	19.09.2018
Daryo FRIDMAN	HÜMANİTAS	20.10.2018
Mehmet Cemal AKSOY	BAŞARI	26.11.2018
Özkan KAYMAK	ÜÇGEN	27.11.2018
Ruhi ERSİN	AHİLER	28.11.2018
Edip Adil ERGÜN	ATAYOLU	08.12.2018
Bozkurt GÜVENÇ	ÜÇGÜL	10.12.2018
Murat ŞUMNU	ÇANKAYA	14.12.2018
Ahmet ERBEYLİ	ZÜHAL	17.12.2018
Şükrü GÜRSOY	GÜN	25.12.2018
O. Metin SOYARSLAN	MOZAİK	26.12.2018
Erdoğan ERSEVER	DOSTLUK	30.12.2018
Bülent KALELİ	DENGE	02.01.2019
Hasan ÖZER	NUR	03.01.2019
Rıfat TANIL	UMUT	05.01.2019
Seyfi SIVACI	ANADOLU	08.01.2019
A. Haluk SEZGİN	PİRAMİT	11.01.2019
M. Yalçın ALTAY	KARDELEN	11.01.2019
Engin YILDIRIM	MANİSA	12.01.2019
Sahir ERÜRETEN	BİLGİ	23.01.2019
Nezihi GEZER	ERENLER	24.01.2019
Kadir BERK	İLKE	24.01.2019
Murat UYGUR	TAN	25.01.2019
Firuz NİKRAVAN	KARDEŞLİK	29.01.2019
Üstün AYDINALP	KÜLTÜR	31.01.2019
Neşet Kemal KARACA	ÜÇGÜL	01.02.2019
Yalçın KURTOĞLU	ÜÇIŞIK	08.02.2019
Orhan TURAMAN	TOLERANS	11.02.2019
Mehmet Osman DALAMAN	PUSULA	14.02.2019
Ayhan YALAY	ÜMİT	15.02.2019
İ. Erol DOLUNAY	EUCLIDES	16.02.2019
Göktuğ GÖZÜTOK	SEVGİ YOLU	19.02.2019
Engin KEVENK	SADIK DOSTLAR	25.02.2019
B.Baysan ALTINER	SEZGİ	03.03.2019
Atila BESEN	SENTEZ	06.03.2019
Ali Engin NURAL	KUŞADASI	08.03.2019
Fahrettin ŞENGEL	IŞIN	09.03.2019
Oral ANSEN	DEVRİM	12.03.2019
Metin BİRSUN	HÜRRİYET	16.03.2019
Beno FRAYMAN	EVREN	21.03.2019

HİÇBİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Ebedi Maşrık'a intikal eden Kardeşlerimize Evrenin Ulu Mimarı'ndan sonsuz mağfiret kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAZI KABULÜ ve YAYIN KURALLARI

Yazının Kabulü

Mimar Sinan Dergisi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin üç ayda bir yayınlanan akademik nitelikteki yayın organıdır ve 10 Ekim 1966 tarihinden beri yayınlanmaktadır. Dergide, Masonlukla ilgili özgün araştırma, makale ve çeviriler yayınlanır.

Mimar Sinan Dergisi iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, hakemler tarafından değerlendirilen ve yayınlanması uygun görülen, konuya ilişkin yeni bir bilgi, belge veya yeni bir özgün yaklaşım getiren araştırma yazılarına, ikinci bölümde de dergi alanı kapsamındaki konulara ilişkin özgün bir bakış açısıyla ele alınmış yorum makalelerine yer verilmektedir.

Yazarlar, makalenin özgün bir yazı olduğunu, daha önce herhangi bir yerde yayınlanmadığını ve makalenin değerlendirme süreci içerisinde başka bir yerde yayınlanmayacağını kabul etmelidirler.

Yazılardaki bilgilerin ve kaynakların doğruluğundan tümüyle yazarlar sorumludur. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların şahsi görüşlerini ifade eder ve sorumluluğu tamamen kendilerine aittir. Bu yazıların Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın veya başka bir Masonik biriminin resmi görüşlerini veya fikirlerini temsil ettiği iddia edilemez.

Yayın Kuralları

Hakemli bölüm için gönderilen yazılar 15 A4 (daktilo/12 pt bilgisayar çıktısı) sayfasını, kişisel yorum makaleleri ise 10 (daktilo/12 pt bilgisayar çıktısı) sayfasını aşmamalıdır. Araştırma yazılarının ve makalelerin 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti adı ile kurulmuş olan Türk Dil Kurumu yazım kurallarına uygunluğu şart olup, imlâda bu kurallara uyulacaktır. Bir sözcüğün yazımında tereddüt olduğu takdirde yukarıda anılan Türk Dil Kurumu'nun yayınlamış olduğu Ömer Asım Aksoy'un Ana Yazım Kılavuzu'na bakılacaktır. (Son baskısı Epsilon Yayınları tarafından basılmıştır.) Kısaltmalarda da yukarıda anılan kitaptaki kısaltmalar kullanılmalıdır. Mimar Sinan dergisindeki yazılarda (tarihi belgelerin transkripsiyonu veya alıntılanması dışında), "Masonik kısaltma" kullanılmamaktadır.

Yazılar elektronik ortamda verilmeli, yazar/yazarların iletişim bilgileri belirtilmeli, konferans üslubunda olmamalıdır. Özgün araştırmaların dayandırıldığı atıflar, kaynaklar

ve belgelerden alıntılar sarih bir biçimde, dip not veya son not olarak belirtilmelidir.

Hangi kaynaktan yararlanılmışsa o kaynak referans verilmeli; yararlanılan kaynağın kaynak gösterdiği, yazarın görmediği referanslar dipnot olarak verilmemelidir. Yazarın yararlandığı kaynaktaki görüşler ile kendi görüşleri birbirinin içine katılmamalı, yararlanılan kaynaktaki analiz, yargı ve sonuç cümleleri "tırnak içinde" uygun atıfla verilmeli, olası bir intihal sorununa yol açılmamalıdır. Yabancı bir kaynaktan alınma bir yazının veya kitabın bütününü veya bir kısmını çevirip yayınlamak izne tabidir. İzinsiz yayının, telif anlaşmazlıkları doğuracağı unutulmamalıdır.

Kullanılan görsel malzemenin (fotoğraf, resim, çizim, vb.) telif hakkı alınmış olmalı veya telif hakkı bulunmayan malzemeden seçilmelidir. İnternetten indirilen veya bir kaynaktan taranan görsel malzemenin telif hakları izni alınmadan kullanılmasının telif anlaşmazlıkları doğuracağı da dikkate alınmalıdır.

Makalenin ilk sayfasında makalenin, yazarının ve varsa çevirmeninin adı yer almalıdır. Ayrıca yazının Türkçe ve mümkünse İngilizce kısa bir özeti (özet – abstract) ile yazı başlığının İngilizcesi bulunmalı ve faydalanılan kaynaklar belirtilmelidir. İnternet'ten alınan kaynakların doğruluğu mutlaka tahkik edilmelidir.

Yazıda resim veya şekil kullanılmışsa; bunlar yazının içindeki yerine konulduğu gibi, ayrı birer dosya olarak da verilmeli, resimler basılabilecek kalitede (en az 300 dpi) olmalıdır.

Çeviri yazılarda; yazarın ve çevirmenin adı ile birlikte orijinal yazının nerede ve hangi tarihte yayınlandığı belirtilmeli ve orijinal yazı da birlikte gönderilmelidir. Ayrıca müellifin onayı alınmış olmalı ve çeviri yazının telif hakkı sorun olmamalıdır.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulunun onayından geçtikten sonra yayınlanır. Yayınlanmayan yazılar için geleneğimiz uyarınca herhangi bir gerekçe gösterilmez. Yayın Kurulu gerekli gördüğü durumlarda metinde editoryal düzeltmeler yapabilir. Gönderilen veya yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez, yazı yayınlandığı takdirde bütün telif hakları Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin olur.

Yazarlar yazılarını, Yayın Kuruluna teslim ettiklerinde bu şartları kabul etmiş sayılırlar. **Yazılarınızı, her türlü istek, soru, şikayet ve önerilerinizi aşağıdaki yazışma ya da e-posta adresine gönderebilirsiniz.**

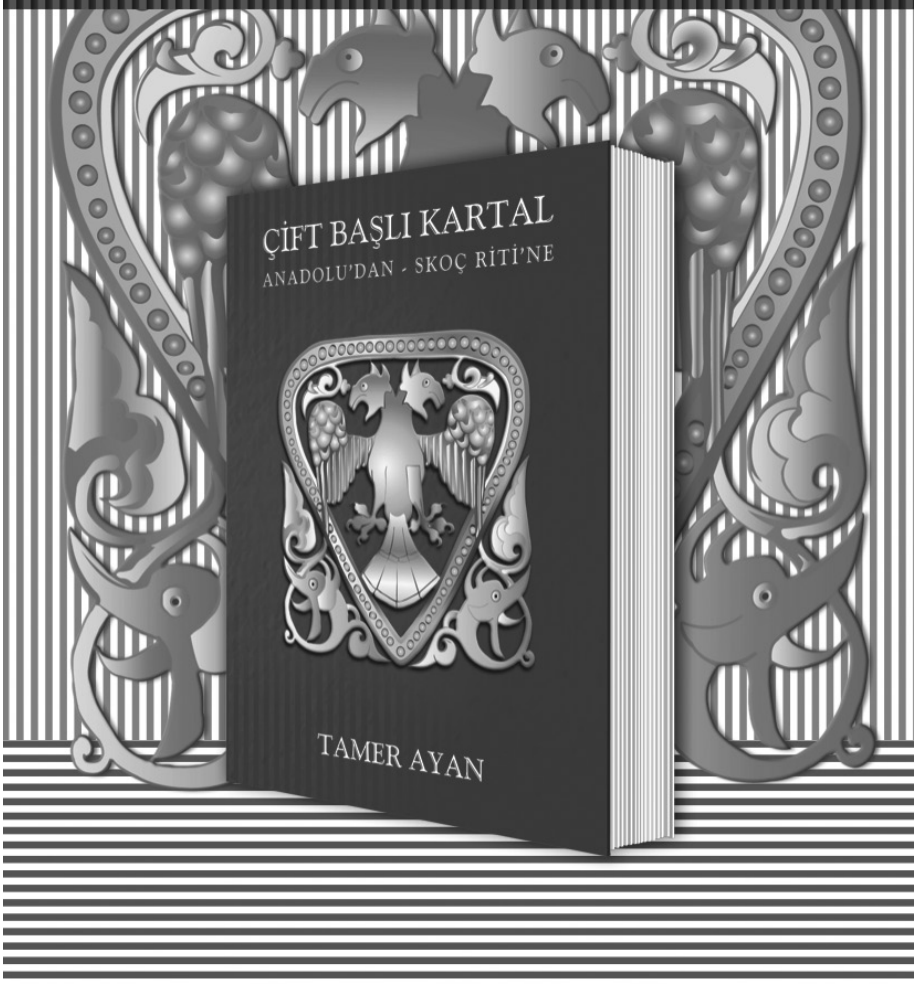
YAZIŞMA ADRESİ:

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAYIN KURULU

Nuru Ziya Sokak, No. 9, Kat 2 34420 Beyoğlu – İstanbul

e-posta : mimarsinandergisi@gmail.com

ÇİFT BAŞLI KARTAL

"Tamer Ayan Kardeşimizin bu değerli eseri
20 yıl sonra tekrar yayınlandı."

MİMAR SİNAN

The Quarterly Journal of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons

ISSN 1301- 2762

CONTENTS

7 Message from the Grand Master ..... Bülent AKKAN
9 Freemasonry - Economic and Social Origins ..... Richard BERMAN
Translated by Ali ERDOĞAN
15 Magna Carta ..... Uğur ÇİLİNGİROĞLU
32 Listening to a Brother: The Effect of Interaction ..... Cengiz GÜLEÇ
During the Building of Masonic Identity Yavuz Selim AĞAOĞLU
37 Resisting to Excessive Passions and Ambitions of ..... Halit YILDIRIM
Oneself
45 Considerations on the Concepts of Conscience, ... Ali Murat SEVİ
Justice and Law
56 The Mysteries of Eleusis ..... Tanıl ADALI
65 Freemasonry in the Middle East (Part I) ..... Metin DELEVİ
78 The Grand Lodge of Hamburg, Bro. Frederick ..... Gökhan UZGÖREN
Wilhelm Schröder and Schröder Rite
97 Obituaries ..... Mimar SİNAN
98 Article Submission Rules ..... Mimar SİNAN

Address : Nuru Ziya Sokak No.9, Beyoğlu/İSTANBUL - TURKEY

YEAR : 2019 NO : 182